UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumentul European pentru Vecinătate şi Parteneriat

Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova 2007-2013

Traducere neoficială

Versiune finală
Ianuarie 2008

Cuprins:

1) SUMAR 4
2) DESCRIEREA ŞI ANALIZA ARIEI GEOGRAFICE ACOPERITE DE PROGRAM 9
2.1 Arii eligibile pentru participarea în program 9
2.2 Geografie şi Demografie 11
2.3 Structura economică 13
2.4 Infrastructura 19
2.5 Populație, Societate 26
2.6. Mediul înconjurător şi natura 27
3) ANALIZA SWOT 31
4) COERENȚA CU ALTE PROGRAME ŞI STRATEGII EXISTENTE 35
4.1 Coerența cu strategiile naționale 35
4.2.1 Sprijinul UE pentru cooperarea transfrontalieră şi regională 37
4.2.2 Sprijinul UE pentru strategiile şi programele naționale 40
4.2.3 Alte politici şi programe UE relevante 43
4.3 Coerența cu alte programe internaționale şi inițiative 44
4.4 Concluziile analizei de coerență pentru strategia şi implementarea Programului Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova 46
5) STRATEGIA TRANFRONTALIERĂ 50
5.1 Strategia şi scopul programului 50
5.3 Teme orizontale 53
6) PRIORITĂȚI, MĂSURI ŞI ACTIVITĂȚI ALE PROGRAMULUI 56
6.1 Prioritatea 1: Către o economie mai competitivă a zonei de frontieră 56
6.2 Prioritatea 2: Mediul şi pregătirea pentru situații de urgență 60
6.3 Prioritatea 3: Promovarea activităților people-to-people 64
6.4 Asistență Tehnică 70
6.5 Indicatori 72
7) TABEL FINANCIAR INDICATIV 77
7.1 Tabel financiar privind alocările anuale indicative pentru angajamentele şi plățile programului 77
7.2. Planul financiar indicative al programului ENPI CBC, menționând pentru întreaga perioadă finanțarea indicativă pe priorități* 80
7.3 Bugetul de Asistență Tehnică 82
8) IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI ŞI DISPOZIȚII FINANCIARE 83
8.1 Desemnarea Autorităților Competente şi aspecte instituționale 83
8.1.1 Comitetul Comun de Monitorizare (CCM) 84
8.1.2 Autoritatea Comună de Management (ACM) 86
8.1.3 Secretariatul Tehnic Comun (STC) 90
8.1.4 Autoritatea de Audit 92
8.2 Implementarea la nivelul Programului 92
8.2.1 Managementul financiar 92
8.2. Monitorizarea şi evaluarea programului 95
8.2.3 Auditarea programului 100
8.2.4 Co-finanțarea națională 101
8.3 Implementarea la nivel de proiect 101
8.3.1 Procedura de selecție 101
8.3.2 Tipul proiectelor 105
8.3.3 Beneficiarul de grant (lider de proiect) 106
8.3.4 Eligibilitatea aplicanților 107

8.3.5 Eligibilitatea cheltuielilor....107
8.3.6 Reguli de co-finanțare....107
8.3.7 Dimensiunea proiectelor....107
8.3.9 Managementul financiar la nivel de proiect....108
8.4 Limba oficială a programului....110
8.5 Arhivarea documentelor....111
8.6 Calendar estimativ....111
ANEXA A. DATE STATISTICE DIN ARIA PROGRAMULUI....113
ANEXA B. ZONE NATURALE PROTEJATE....120
ANEXA C. TABELUL PROIECTELOR USAID DIN ARIA PROGRAMULUI....126
ANEXA D. NUMĂRUL INDICATIV DE PERSONAL AL STRUCTURILOR DE MANAGEMENT....127
ANEXA E CALENDAR INDICATIV AL ACTIVITĂȚILOR PE 2008....129
ANEXA F. CALENDAR ESTIMATIV....130
ANEXA G. SUMAR AL PLANUL DE INFORMARE ŞI COMUNICARE....131

1) SUMAR

Programul Operațional Comun ENPI CBC România-Ucraina-Moldova 2007-2013 stabileşte cadrul de cooperare transfrontalieră în contextul Politicii Europene de Vecinătate ce are ca scop evitarea creării de noi linii de demarcație între UE şi vecinii săi şi totodată de a le oferi acestora posibilitatea să participe la diferite activități ale UE, printr-o mai strânsă cooperare politică, economică, culturală şi în domeniul securității. Cooperarea între țările partenere va fi construită pe baza angajamentului reciproc asupra valorilor comune în domeniul juridic, guvernare eficientă, respectul față de drepturile omului, promovarea unor relații de bună vecinătate, principiile economiei de piață şi dezvoltării durabile.

În ceea ce priveşte cele trei țări la care face referire documentul de față, Programul de Vecinătate 2004-2006, care este precursorul Instrumentului European de Vecinătate şi parteneriat, se desfăşoară în prezent într-un format bilateral între regiunile de la granița României cu Ucraina şi între regiunile de la granița României şi întreg teritoriul Republicii Moldova. Primele contracte din cadrul Programului de Vecinătate au început să fie încheiate în al treilea trimestru al anului 2006, dar o imagine clară asupra impactului acestor programe este greu de apreciat. Totuşi, numărul important de cereri de finanțare primite în cadrul ambelor programe dovedeşte interesul semnificativ al populației din aceste trei țări pentru cooperarea transfrontalieră.
Documentul Strategic ENPI CBC 2007-2013, oferă, de asemenea, o nouă abordare a ariei geografice a programelor. În comparație cu Programele de Vecinătate 2004-2006, programele bilaterale între România şi Ucraina şi respectiv între România şi Moldova, vor fi regrupate în două noi programe România-Ucraina-Moldova şi Ungaria-Slovacia-România-Ucraina.

Conform documentului strategic, următoarele zone constituie aria principală a programului: județele româneşti Suceava, Iaşi, Botoşani, Vaslui, Galați şi Tulcea, oblasturile ucrainene Odesska şi Chernivetska şi întregul teritoriu al Republicii Moldova. În plus, anumite regiuni adiacente care pot influența în mod pozitiv cooperarea în zona de graniță, au fost incluse în aria programului: județul românesc Brăila, oblasturile ucrainene Ivano Frankivska, Vinniytska, zece districte din oblastul Khmelnyitska şi doisprezece districte din Ternopilska.

Acest document reprezintă efortul comun de programare al autorităților relevante române, ucrainene şi moldovene şi totodată al partenerilor naționali de la nivel local şi regional care au fost implicați într-un amplu proces de consultare pe parcursul întregii perioade de programare. Grupul comun de coordonare a activității de programare la nivel trilateral a fost înființat oficial în septembrie 2006 cu ocazia demarării procesului de programare.
Începând cu eptembrie 2006, grupul comun s-a reunit de cinci ori, în Bruxelles, Bucureşti, Chişinău şi Odessa fiind totodată consultat prin schimb electronic de informații pentru a furniza date statistice, informații şi contribuții la program.

În plus, Grupul comun de lucru pentru implementare s-a reunit o dată la Bucureşti pentru a discuta cadrul tehnic al implementării Programului.

Totodată, au fost implicați şi reprezentanți ai Comisiei Europene şi Delegațiilor UE, aceştia sprijinind îndeaproape Grupul Comun de Coordonare şi Grupul Comun de Lucru în procesul de programare şi identificare a soluțiilor optime.

Pentru a asigura o abordare obiectivă şi o participare echilibrată a diferiților actori socio-economici care nu fac parte din grupurile comune, au fost organizate în Republica Moldova două ateliere trilaterale interactive în datele de 1 şi 2 noiembrie 2006. La ambele ateliere au participat peste 35 de parteneri de la nivel local şi regional din România, Ucraina şi Republica Moldova.
Procesul de colaborare a debutat cu organizarea a opt ateliere în zona română de graniță în august 2006, ocazie cu care au fost circulate chestionare şi formulare pentru idei de proiecte. Birourile pentru Cooperare Transfrontalieră Iaşi şi Suceava au avut un rol foarte important atât în organizarea acestor evenimente cât şi prin prisma faptului ca au fost în măsură sa ofere propuneri pentru construirea noului program România-Ucraina-Moldova 2007-2013 bazate pe experiența anterioară din Programele de Vecinătate România-Moldova şi România-Ucraina din perioada 2004-2006.
De asemenea, coordonatorii ucraineni şi moldoveni ai activității de programare au organizat consultări la nivel național în aria eligibilă a programului, cu scopul de a colecta idei de proiecte şi propuneri pentru prioritățile şi măsurile care urmează a fi finanțate în cadrul programului.

Rezultatul acestor consultări organizate în diferite stadii de programare s-a materializat în definirea priorităților ariei şi în identificarea unui set de activități care urmează a fi finanțate din bugetul programului România-Ucraina-Moldova.
La dezvoltarea strategiei programului Grupul comun de coordonare a programării a luat în considerare liniile directoare ale Documentului Strategic ENPI CBC privind caracteristicile instituționale, economice, sociale, culturale şi de mediu ale zonei cât şi complementaritatea cu activitățile sprijinite prin alte programe şi inițiative.
Astfel, strategia programului a fost elaborată pe baza celor patru obiective ale ENPI CBC:

- Promovarea economiei durabile şi dezvoltării sociale în zonele de graniță;
- Rezolvarea în comun a unor probleme, în domenii precum mediul, sănătatea publică şi prevenirea şi lupta împotriva crimei organizate;
- Asigurarea unor granițe eficiente şi securizate;
- Promovarea activităților de tipul ”people-to-people”.

Aceste obiective generale au fost adaptate contextului specific al programului ținând cont de caracteristicile ariei de cooperare.
Aria eligibilă a programului acoperă un teritoriu de 176,6 kilometri pătrați care include zona principală şi regiunile adiacente aşa cum au fost enumerate în Documentul Strategic ENPI CBC, iar în 2004-2005 zona număra aproximativ 15 milioane de locuitori. Aria programului relevă o structură economică

generală cu o mare capacitate agricolă, turistică şi industrială care poate fi utilizată pentru dezvoltarea întregii zone. Cu toate acestea, calitatea slabă a infrastructurii de transport inclusiv infrastructura punctelor de trecere a frontierei precum şi discontinuitățile din rețele de energie şi gaz natural împiedică dezvoltarea unei economii regionale transfrontaliere competitive. Efectele negative asupra potențialului economic al regiunii provin totodată din nivelul crescut al migrației din aria programului, strâns legată de standardul scăzut de viață şi nivelul scăzut al venitului pentru majoritatea populației.
Aria programului se caracterizează prin existența a numeroase situri naturale de o valoare inestimabilă. Cu toate acestea, poluarea solului, a apei şi volumul crescut de deşeuri au devenit o problemă în continuă creştere în ultimii ani. Sistemele de furnizare a apei pentru comunitățile de pe fiecare parte a graniței sunt învechite şi necesită investiții importante de capital. Numeroase alte provocări pot fi observate. Printre acestea se numără migrația ilegală, traficul de ființe umane şi necesitatea sprijinirii reformelor administrative al nivel regional şi local.

Scopul acestui program este acela de a îmbunătăți situația economică, socială şi cea a mediului înconjurător în aria programului, în contextul unor granițe sigure, prin intensificarea contactelor dintre partenerii de pe fiecare parte a graniței.

Obiectivulele generale ale Documentului Strategic ENPI CBC vor fi urmărite prin trei priorități:
Prioritatea 1. Către o economie mai competitivă a zonei de frontieră, având ca scop îmbunătățirea performanțelor economice ale zonei de frontieră prin diversificarea şi modernizarea economiei într-o manieră durabilă.
Prioritatea 2. Mediul şi pregătirea pentru situații de urgență având ca scop sprijinirea soluțiilor pe termen lung la problemele de mediu cu care se confruntă zonele de frontieră, în special cele asociate urgențelor de mediu în cazul cărora o abordare coordonată este esențială.
Prioritatea 3. Promovarea activităților people to people având ca scop promovarea unei interacțiuni intensificate între populația şi comunitățile care locuiesc în zona de frontieră.
Asistența Tehnică a programului are ca scop implementarea efectivă şi eficientă a programului atât prin sprijin tehnic şi administrativ cât şi prin sprijinul consolidat al pregătirii şi monitorizării.

Pentru fiecare prioritate, principalele tipologii de **potențiali beneficiari** sunt specificate conform varietății şi complexității activităților care urmează a fi desfăşurate, iar lista include, printre altele, organisme publice şi administrații naționale, regionale şi locale, universități, ONG-uri şi camere de comerț.

Programul va fi co-finanțat din fonduri ENPI.
Contribuția financiară generală a UE la program va fi **126.718.067 milioane Euro.**
Țările partenere vor contribui din resurse proprii la cofinanțarea proiectelor (cu excepția celor de asistență tehnică) cu un procent de minimum 10% din contribuția UE.

Managementul programului este organizat conform Regulamentului Comisiei (CE) Nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru ENPI CBC şi este format din următoarele structuri:

Comitetul Comun de Monitorizare – structură decizională principală, în compoziția căruia aflându-se reprezentanți numiți de fiecare țară participantă.
Autoritatea Comună de Management – organism executiv având întreaga responsabilitate a gestionării programului. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor a fost desemnat de comun acord de către toate țările participante să îndeplinească această funcție.
Secretariatul Tehnic Comun – structură care va asista direct Autoritatea Comună de Management în realizarea sarcinilor sale. Având în vedere complexitatea programului şi aria geografică amplă de acțiune, STC va stabili oficii în țările partenere care vor asigura publicitatea referitoare la program şi informarea potențialilor aplicanți şi beneficiari.
Autoritatea de audit – structura localizată în România, realizează auditul financiar anual ex-post asupra conturilor ACM.

Procedurile financiare şi contractuale ale Programului urmează regulile „Ghidului practic al procedurilor de contractare in cadrul acțiunilor externe„.
Proiectele vor fi selectate în general în urma lansării de licitații de către ACM. Cu toate acestea proiectele transfrontaliere la scară mare pot fi selectate de către Comitetul Comun de Monitorizare, cu condiția ca ele să fie conforme cu prioritățile programului şi să existe un buget desemnat special în acest scop.
Proiectele vor fi implementate în parteneriat implicând întotdeauna parteneri din România şi cel puțin o țară parteneră. Parteneriatul va fi condus de către un beneficiar (Lider de proiect) responsabil pentru implementarea întregului proiect.

Aspectele de mediu au fost de asemenea luate în considerare şi rezolvate pe parcursul procesului de elaborare a programului. Procesul de consultare pentru elaborarea raportului de mediu a evidențiat faptul că este foarte puțin probabil ca Programul Operațional Comun să producă efecte negative semnificative sau moderate. Din contră, numeroase aspecte din cadrul celei de-a doua priorități „Mediu şi pregătirea pentru situații de urgență" pot avea efecte pozitive asupra mediului. În plus, atât Grupul special de lucru pentru SEA cât şi publicul consultat din cele trei țări au făcut propuneri pentru îmbunătățirea programului în sensul unei abordări optimizate a provocărilor de mediu. Aceste propuneri au fost luate în considerare la finalizarea documentului de programare.

Promovarea şi diseminarea oportunităților oferite de program ca şi a rezultatelor acestuia vor fi asigurate prin implementarea unui Plan de Comunicare prin care se vor defini strategia şi mijloacele de promovare.

Evaluarea strategică de mediu

Conform Directivei Uniunii Europene 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri şi programme asupra mediului (Directiva SEA) a fost

efectuată o evaluare strategică de mediu ca parte a evaluării ex-ante a elaborării POC.
SEA a fost efectuată de compania COWI A/S Parallelvej 2, 2800 Kongens Lyngby, Danemarca.
Pentru a efectua SEA, a fost numită o persoană de contact la nivel național care a facilitat legătura între evaluatorii ex-ante şi țările implicate în elaborarea POC.
În conformitate cu Directiva SEA şi ca primă etapă a acestei evaluări, evaluatorul a elaborat un Raport de stabilire a domeniului evaluării strategice de mediu care a fost supus consultărilor între autoritățile naționale cu responsabilități relevante în domeniul mediului din cele trei țări, prin persoana de contact desemnată la nivel național. În România, perioada de consultări a durat 20 de săptămâni.
Proiectul de Raport de Mediu al POC a fost întocmit de către evaluatorul ex-ante pe baza comentariilor primite la Raportul de stabilire a domeniului evaluării strategice de mediu. Conform Directivei SEA, proiectul Raportului de Mediu şi al POC au fost supuse consultărilor publice. Perioada de consultare a durat 17 săptămâni în România şi 4 săptămâni în Ucraina şi Republica Moldova.
Documentele referitoare la anunțuri şi consultări au fost publicate pe site-ul de web al pogramului şi mediatizate printre rețelele naționale interesate de POC şi publicului care ar putea fi interesat de acest program.
În plus, documentele au fost transmise Comitetului Comun de Coordonare şi persoanelor de contact la nivel național, permițând astfel consultările publice în ariile de intres ale acestora şi în concordanță cu prevederile naționale.
Comentariile primite în timpul consultărilor au fost analizate şi luate în calcul de către evaluatorul SEA în funcție de relevanța acestora. O anexă care evidențiază atât comentariile primite cât şi poziția evaluatorului SEA referitor la acestea a fost elaborată şi înaintată persoanei de contact împreună cu proiectul Declarației Preliminare de Mediu.
Versiunea finală a Programului Operațional Comun a fost aprobată în cadrul Grupului comun de coordonare a programării prin procedură scrisă în perioada decembrie 2007 şi ianuarie 2008.
POC a fost elaborat pe baza unei analize atente şi totodată a integrării concluziilor Raportului de Mediu şi pe baza comentariilor rezultate în urma consultărilor cu autoritățile relevante şi publicul larg.
Rezultatul desfăşurării SEA a fost raportat într-o Declarație Preliminară de Mediu datată noiembrie 2007 şi rezumată mai jos.
Atât scopul Programului cât şi obiectivele uneia dintre cele trei priorități evidențiază în mod egal atât îmbunătățirea mediului cât şi a situației sociale şi economice. Acest fapt relevă pe o parte că aspectele de mediu trebuie avute în vedere în implementarea programului, iar pe de altă parte nu se menționează modul în care aspectele economic, social şi de mediu ar trebui echilibrate.
Datorită caracterului Programului, aspectele şi criteriile de mediu care trebuie luate în considerare în cadrul evaluării de mediu au fost identificabile pentru un număr limitat de măsuri din cadrul fiecărei priorități. Cu toate acestea, concluzia Declarației Preliminare de Mediu este aceea că amendamentele la POC ca rezultat al evaluării de mediu sunt preponderent pozitive din punctul de vedere al aspectelor de mediu. Totuşi, aceste modificări nu se reflectă în indicatorii revizuiți astfel încât să evidențieze aspectele de mediu. Cu scopul de

a asigura integrarea aspectelor de mediu în dezvoltarea activităților concrete din cadrul Programului, echipa de evaluare a recomandat un mecanism de monitorizare a efectelor asupra mediului.
Pe parcursul implementării Programului, vor fi monitorizate efectele negative neintenționate asupra mediului. În etapa de evaluare a aplicațiilor, această se va ține seama de potențialul impact asupra mediului pe care aceste proiecte l+ar putea avea. Pentru stabilirea criteriilor de evaluare, vor fi consultate autoritățile relevante în domeniul mediului. Măsurile corective trebuie implementate de Program prin instrumentele sale. Având în vedere recomandările evaluatorului SEA, se va dezvolta un sistem de monitorizare a impactului programului asupra mediului ca parte din sistemul de monitorizare a programului. O serie de indicatori de monitorizare a impactului programului asupra mediului, sunt prezentați în capitolul 7 al Raportului de Mediu.

2) DESCRIEREA ŞI ANALIZA ARIEI GEOGRAFICE ACOPERITE DE PROGRAM

Următoarea descriere evidențiază punctele esențiale în termenii unei analize geografice regionale. În Anexa A sunt furnizate date statistice suplimentare, care au fost luate în calcul la analiza programului.

2.1 Arii eligibile pentru participarea în program

Articolul 8 al Regulamentului Parlamentului European şi al Consiliului Nr. 1638/2006 din 24 octombrie 2006 instituind Instrumentul European pentru Vecinătate şi Parteneriat stabileşte criteriile în baza cărora au fost selectate unitățile teritoriale din statele membre şi țările partenere care vor fi acoperite de programele de cooperare transfrontalieră. Acelaşi Articol 8 al Regulamentului CE Nr. 1638/2006 statuează de asemenea şi faptul că regiunilor participante în program le pot fi asociate şi regiuni adiacente în cazul în care aceasta va asigura continuarea unei cooperări existente şi în alte cazuri bine întemeiate.

Documentul strategic ENPI CBC prezintă atât lista regiunilor participante în program ca parte centrală, cât şi regiunile care pot fi incluse ca regiuni adiacente.

Conform acestui document, regiunile care constituie partea centrală a programului, sunt următoarele:

- În **România,** județele: Botoşani, Galați, Iaşi, Suceava, Tulcea şi Vaslui
- În **Ucraina**, oblasturile: Odessa şi Chernivetska
- În **Moldova**: întreg teritoriul.

În plus, în baza prevederilor Regulamentului ENPI şi Documentului strategic ENPI CBC statele partenere au hotărât să includă în cadrul programului anumite regiuni adiacente care pot influența pozitiv cooperarea în zona de graniță. Astfel, regiunile române şi ucrainene din aria programului vor fi eligibile pentru finanțare în cadrul prezentului program. Regiunile adiacente vor avea acces la toate prioritățile programului, dar numai proiecte soft vor putea fi implementate în aceste regiuni. Condițiile detaliate de participare în program şi de acordare a finanțării din bugetul programului sunt reglementate in secțiunea de implementare a prezentului Programul Operațional Comun.

Următoarele regiuni vor fi eligibile ca **Regiuni Adiacente** în program:

- În România, județul Brăila
- În Ucraina, oblasturile Ivano-Frankivska şi Vinniytska şi 10 raioane ale oblastului Khmelnyitska (Vinkovetskyi, Chemerovetskyi, Khmelnytskyi, Kamyanets-Podilskyi, Letychivskyi,Dunayevetskyi , Derazhnyanskyi Novoushutskyi,Yarmolynetskyi si Horodetskyi) şi 12 raioane ale oblastului Ternopilska (Ternopilskyi, Berezhanskyi,Pidgayetskyi,Kozivskyi,Pidvolochyskyi,Terebovlyanskyi,Monasturskyi,Gusyatynskyi, Chortkivskyi, Borshchivskyi , Zalishutskyi si Buchatskyi).

Aceste regiuni adiacente au fost selectate având în vedere potențiala valoare adăugată datorită experienței acestora provenită din implicarea actuală în activități de cooperare pe o parte, şi menținerea accentului pe zona de graniță pe de altă parte, cu scopul de a asigura un impact maxim al programului.

Fig.1 Aria programului[1]

2.2 Geografie şi Demografie

Lungimea graniţei comune româno-ucrainene-moldovene este de 1099,4 km. Graniţa româno-moldoveană este în întregime o graniţă fluvială (450 km) iar graniţa româno-ucraineană are o componenţă complexă fiind o parte graniţă terestră (273,8 km), o parte graniţă fluvială (343,9 km) şi o parte graniţă maritimă (31,7 km). Extinderea Uniunii Europene prin includerea României ca stat membru a creat o nouă situaţie în relaţiile dintre România, Ucraina şi Moldova. Graniţa dintre cele trei state a devenit în 2007 graniţă externă a UE, fapt ce creează atât provocări cât şi oportunităţi pentru zona de graniţă, în ceea ce priveşte dezvoltarea economică, probleme de mediu sau activităţi de tip “people to people”.

Aria programului are o suprafaţă totală de 112,554 km², în timp ce includerea regiunilor adiacente adaugă alţi 64,053 km² la suprafaţa terestră totală a programului (vezi Tabelul 1 şi Tabelul 2, Anexa A).

[1] Harta include a oblasturilor adiacente la aria programului. Este de menţionat faptul că oblasturile Khmelnytska şi Ternopilska vor participa doar cu o parte din suprafaţa lor aşa cum este prezentat mai sus.

Aria programului are o populație totală de 15 milioane de locuitori, din care aproximativ 10 milioane locuiesc în zona centrală a programului şi 5 milioane locuiesc în regiunile adiacente. (vezi Tabelul 3 Anexa A). În general, aria programului are o densitate medie a populației în termeni UE, având o densitate medie de 91,3 locuitori pe km². Județul românesc Tulcea are cea mai scăzută densitate a populației 30,2 persoane pe km² în timp ce județele Iaşi şi Galați au o densitate de 139 persoane pe km², respectiv 149 persoane pe km² (conform Anuarului Statistic al României din 2005).

Demografia programului relevă faptul că jumătate din populație locuieşte în zona rurală (vezi Tabelul 4, Anexa A). În ceea ce priveşte demografia UE, acesta este o cifră semnificativă care arată că existența unui element de dezvoltare rurală în acest program de cooperare ar fi oportună. În plus, datorită caracterului rural predominant, aria programului furnizează o varietate de tradiții locale (artă meşteşugărească, costume populare, instrumente muzicale, festivaluri populare) care pot constitui o bază de cooperare solidă pentru viitoarele activități de tip people-to-people.

Oraşele şi zonele urbane pot juca un rol important în concurența regională la dezvoltarea economică şi socială a ariei programului. În afară de Chişinău şi Odessa, oraşe cu o populație de peste un milion şi respective 800.000 de locuitori, numai optsprezece localități din aria programului au o populație de peste 100.000 de locuitori. Majoritatea oraşelor mari sunt localizate la o distanță mai mare de 30 km de graniță, în zona din apropierea graniței fiind localizate numai localități de dimensiuni mici. Ar trebui de asemenea, evidențiat faptul că în afara ratei rapide de dezvoltare a oraşului Chişinău, nu există o tendință de creştere a populației din zonele urbane în cadrul ariei programului. Acest fapt poate fi justificat parțial de nivelul ridicat de emigrare a populației active din aria programului. În plus, scăderea numărului de naşteri, a determinat îmbătrânirea populației din aria eligibilă. În România, populația din județele eligibile a crescut uşor între 2002 şi 2004 dar această creştere poate să fie întâmplătoare având în vedere faptul că tendințele în fluctuația populației sunt urmărite, de obicei, pe o perioadă mai mare de timp. Regiunile de graniță moldovene şi ucrainene sunt supuse şi în prezent fenomenului de migrare semnificativă din zonele de graniță. Cifrele oficiale din Moldova relevă faptul că, aproximativ, 400.000 de cetățeni moldoveni locuiesc şi lucrează în afara granițelor. În plus, migrația în creştere (între anii 1999 şi 2005 înregistrările oficiale relevă o creştere de la aproximativ 14% la 31% din PIB) situează republica Moldova între cele mai dependente de migrație economii din lume.
Emigrarea rămâne o problemă majoră în aria programului deoarece a determinat îmbătrânirea populației şi lipsa acută a forței de muncă în rândul populației cu vârste între 20 şi 40 de ani. Strategiile de dezvoltare economică ar trebui promovate cu scopul de a reduce efectul factorilor stimulatori asociați migrației economice şi pentru a încuraja întoarcerea celor care au emigrat.
Astfel, unul dintre scopurile primordiale ale acestui program de cooperare va fi acela de a dezvolta potențialul economic al regiunii astfel încât populația activă să devină mai puțin tentată să părăsească zona.

2.3 Structura economică

Specificul şi productivitatea economiei

Atât în perioada anilor `90 cât şi la începutul anului 2000 aria programului a suferit un declin sever în domeniul producției şi în cel al agriculturii datorită şocurilor economice cauzate de tranziția de la o economie de tip centralizat la o economie de piață liberalizată. Recent, o dată cu creşterea PIB-ului şi reducerea ratei şomajului, a avut loc o revenire parțială a economiei. Cu toate acestea, rata PIB-ului la nivelul anului 2004 indică cu certitudine faptul că aria programului se confruntă încă cu probleme economice majore. Nivelul scăzut al PIB-ului în aria programului indică faptul că mâna de lucru nu aduce o valoare adăugată semnificativă produselor şi serviciilor. Nivelul PIB-ului relevă de asemenea, o dependență ridicată a acestuia față de PIB-ul provenit din agricultură deoarece cel provenit din industrie înregistrează o cotă relativ scăzută. Cifrele indică totodată, caracterul lipsit de competitivitate al sectorului agricol mai ales dacă se ia în considerare procentul ridicat de lucrători în acest domeniu.

În aria programului se înregistrează de asemenea, niveluri foarte scăzute ale PIB-ului comparativ cu nivelul PIB-ului în Uniunea Europeană, unde, conform EUROSTAT, media în anul 2004 a fost de 21,503 €. PIB-ul pe cap de locuitor în cadrul ariilor eligibile ale țărilor participante în program, a variat în 2004 între 527.91€ şi 2089.4€ pe cap de locuitor (vezi tabelul 7 , Anexa A).
Județele româneşti eligibile în acest program sunt cuprinse în cadrul a două regiuni de dezvoltare diferite, după cum urmează: Suceava, Botoşani, Iaşi şi Vaslui în regiunea de dezvoltare Nord-Est (împreună cu alte două județe), în timp ce Galați, Tulcea şi Brăila fac parte din regiunea de dezvoltare Sud-Est (împreună cu alte două județe).

În 2004, conform EUROSTAT, Regiunile de dezvoltare Nord Est şi Sud Est, s-au situate între cele 15 regiuni cu cel mai scăzut PIB pe cap de locuitor având valorile Indicelui Puterii de Cumpărare (PPS) de 24, respectiv 31 comparativ cu 100 cât e nivelul UE 27.
Cadrul Național Strategic de Referință din România identifică de asemenea regiunile Nord Est şi Sud Est ca fiind cele mai puțin dezvoltate regiuni ale țării, puternic influențate de distanța față de piețele vestice şi dependența lor față de agricultură. În plus, zona sud-estică de la granița cu Ucraina a județului Tulcea înregistrează o creştere economică foarte scăzută datorită densității foarte mici a populației.

Datele statistice privind dezvoltarea socio-economică în Republica Moldova relevă o tendință ascendentă în majoritatea sectoarelor economiei naționale. Nivelul PIB a crescut în 2005 cu 7,1% comparativ cu anul precedent, având o valoare de 579€ în anul 2004, această creştere fiind determinată în principal de dezvoltarea sectorului serviciilor. Cu toate acestea, PIB-ul pe cap de locuitor rămâne la un nivel scăzut, fapt ce asigură un standard de viață în Europa Centrală şi de Est sub cel al țărilor membre UE.

Unele zone ale ariei programului posedă, de asemenea, un nivel considerabil al economiei subterane fapt ce afectează cifrele şi cauzează o pierdere semnificativă de venituri pentru guvernul local şi național. În acest sens, programul poate contribui la schimbul de experiență şi bune practici între autoritățile responsabile pentru combaterea crimei organizate.

Structura economică a teritoriului eligibil este dominată de sectorul agricol, cu o suprafață agricolă de 66% din județele româneşti, respectiv 74% din teritoriul Republicii Moldova. Cu toate acestea, cei 40% din forța de muncă care sunt angajați în sectorul agricol contribuie numai cu 18% la PIB-ul celor trei țări. În Ucraina, oblastul Cernăuți se evidențiază de asemenea prin industria alimentară şi prelucrarea produselor agricole (35,7% din volumul total al producției[2]). Având suprafețe întinse acoperite de vii şi livezi (aproximativ 8,5% din suprafața agricolă[3]), Republica Moldova deține un potențial considerabil pentru dezvoltarea activităților legate de industria alimentară. Totodată, județele din nordul României participante în program au o contribuție importantă la producția totală de fructe a țării (13,9%) iar în partea de sud se află două zone viticole importante Nicoreşti (în județul Galați) şi Niculițel (în județul Tulcea).

În pofida potențialului agricol deosebit al zonei, nivelul scăzut de organizare al acestui sector datorat faptului ca predomină fermele familiale la scară mică, împiedică introducerea noilor tehnologii, fapt ce duce la dependența economiei de condițiile meteorologice şi concurența pe piețele agricole. Totuşi, bogata biodiversitate agricolă a zonei ar trebui conservată şi totodată, ar trebui promovat un sistem agricol care, în cadrul concurențial global care amenință piețele tradiționale, respectă identitatea culturală locală şi resursele naturale ale pământului.
Îmbunătățirea calității produselor agricole sprijinind în acelaşi timp tradițiile locale constituie un domeniu la care acest program de cooperare poate contribui prin sesiuni de instruire, seminarii, campanii de informare privind tehnicile agricole moderne şi tehnicile agricole ecologice care pot sprijini protejarea solului şi a apelor împotriva poluării.

Fondul forestier constituie o contribuție importantă la aria programului prin volumul ridicat de cherestea şi prin suprafețele împădurite întinse (456,579 hectare în județul Suceava şi aproximativ 14 % din aria eligibilă ucraineană materializată în 137,000 hectare împădurite). Datorită lipsei programelor de investiții şi tehnologiei slab dezvoltate în industria lemnului şi fabricării de mobilă, sunt exportate cantități însemnate de materie primă (cherestea şi lemn în loc de produse finite), fapt ce a dus la exploatarea irațională a fondului forestier şi la degradarea mediului înconjurător.

Valoarea adăugată la nivel regional de către regiunile de graniță ucrainene este formată din servicii (cea mai mare contribuție a domeniului serviciilor la PIB se înregistrează în oblasturile Cernăuți şi Odessa cu 63% şi respectiv

[2] Conform datelor furnizate de Ministerul Economiei din Ucraina
[3] Conform Biroului Național de Statistică din Republica Moldova

56%). Totodată, în Republica Moldova sectorul serviciilor a cunoscut o creştere semnificativă din 2001 până în prezent contribuind la PIB cu 50%.
Serviciile din domeniul transporturilor şi turismului dețin cea mai mare contribuție la valoarea adăugată a domeniului serviciilor.
Complexul industrial naval din Odessa, constând din şapte porturi şi şantiere navale, reprezintă 75% din potențialul oblastului. Prelucrarea petrolului, construcția de maşini, metalurgia şi industria alimentară sunt de asemenea bine reprezentate în regiunea Odessa.

În afară de agricultură şi industria alimentară, care au o importanță deosebită pentru oblast, alte domenii ale industriei sunt prezente în următoarele proporții: industria uşoară – 14,4% din volumul producției totale, metalurgie (16,45%), industria constructoare de maşini (9,86%), produse din cherestea (4,1%), industria chimică şi petrochimică (1,7%)[4].
În județul Galați sectorul industriei grele este dominant incluzând producția de oțel şi activități portuare. Producția metalurgică a județului Galați acoperă 55,6% din producția totală de oțel a României, în timp ce şantierele navale constituie o industrie tradițională.

Unul dintre sectoarele demne de menționat ca având un potențial de dezvoltare considerabil este sectorul turismului. Patrimoniul cultural şi istoric şi totodată zonele rurale nepoluate prezintă oportunități deosebite pentru dezvoltarea turismului. Principalele atracții turistice din aria programului sunt reprezentate de peisajele naturale (Delta Dunării, munții, lacurile, Marea Neagră), mănăstirile pictate localizate în județul Suceava, monumentele arhitecturale, rezervațiile naturale, festivalurile, evenimentele tradiționale, târgurile, etc.
În timp ce, infrastructura de turism este dezvoltată în principalele oraşe din aria eligibilă, în numeroase zone din aria programului capacitatea de cazare şi serviciile asociate sunt foarte slabe. Lipsa marketingului şi a unei promovări eficiente a regiunii transfrontaliere, împreună cu o calitate slabă a infrastructurii de turism au condus la un număr mic de turişti în zonă fapt ce contrastează cu potențialul considerabil, mai ales pe baza resurselor neexploatate până în prezent. Anexa 1, Tabelul 10 prezintă o privire generală asupra numărului de turişti din aria programului.
În ultima perioadă de timp, zona rurală a cunoscut o oarecare dezvoltare datorită tradițiilor bogate, produselor ecologice şi mediului nepoluat. Cu toate acestea, dezvoltarea agro-turismulului este împiedicată de infrastructura slabă de acces în zonă şi lipsa tehnicilor de marketing utilizate în turismul local.

Turismul cultural, agro-turismul şi turismul tematic (sporturi de iarnă, drumul vinului, etc.) cât şi domenii ca arta meşteşugărească, producția bazată pe tradițiile locale, utilizarea aceluiaşi brand pentru anumite produse (de ex. produsele din patrimoniul cultural) ar putea constitui oportunități pentru cooperarea între IMM-urile de pe fiecare parte a granițelor.

[4] Conform datelor furnizate de Ministerul Economiei din Ucraina

În acest sens, sprijinul acordat sectorului turismului este privit ca un element esențial în acest program, deoarece zonele transfrontaliere se confruntă cu probleme similare atât în ceea ce priveşte provocările prezente cât şi referitor la potențialul turistic neexploatat care poate genera dezvoltarea turismului local pe baza unor acțiuni intensificate mai ales în domeniul turismului cultural şi eco turismului. Totodată, acest fapt ar aduce un beneficiu semnificativ prin furnizarea unui stimul pentru înființarea unui număr mare de întreprinderi de servicii la scară mică şi în acelaşi timp furnizarea unei baze solide şi a unor surse de creare de locuri de muncă în zona de graniță.

Piața muncii, rata şomajului şi gradul de ocupare al forței de muncă

Forța de muncă cu înalte calificări este localizată în zonele urbane, unde există o mare concentrare de instituții de studii superioare, universități şi centre industriale, Aceste zone includ oraşe ca de exemplu Chişinău, Galați, Iaşi, Suceava, Cernăuți şi Odessa. Piața muncii din aria programului este caracterizată prin niveluri scăzute de calificare şi productivitate, în special în zonele rurale.
Nivelul scăzut al salariilor în aria programului reprezintă o bază pentru dezvoltare şi concurență şi totodată poate avea un important impact pozitiv asupra Investițiilor Străine Directe. În acelaşi timp, salariile foarte mici şi apropierea de piața muncii a UE reprezintă un impuls puternic pentru migrație, legală sau ilegală. Migrația atrage adesea cei mai calificați lucrători şi cea mai dinamică componentă a populației active. Continua migrație a populației cu vârsta legală pentru angajare poate deveni o barieră pentru viitoarea dezvoltare a zonei.

Aria programului este caracterizată de asemenea de lipsa de flexibilitate şi incapacitatea pieței forței de muncă de a răspunde exigențelor economice generând astfel dezechilibre teritoriale, ocupaționale şi profesionale.

Cadrul Național Strategic de Referință din România evidențiază probleme deosebite cu rata şomajului în județele Botoşani, Vaslui, Galați şi Tulcea datorită subdezvoltării tradiționale şi totodată restructurărilor care au avut loc în domeniul industrial.
În ceea ce priveşte Ucraina, în timp ce Odessa are o rată scăzută a şomajului, oblastul Cernăuți are o rată a şomajului de 9%, similară cu media ratei şomajului din regiunile adiacente ucrainene. Rata şomajului în Republica Moldova la nivelul anului 2004 se situează la valoarea de 8.1%[5]. Rata şomajului este mai ridicată în centrele urbane unde se situează la 11,9% comparativ cu zonele rurale unde are o valoare de 5%. Totuşi, există posibilitatea ca un număr mare de şomeri să nu fie luați în evidență şi astfel cifrele reale ale ratei şomajului să fie semnificativ mai mari. Acest fenomen este mai des întâlnit în zonele rurale.

Referitor la piața muncii, aria programului se confruntă cu trei mari provocări care trebuie luate în considerare la stabilirea priorităților şi măsurilor programului:

[5] Calculat conform metodologiei ILO

- îmbunătățirea calificărilor în aşa fel încât forța de muncă să dețină calificările necesare pentru a atrage salarii mai mari şi totodată să aibă calificările necesare unei economii aflate într-un proces de diversificare
- certitudinea asupra faptului că cei care urmează cursuri vocaționale şi studii superioare rămân în aria programului prin asigurarea unor locuri de muncă bine plătite în principalele centre urbane

Concurență

Lipsa de concurență în domeniul bunurilor şi serviciilor constituie o problemă generală care împiedică dezvoltarea economică a ariei programului. Nivelul scăzut de abilități manageriale, resursele insuficiente pentru cercetare şi dezvoltare, accesul limitat la tehnologiile moderne, inadaptabilitatea forței de muncă caracterizată prin calificări slabe pentru o economie modernă sunt factori care afectează rezultatele economice atât la nivel calitativ cât şi cantitativ. Un număr foarte mic de companii reuşesc să-şi adapteze produsele la cerințele pieței unice şi standardelor de calitate ale UE. Totodată, dimensiunile medii foarte mici ale unei ferme (aproximativ doi Km²) şi tehnicile depăşite conduc la lipsa unei agriculturi comerciale şi competitive în zonă.

Investițiile Străine Directe

Investițiile străine directe constituie o măsură cheie în domeniul concurenței, impactul acestora fiind substanțial în ceea ce priveşte accelerarea dezvoltării economice, creşterea numărului activităților care implică tehnologii avansate şi echilibrarea factorilor care generează migrația forței de muncă care posedă cele mai înalte studii şi calificări. Toate cele trei țări se dovedesc a fi foarte atractive pentru investițiile străine directe, înregistrând o creştere a raportului FDI/PIB în ultimii cinci ani. Totuşi, nivelul investițiilor străine rămâne sub potențialul ariei programului, şi, în ciuda costului atractiv al forței de muncă, investițiile străine directe în aria programului se afla mult sub nivelul înregistrat în majoritatea statelor membre UE.

Datorită PIB-ului scăzut pe cap de locuitor şi accesului rutier, feroviar şi aerian limitat investițiile străine directe au avut un nivel foarte scăzut în aria programului. Statisticile anului 2004 pentru investițiile străine directe pe partea română a graniței relevă cifre foarte mici în comparație cu Bucureşti şi sudul şi vestul țării, având o valoare de 130 milioane €, în timp ce valoarea FDI înregistrată de portul Galați este demnă de menționat.

Nivelul investițiilor străine directe în anul 2004 pentru Republica Moldova se ridică la 145,7 milioane Euro în timp ce pentru oraşul ucrainean Cernăuți nivelul investițiilor străine se ridică la 20,2 milioane Euro, iar pentru Odessa la 137,7 milioane Euro. În regiunile adiacente, investițiile străine directe au o valoare de 23 milioane Euro pentru Ivano-Frankivska, 10,66 milioane Euro pentru Ternopilska, 62,7 milioane Euro pentru Vinniytska şi 354 milioane Euro pentru Khmelniytska.

Inovare şi cercetare

O cauză a nivelului scăzut al concurenței în aria programului este lipsa inovării şi cercetării pentru dezvoltarea fabricării de produse noi.
Companiile alocă sume foarte mici pentru cercetare şi dezvoltare, cercetarea în infrastructură este depăşită iar legăturile între domeniul industrial şi unitățile de cercetare sunt slabe.
În cadrul ariei programului, sunt situate un număr de universități la distanțe mici una față de cealaltă care pot juca un rol important în domeniul cercetării şi dezvoltării. Un exemplu relevant este Universitatea Iaşi care deține 52 de unități de cercetare şi dezvoltare şi un număr de 1098 de proiecte. De asemenea, universitatea din Cahul a fost deja implicată într-o serie de activități de cooperare promovate în cadrul Euroregiunii Dunărea de Jos. Rețelele între universități pot crea anumite premise pentru cercetare care nu pot fi atinse dacă universitățile lucrează pe cont propriu. În acest sens, cooperarea transfrontalieră poate fi o dimensiune foarte importantă a acestei activități. De asemenea trebuie menționat faptul că un aspect important al inovării la nivel regional transfrontalier este constituit de cadrul de sprijin care ar trebui dezvoltat de către administrațiile regionale de pe fiecare parte a graniței. În acelaşi timp ar trebui încurajate strategiile regionale de inovare şi în particular sprijinul acordat activităților care pot facilita dezvoltarea de produse în comun, schimbul de rezultate ale cercetării şi cooperarea între afaceri şi universități, cu scopul de a ridica nivelul concurenței în aria eligibilă.

Acest program ar trebui să sprijine crearea de rețele în sectoare ca planificarea spațială, mediul, agricultura, energia şi sprijinul pentru afaceri de mici dimensiuni. Existența unor politici în aceste domenii este esențială pentru dezvoltarea regională a programului iar crearea de rețele poate fi un mecanism util pentru schimbul de bune practici, chiar şi în cazul în care aceste rețele vor avea nevoie de timp pentru a se dezvolta.

Întreprinderi mici şi mijlocii (IMM-uri)

Aria eligibilă nu are o tradiție în dezvoltarea afacerilor, numărul de IMM-uri înregistrate la o mie de locuitori fiind mult sub media UE de 50, cifrele variind între 16,3 în județul Galați şi 8,25 în județul Botoşani. Cea mai mare parte a întreprinderilor mici au ca obiect de activitate comerțul.

O altă caracteristică este aceea a numărului mare de micro-întreprinderi[6]: 87,6% sunt micro-întreprinderi, sporirea numărului personalului angajat al acestor companii fiind foarte dificilă. 9,7% din IMM-uri au depăşit pragul de micro devenind mici, cu toate acestea doar un procent de 2,7% îndeplinesc condițiile pentru a fi denumite întreprinderi mijlocii. Această situație relevă faptul că un număr mare de IMM-uri nu dețin potențial de dezvoltare.

Dezvoltarea sectorului IMM-urilor se confruntă cu o serie de dificultăți, de exemplu, interesul scăzut al investitorilor străini în aria eligibilă, lipsa de pregătire în domeniul afacerilor, lipsa informațiilor referitoare la accesarea

[6] Micro-întreprinderile au mai puțin de cinci angajați

creditelor pe termen mediu-lung pentru oportunități de investiții şi totodată lipsa de sprijin din partea autorităților locale (nivelul ridicat al taxelor şi impozitelor, birocrația, barierele administrative).

Este important ca IMM-urile să fie încurajate şi sprijinite atât prin prezentul program cât şi de către autoritățile publice acolo unde este posibilă dezvoltarea, în special prin comerț şi cooperare transfrontalieră. Consultanța, accesul la infrastructura relevantă de exemplu incubatoarele de afaceri, centrele de afaceri, centrele de expoziții, etc, pot fi aspecte importante ale acestei forme de sprijin. Servicii de consultanță ar trebui oferite pe o gamă largă de teme ca de exemplu comerțul trasfrontalier, marketing, dezvoltarea afacerilor, branding, etc.

În ciuda faptului că prin acest program nu este posibilă acordarea de sprijin financiar direct către IMM-uri, există totuşi o mare varietate de mecanisme şi cadre de sprijin, care pot furniza motivarea necesară şi posibilități de dezvoltare pentru acestea în aria programului. În plus față de ceea ce a fost deja menționat, furnizarea de instruire, crearea unor rețele de sprijin transfrontalier, cooperarea la nivel local/regional pentru înființarea unor structuri comune de sprijin şi asociații de afaceri ar putea fi, de asemenea, posibile arii de intervenție.

Totodată, importantă este şi identificarea în cadrul sectorului IMM-urilor a unor linii de dezvoltare asupra cărora să se focalizeze sprijinul. Unul dintre sectoarele care are un real potențial de dezvoltare pe tot cuprinsul ariei eligibile este turismul.

2.4 Infrastructura

Pentru a crea o economie trasnfrontalieră competitivă la nivel regional, este necesar accesul în, din şi între diferitele zone ale regiunii. Infrastructura este, deci, o componentă foarte importantă a ariei programului. În general, zona are o infrastructură de transport de calitate foarte slabă, şosele transfrontaliere cu caracter strategic care au nevoie urgentă de reabilitare, aeroporturi internaționale cu trafic scăzut de persoane şi bunuri şi porturi importante (situate doar în partea de sud a ariei programului).

<u>Porturi şi aeroporturi</u>

Portul Galați este principalul port la Dunăre, maritim şi fluvial românesc utilizat atât pentru pasageri cât şi pentru transport de mărfuri. Tulcea şi Odessa sunt de asemenea porturi de mare importanță pentru sistemul de transport fluvial şi maritim al României şi Ucrainei. Oraşul port Tulcea este poarta către Delta Dunării. Acesta leagă porturile Sulina, Chilia şi Sfântu Gheorghe de porturile mari şi centrele comerciale şi industriale ale oraşelor Galați şi Brăila. Porturile ucrainene Reniiskii, Izmailskii şi Ust-Dunaiskii sunt localizate în partea inferioară a Dunării existând totodată planuri pentru construirea de facilități portuare şi în celelalte zone ale Dunării. Până la sfârşitul anului 2007, sunt

programate să se finalizeze lucrările la terminalul Dunării de la Giurgiuleşti, Moldova, care va fi utilizat pentru transportul de petrol şi produse petroliere.

În aria programului se află aeroporturi internaționale la Chişinău, Iaşi, Odessa, Cernăuți, Ivano-Frankivska şi Khmelnityska. De asemenea, este de notat faptul că pentru aeroporturile Iaşi, Cernăuți şi Chişinău se analizează posibilitatea extinderii activității acestora şi la transport de marfă şi totodată construirea unui terminal în acest scop. Acest fapt ar fi un factor important pentru dezvoltarea IMM-urilor din zonă care activează în sectorul industrial şi al producției.

În ciuda faptului că atât porturile cât şi aeroporturile constituie aspecte importante ale accesului în zona de graniță, prin acest program nu vor fi finanțate investiții pentru dezvoltarea acestora.

Infrastructura rutieră şi feroviară

Cea mai stringentă problemă a accesului în şi din aria programului constă în rețeaua de drumuri şi căi feroviare. În aria programului nu există autostrăzi între țările partenere iar drumurile locale se află într-o stare foarte proastă datorită lipsei de resurse din partea autorităților locale şi creşterii densității traficului pe rețeaua de drumuri care a fost proiectată în urmă cu mai multe decenii.

Există două coridoare Pan Europene care traversează regiunea:

- Coridorul IX (rutier şi feroviar): Helsinki - St. Petersburg - Moscow-Pskov-Vitebsk – Kiev – Ljubashevka-Chisinau – Bucureşti - Dimitrovgrad-Alexandroupolis cu artera A Odessa - Ljubashevska/Rozdilna;
- Coridorul VII fluvial, pe Dunăre din Germania până la Marea Neagră; leagă România, Republica Moldova şi Ucraina de Marea Nordului prin Rin şi Main.

În plus, regiunea este traversată de rețeaua internațională de drumuri de-a lungul următoarelor rute (drumuri clasa A şi B):

- E58 – Suceava – Botoşani – Iaşi – Leuşeni – Chişinău – Odessa
- E85 – Ternopil - Chernivetski - Siret – Suceava – Roman
- E87 – Odessa – Izmail – Reni – Galați – Tulcea – Constanța
- E95 - Saint Petersburg – Pskov – Gomel – Kiev – Odessa
- E577 – Galați – Comrat – Chişinău
- E581 – Tecuci – Huşi - Albița – Leuşeni – Chişinău – Odessa
- E583 – Roman – Iaşi – Bălți – Mohelerpodolsc - Vinnitza
- E584 – Kirovohrad – Chişinău – Giurgiuleşti – Galați

Alte două coridoare de transport internațional traversează regiunea: TRACECA (Coridorul de transport Europa-Caucaz-Asia) şi OBSEC „Rețeaua de transport Marea Neagră”.

O densitate medie de aproximativ 33 Km de drumuri publice la 100 Km pătrați (în timp ce Tulcea datorită Deltei Dunării are o densitate de numai 15,5 km), situează aria eligibilă de pe teritoriul României la un nivel destul de ridicat comparativ cu restul țării. Teritoriul Republicii Moldova are, de asemenea, o densitate medie de drumuri publice de aproximativ 37,4 km la 100 de km pătrați. Totuşi, din totalul rețelei rutiere, numărul de drumuri modernizate este foarte scăzut. În timp ce o parte din rețeaua de drumuri, inclusiv rețelele trans-europene, este administrată la nivel național, acest program de cooperare va sprijini cu precădere reabilitarea acelor categorii de drumuri de importanță regională, administrate de autoritățile locale şi care pot optimiza traficul transfrontalier.

În timp ce pe teritoriul eligibil românesc, densitatea de căi ferate este de aproximativ 45,7 km la 1000 de km pătrați, aceste cifre pentru Republica Moldova şi Ucraina sunt relativ mai mici (aproximativ 33 km la 1000 km pătrați).

Rețeaua feroviară se confruntă cu o lipsă similară de resurse pentru investiții de capital. Cu toate că o parte a rețelei feroviare este electrificată şi utilizată de trenuri modernizate, în unele zone ale ariei programului (de exemplu de la Galați spre centrul României), acestea necesită investiții atât în ceea ce priveşte liniile de cale ferată cât şi modernizarea garniturilor de tren. În ceea ce priveşte cooperarea transfrontalieră, principalul obstacol pentru interoperabilitatea între cele trei țări constă în diferența dintre ecartamentul îngust din România şi ecartamentele late din Ucraina şi Republica Moldova. În timp ce costurile pentru modernizarea infrastructurii feroviare ar fi mult prea ridicate pentru a fi suportate de acest program, scheme de optimizare la scară mică destinate facilitării traficului transfrontalier pot fi încurajate.

Fig.2 Drumuri principale şi autostrăzi[7]

Utilitățile Publice

Apă şi canalizare

Managementul apei constituie o problemă esențială a ariei programului datorită volumului destul de scăzut al precipitațiilor în zonă şi resurselor limitate de apă. Aceasta a fost o componentă importantă a Programului de Vecinătate 2004-2006, de aceea, este important ca programele viitoare să asigure o continuare a activităților implementate până acum în acest sens. Pe tot cuprinsul ariei programului există o problemă majoră privind furnizarea apei curente în zonele rurale şi dezvoltarea unor sisteme eficiente de canalizare şi deversare a apei uzate.

Pe partea românească a ariei eligibile, furnizarea de apă a fost îmbunătățită gradual, mai ales în zonele urbane, cu toate acestea, doar 18% din populația rurală este conectată la sistemul central de apa curentă, în timp ce în Republica Moldova, 38,5% din populația rurală este conectată la apă curentă. Sursa de apă a celor care nu apă curentă o constituie fântânile, iar aceste surse pot fi contaminate deseori cu metale grele, pesticide, azot, fosfor, flor şi alți poluanți organici. În anul 2007, 67% din rezervele rurale de apă ale

[7] Harta include întreaga suprafață a oblasturilor adiacente la aria programului. Este de menționat faptul că oblasturile Khmelnytska şi Ternopilska vor participa doar cu o parte din suprafața lor aşa cum este prezentat mai sus.

Republicii Moldova nu au îndeplinit standardele de igienă, aceasta fiind o problemă comună tuturor zonelor rurale din apropierea granițelor. Sistemele din Ucraina de furnizare a apei sunt învechite şi necesită investiții substanțiale de capital. Uzinele de tratare a apei pot fi de asemenea o problemă majoră, deoarece în multe locuri facilitățile nu pot face față cererii de apă în continuă creştere. Apa curată potabilă constituie o problemă serioasă pentru oblastul Odessa şi pentru Tulcea.

Totodată, îmbunătățirea sistemului de canalizare şi deversare a apei uzate constituie o necesitate majoră. În unele zone din aria programului, este estimat ca 80-90% din apele uzate industriale şi municipale sunt eliberate direct în natură fără un tratament eficient, ceea ce cauzează probleme de sănătate şi afectează multe cursuri de apă.

Energie

În aria programului se produce şi se consumă puțină energie electrică. Energia electrică utilizată provine din termocentrale, hidrocentrale şi din import. Nevoia de energie electrică importată este mult mai stringentă în Republica Moldova, care este un mare importator de electricitate. Mai puțin de 5% din cererea de energie primară din Republica Moldova este acoperită de surse de energie naționale, fapt ce poate genera probleme pentru continuitatea aprovizionării.

Zonele de graniță din România, Ucraina şi Republica Moldova au sincope în rețeaua de gaz natural. De exemplu, 71% din zonele urbane şi 7,4% din zonele rurale din România sunt conectate la rețeaua de gaz natural, în timp ce acelaşi lucru este valabil în Republica Moldova numai pentru oraşele mari (numai 47 de municipalități beneficiază de alimentarea cu gaze). Un exemplu recent de colaborare transfrontalieră este construirea conductei de gaz metan între Cernăuți şi Siret.

O mare parte din generarea de energie este sub forma unor uzine electrice vechi şi ineficiente şi a schemelor de termoficare urbană. În zonele urbane de pe cuprinsul ariei programului, sunt utilizate sisteme de termoficare pentru încălzire şi apă caldă. Multe dintre aceste sisteme necesită modernizări având în vedere că pierderile de energie din sistem se ridică până la 25%. Câteva dintre sistemele de termoficare au fost renovate. De exemplu, BERD a acordat un împrumut de 31 milioane € pentru reabilitarea sistemului de încălzire din Iaşi.

Regiunea deține potențial pentru energie regenerabilă, Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare efectuând mai multe profile detaliate ale regiunii care relevă acest potențial. Datorită specificului agricol al ariei programului, există un potențial semnificativ pentru dezvoltarea schemelor de biomasă şi combustibil ecologic. În prezent, schemele existente sunt dezvoltate la scară mică, dar există un potențial notabil în special în ceea ce priveşte schemele municipale de încălzire. În plus, energia eoliană poate fi exploatată în unele zone din aria programului.

Uzine hidroelectrice pot fi dezvoltate şi în alte locații în zonele mai înalte ale ariei programului unde debitul ridicat al râurilor şi apelor curgătoare poate fi exploatat. În plus, energia regenerabilă sub forma energiei eoliene, energiei solare, schemelor hidroelectrice de mică anvergură şi bioenergia pot fi dezvoltate. Având în vedere că 10,9% din suprafața Republicii Moldova este împădurită, la fel 14% din suprafața ariei eligibile din Ucraina şi totodată fondul forestier semnificativ din zona Sucevei (456,579 hectare de pădure), biomasa ar fi o posibilitate demnă de luat în calcul.
Totodată, în cadrul summit-ului UE - Ucraina din Octombrie 2006 a fost identificată necesitatea unei cooperări în ceea ce priveşte sursele de energie, în mod deosebit fiind identificată nevoia de o mai mare transparență privind circuitele transfrontaliere ale energiei, îmbunătățirea infrastructurii de gaze şi a interconectării rețelelor de energie electrică. Pentru a atinge aceste obiective, au fost dezvoltate o serie de proiecte ale Băncii Europene de Investiții şi Băncii Europene pentru Reconstrucție şi Dezvoltare.
Deoarece, în prezent, crearea unei Piețe Regionale a Energiei în Sud-estul Europei constituie o prioritate importantă, UE a înființat inițiativa Baku cu scopul de a sprijini atingerea acestui scop. Atât Republica Moldova cât şi Ucraina fac parte din această inițiativă.

Programul ar putea dezvolta proiecte care să deservească ambele părți ale graniței şi care ar putea să faciliteze schimbul de experiență transfrontalier.

Telecomunicații şi ICT

În ultimii ani a avut loc o îmbunătățire considerabilă a situației în domeniul tehnologiei informației şi comunicațiilor (ICT), utilizarea internetului crescând de opt ori în Republica Moldova şi de cinci ori în România. Totodată au avut loc creşteri semnificative şi în alte domenii ale utilizării ICT în ciuda creşterii lente a numărului de computere personale în Republica Moldova.
Cu toate acestea, recenta creştere din Ucraina în termeni de acces la IT a fost foarte lentă iar activitățile ICT din aria programului trebuie să fie văzute în contextul creşterii ICT din statele membre UE. O imagine asupra utilizării ICT şi telecomunicațiilor în statele partenere este disponibilă în *Anexa 1, Tabelul11*.

Punctele de trecere a frontierei şi Poliția de Frontieră

Granița dintre Republica Moldova şi România are cinci puncte de trecere a frontierei, din care trei sunt rutiere şi două sunt feroviare în timp ce unul este atât rutier şi feroviar cât şi naval.

Granița dintre România şi Ucraina are zece puncte de trecere a frontierei în aria programului, din care unul este rutier, unul este feroviar, unul este atât rutier cât şi feroviar, două porturi şi patru punte simplificate.

Analiza relevă faptul că, datorită situației coridoarelor Trans Europene în aria programului, regiunile României, Ucrainei şi Republicii Moldova pot juca un rol semnificativ în cadrul rețelei europene de transport. Pentru a atinge acest stadiu este necesară o infrastructura transfrontalieră dezvoltată.

Provocările cu care se confruntă aria programului în ceea ce priveşte dezvoltarea infrastructurii transfrontaliere, sunt legate de dificultățile existente referitoare la reabilitarea sau construcția de drumuri din zonele de graniță a României, Ucrainei şi Republicii Moldova şi înființarea şi dezvoltarea punctelor locale de trecere a frontierei în măsură să asigure creşterea capacității şi securizarea granițelor.

Deoarece zona de graniță dintre cele trei state partenere este o zonă rurală puțin populată, numărul persoanelor care au tranzitat punctele de trecere a frontierei şi totodată transportul de mărfuri au fost foarte scăzute. În 2006, aproximativ 3.202.000 persoane au tranzitat granița româno-moldoveană din care 90% au fost cetățeni moldoveni, în timp ce granița româno-ucraineană a fost tranzitată de un număr similar de persoane din care 50% au fost cetățeni ucraineni şi 50% cetățeni români. O imagine detaliată asupra traficului la punctele de frontieră este disponibilă în *Anexa 1 Tabelul 12*. Totuşi, aria programului estre traversată de o rută de tranzit est-vest foarte importantă, şi, datorită acestei poziții geografice există probleme cu migrația ilegală, traficul de ființe umane şi crima organizată. Rapoartele organizației Amnisty International relevă faptul că cele mai vulnerabile grupuri referitor la traficul de ființe umane sunt femeile şi copiii care au fost instituționalizați. Toate cele trei țări depun eforturi susținute pentru combaterea acestor fenomene şi au făcut un progres semnificativ în ceea ce priveşte investigațiile şi sistemul judiciar. România şi Republica Moldova au aderat la Pactul de Stabilitate pentru Combaterea Crimei Organizate (SPOC) în sud-estul Europei, iar Guvernul României găzduieşte Secretariatul acestei organizații. Nivelul ridicat al crimei organizate în regiune este o altă cauză a interesului scăzut al investitorilor străini în regiune.
Prezentul program ar trebui să implementeze activități de cooperare menite să răspundă acestei nevoi a zonei de a combate activitățile criminale deoarece acestea au o influență negativă nu numai asupra mobilității populației din zona de graniță ci şi asupra atractivității ariei programului în ceea ce priveşte Investițiile străine directe.

Regimul de vize care există încă în ceea ce priveşte Ucraina şi Republica Moldova constituie o dificultate în plus pentru țările participante în acest program. Cu toate acestea, un acord de facilitare a obținerii vizelor a fost deja semnat între UE şi Ucraina iar un document similar între UE şi Republica Moldova a fost agreat. Această măsură va contribui la creşterea mobilității prin furnizarea unei proceduri simplificate de emitere a vizei pe termen scurt pentru anumite categorii de persoane.
În plus, *noua propunere pentru Regulamentul Parlamentului European şi al Consiliului privind traficul transfrontalier local la granițele externe*, permite populației care trăieşte în zona de graniță să călătorească în condiții mult mai favorabile în cadrul zonei de graniță (zonă limitată la 30 km de graniță) a statului membru.

2.5 Populație, Societate

Educație

Regiunea de graniță a dezvoltat o structură educațională care include învățământul obligatoriu de la vârstele de şase ani la şaisprezece ani iar educația după vârsta de şaisprezece ani este disponibilă pentru cei care doresc să îşi continue studiile în şcoli profesionale sau mai departe în instituții de învățământ superior. Educația de stat este combinată cu sistemul privat în principal la nivelul învățământului superior.

Populația din aria programului are un număr relativ scăzut de absolvenți de studii superioare (media este sub 15%) dar deține un număr mai mare de absolvenți de studii medii (cu un maxim de 69% în Republica Moldova).
Cea mai mare problemă în aria programului o constituie nevoia de a îmbunătăți atât infrastructura unităților de învățământ cât şi nivelul echipamentelor aflate în şcoli. Acest este mai ales cazul şcolilor situate în mediul rural, care se află de obicei în condiții precare şi au un nivel de prezență scăzut. În plus, în zonele rurale există o reală problemă datorată lipsei de cadre didactice şi personal auxiliar. Totodată, numărul de computere şi echipamente ICT aflate în şcoli este foarte mic.

În toate cele trei țări implicate în Programul Operațional Comun şi în regiunile adiacente există un nucleu bine format în sectorul universitar. Un număr mare de universități au profitat de ocazia oferită de finanțarea nerambursabilă a UE pentru a lansa inițiative de cooperare cu alte universități europene, în timp ce Planurile de Acțiune ale UE pentru Republica Moldova au ca obiectiv includerea universităților în Spațiul de Cercetare European.

Există numeroase exemple de cooperare transfrontalieră între România şi Republica Moldova în domeniul educației. Cooperare în cadrul sectorului universitar din aria programului alături de cooperarea cu mediul de afaceri şi sectorul public vor fi elemente importante pentru asigurarea atât a dezvoltării şi inovării cât şi unei economii mai competitive în zona de graniță.

Cultură

Granița nu a rămas aceeaşi pe parcursul secolelor având loc schimbări atât ale graniței în sine cât şi la nivelul țărilor cărora le-a aparținut regiunea. În ciuda acestor schimbări, în regiune a fost construită o identitate culturală puternică, totodată există legături familiale strânse, tradiții şi practici comune care operează pe ambele părți ale graniței. Aceste puternice tradiții comune pot constitui un punct forte pe care se poate construi prin prezentul program.

Turismul cultural bazat pe biserici, mănăstiri şi bogatul patrimoniu cultural ar putea fi un potențial sector de dezvoltare pentru aria programului.

Sănătatea şi speranța de viață

Un nivel scăzut al PIB-ului respectiv nivelul ridicat al sărăciei au un efect negativ asupra stării generale de sănătate a populației şi asupra speranței de viață. În România, unele dintre cele mai ridicate niveluri ale sărăciei se înregistrează în Regiunile Nord Est şi Sud Est. Speranța medie de viață în Republica Moldova şi Ucraina este de 67,5 ani în timp ce în România este de 72 ani. În comparație cu UE 27, aceste cifre sunt foarte scăzute fiind necesară reducerea ratei mortalității infantile şi bolilor transmisibile, de exemplu, a tuberculozei sau a HIV/SIDA.

Serviciile de sănătate din cele trei țări se află într-un proces de tranziție de la o abordare centralizată la una orientată spre piață, astfel, ar putea fi util un schimb transfrontalier de experiență pentru dezvoltarea unor noi sisteme.
Până în prezent au avut loc foarte puține schimburi de experiență în acest sens.

Inițiative de cooperare

În aria programului se află patru Euroregiuni care reunesc județe şi regiuni din România, Ucraina şi Republica Moldova: Euroregiunea Prutul superior (România, Ucraina şi Republica Moldova), Euroregiunea Siret-Prut-Nistru (România-Republica Moldova), Euroregiunea Dunărea inferioară (România, Ucraina şi Republica Moldova) şi Carpatica (România-Ucraina-Polonia-Ungaria). Existența acestor asociații evidențiază disponibilitatea unui efort comun cu scopul de a rezolva probleme similare şi de a ridica per ansamblu nivelul de atractivitate al regiunii.
Experiența vechilor state membre arată faptul că Euroregiunile pot juca un rol important fiind unul dintre cele mai avansate instrumente pentru dezvoltarea durabilă a cooperării transfrontaliere. Participarea autorităților centrale în Euroregiuni asigură atât sprijinul politic de la nivel național cât şi sprijin financiar permanent din partea autorităților locale, regionale şi naționale. Având sprijinul larg al membrilor săi, Euroregiunile pot deține un rol principal în dezvoltarea planurilor şi strategiilor transfrontaliere în zona de graniță. Astfel, Euroregiunile cu personalitate juridică pot fi considerate ca potențiali beneficiari.

2.6. Mediul înconjurător şi natura

Aria programului cuprinde o mare varietate de forme de relief incluzând suprafețe întinse de platouri, câmpii, zone înalte şi albii de râuri. Totodată se regăsesc zone montane cu Munții Carpați în nord şi Munții Hercinici în sudul ariei programului.
Datorită faptului că granița româno-moldoveană şi o parte importantă a graniței româno-ucraineană sunt granițe fluviale, bazinul hidrografic joacă un rol foarte important din punctul de vedere al mediului înconjurător din zona de graniță. Acesta reprezintă o resursă naturală esențială, creând habitate pentru o mare varietate de plante, insecte, peşti, păsări şi mamifere. Râurile joacă de

asemenea un rol foarte important în ceea ce priveşte sursele de apă. Râurile se varsă în Dunăre care se află în partea de sudică a ariei programului. Prut, Siret şi Bârlad sunt importante sisteme de râuri, Prut fiind ultimul afluent care se varsă în Dunăre.
Fiind localizată la granița dintre România şi Republica Moldova, râul Prut, având adâncimea de 3m pe o lungime de 25 km şi 2m pe o lungime de 85 km, este subiectul unui acord bilateral între guvernele celor două țări privind canalele de navigare. Acordul ratificat de cele două țări are ca scop administrarea râului Prut şi alinierea la standardele europene.

Poluarea apei este principala problemă de mediu în aria programului fiind adesea o problemă trans națională în cazul în care poluarea apei care se produce într-o țară poate afecta şi țările vecine. Principalele surse de poluare sunt industria, mineritul, gospodăriile şi agricultura.

Bazinele hidrografice ale Dunării, Nistrului şi Prutului au un efect major asupra celor trei state participante în program. De exemplu, aproximativ 8% din debitul Dunării rezultă din sistemul ucrainean de râuri. Monitorizarea în timp real constituie un instrument cheie pentru detectarea poluării înainte de a apărea probleme cu apa potabilă iar sistemele de monitorizare ale râurilor joacă un rol foarte important în analiza râurilor şi bazinelor lor.

Au existat o serie de inițiative trans-naționale pentru a îmbunătăți managementul bazinelor râurilor şi afluenților corespondenți. De exemplu, Planul Strategic de Acțiune a fost elaborat pentru Dunăre pe o perioadă de zece ani din 1995 în 2005. În plus, recent, au avut loc un număr de ateliere şi seminarii pe tema managementului apei pe râul Prut.

În timp ce planurile pentru gestionarea bazinelor hidrografice se află în stadii de debut, au fost făcute foarte puține lucruri în ceea ce priveşte pregătirea pentru situații de urgență în cazul accidentelor de mediu. O problemă deosebită o constituie deversările accidentale şi totodată urgențele cauzate de fenomene meteo extreme, de exemplu, inundațiile şi seceta cu care s-au confruntat zonele din aria programului în ultimii ani.

Poluarea şi crearea de deşeuri în aria programului este o problemă în creştere în ultimii ani alături de problema depozitării deşeurilor solide care nu corespund cu cerințele regulamentelor UE în ceea ce priveşte mediul. Gradul de implementare a sistemului de colectare şi neutralizare a deşeurilor cât şi conştientizarea ecologică a locuitorilor sunt foarte scăzute. În timp ce, mai puțin de 90% din populația urbană beneficiază de servicii de colectare a deşeurilor, în zonele rurale nu există servicii specializate în colectarea şi transportul deşeurilor. Această situație conduce la o cantitate de deşeuri menajere necolectate de mai mult de 25% din cantitatea totală. Acestea sunt depozitate ilegal în spații interzise. Reciclarea materialelor refolosibile se află la nivelul de 20% iar 2% din totalul materialelor refolosibile generate sunt fructificate. (date statistice din România, 2003). Principalele opțiuni pentru managementul deşeurilor trebuie să ia în calcul limitarea/reducerea deşeurilor, a recuperării şi reciclării, depozitării şi tratării.

În acest sens, o serie largă de activități care se adresează problemelor de interes comun în ceea ce priveşte mediul, inclusiv strategii comune referitoare la gestionarea apelor şi apelor uzate sunt necesare deoarece, aceste probleme constituie bariere majore în dezvoltarea unei economii competitive.

Lipsa tratării apelor uzate în zonă este o sursă majoră de poluare a apelor de suprafață acest fapt fiind evidențiat în special în zona de graniță româno-moldoveană.

Ar trebui menționat faptul că, în multe zone rurale populația locală este dependentă de apa din fântâni iar lipsa apei potabile poate produce probleme serioase de sănătate. Există multe exemple când această apă a fost poluată cu nitrați, sulfați şi clorați. Situația este deseori agravată de practici rudimentare în agricultură. Continua monitorizare a calității apei din fântâni ar fi necesară ca un prim pas în controlarea şi ameliorarea acestei situații.

Suprafața zonelor cu valoare ridicată ecologică şi socio-economică s-a micşorat mult în ultimul secol. Zonele rămase[8] au nevoie de o protecție specială. La momentul actual, România se află în proces de desemnare a site-urilor Natura 2000 care conferă un statut de protecție specială unor suprafețe apreciabile. În acelaşi timp, Moldova şi Ucraina au sisteme diferite de abordare a problemei conservării naturii. Pentru cele doua țări nu există obligațiile aderării la rețeaua Natura 2000, şi ca urmare, extinderii şi asigurării finanțării ariilor protejate li se acordă un nivel de prioritate mai scăzut. De aceea, exemplele de desemnare sau extindere de noi arii protejate în Moldova şi Ucraina sunt foarte puține. Inițiativele de acest gen au nevoie de sprijin pentru recunoaşterea necesității protejării unor zone valoroase din punct de vedere ecologic şi socio-economic.

O parte dintre aceste zone se află la granița dintre state cum ar fi rezervația Ştiințifică Prutul de Jos din Republica Moldova cu o suprafață de aproximativ 1700 ha se învecinează cu Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior din România întins pe o suprafață de aproximativ 8247, 35 ha. Analizând strict din punctul de vedere al necesității conservării naturii, aria de importanță ecologică de pe teritoriul Republicii Moldova nu se limitează numai la Rezervația Ştiințifică Prutul de Jos ci poate include cel puțin complexul de Lacuri Manta (desemnat ca sit RAMSAR) aflat mai la nord, care au condiții fizice, chimice şi biologice asemănătoare dar care, nu au statut de arie protejată. Aceeaşi situație se regăseşte şi de-a lungul Prutului Inferior şi Mijlociu.

Cooperarea transfrontalieră dintre România, Republica Moldova şi Ucraina în domeniul conservării naturii este susținută prin semnarea Declarației pentru crearea Coridorului Verde al Dunării Inferioare (2000), prin care România, Bulgaria, Republica Moldova şi Ucraina convin să pună bazele unei rețele funcționale de zone umede în lungul Dunării Inferioare, zona ce include şi Prutul de Jos şi Delta Dunării. De asemenea, Republica Moldova şi Ucraina

[8] O listă cu siturile naturale de importanță națională din aria programului este prezentată în Anexa A a acestui document.

s-au angajat activ la implementarea Directivei Cadru Ape în bazinul Dunării Inferioare, directiva ce acordă o importanță deosebită refacerii şi protejării zonelor umede.

Cooperarea între cele trei state s-a realizat până în prezent la nivelul schimburilor de experiență în privința managementului ariilor protejate. Un proiect derulat în anul 2002, finanțat prin programul TACIS, a creat posibilitatea autorităților din fiecare rezervație, a autorizațiilor locale din unitățile administrative din cele trei țări vecine de a dezvolta o cooperare reciprocă transfrontalieră pentru elaborarea şi apoi implementarea unui plan de management în ariile protejate din Delta Dunării şi Prutul de Jos din cadrul Euroregiunii Dunării de Jos.

Fig.3. Ape[9]

Zona Deltei Dunării are o importanță deosebită în ceea ce priveşte mediul din aria programului, deoarece este un sit al patrimoniului mondial UNESCO. Este o zonă naturală care a fost desemnată ca Biosferă în 1990 de către organizația UNESCO. Ar trebui menționată necesitatea unei gestionări corespunzătoare a

[9] Harta include a oblasturilor adiacente la aria programului. Este de menționat faptul că oblasturile Khmelnytska şi Ternopilska vor participa doar cu o parte din suprafața lor aşa cum este prezentat mai sus.

siturilor naturale de înaltă calitate existente cât şi a numeroaselor râuri şi ecosisteme, cu scopul de a le proteja în cazul situațiilor de urgență şi împotriva poluării. Exploatarea în exces a resurselor naturale datorită despăduririlor ilegale, cantitățile semnificative de deşeuri rezultate ca o consecință a administrării incorecte a facilităților de turism existente şi totodată nerespectarea regimului de protecție datorită lipsei de demarcare a siturilor din cadrul ariilor protejate exercită o presiune în creştere asupra ariilor naturale protejate.

Despădurirea şi eroziunea solului sunt de asemenea probleme de mediu esențiale în aria programului. Aşa cum a mai fost menționat, regiunea este acoperită de zone împădurite extinse. Datorită lipsei programelor de investiții şi tehnologiei rudimentare în industria lemnului şi fabricării mobilei, cantități însemnate de materii prime (în loc de produse finite) sunt exportate (lemn şi cherestea), fapt ce a condus la exploatarea irațională a fondului forestier şi la degradarea mediului.

Există mai multe zone critice în ceea ce priveşte fie poluarea aerului, a apei sau a solului. Majoritatea sunt cunoscute, problema în unele cazuri fiind nivelul necuantificat al poluării. O piedică esențială în dezvoltarea unei protecții eficiente a mediului o constituie lipsa acută de echipamente moderne pentru monitorizare.

În plus, față de factorii mai sus menționați, există totodată o mare lipsă de informare şi educare în domeniul protecției mediului şi a resurselor naturale, care dă naştere la numeroase probleme de protecția mediului la nivel local.

3) ANALIZA SWOT

Această secțiune cuprinde aspectele principale rezultate din descrierile anterioare ale ariei programului, împreună cu aspectele principale rezultate în urma consultărilor care au avut loc în zona de frontieră în perioada de programare, în forma analizei SWOT. Principalele puncte tari, puncte slabe, oportunități şi riscuri care sunt relevante pentru structurarea şi implementarea programului sunt cuprinse în tabelul de mai jos.

	PUNCTE TARI	**PUNCTE SLABE**	**OPORTUNITĂȚI**	**AMENINȚĂRI**
Geografie şi demografie	• Granița externă a UE dintre cele trei țări creează noi oportunități de dezvoltare a ariei programului	• Îmbătrânirea populației şi tendința de scădere demografică (migrarea datorită situației economice)	• Caracterul rural predominant al zonei poate constitui baza de dezvoltare a agroturismului • Marile oraşe pot să aibă un rol important în procesul de dezvoltare	• Migrarea populației tinere şi îmbătrânirea populației poate să îngreuneze dezvoltarea economică a zonei şi susținerea culturii tradiționale
Economie	• Patrimoniul cultural şi istoric şi zona rurală nepoluată • Activități de inovare, cercetare şi dezvoltare în colaborare cu universitățile, cum ar fi universitățile din Iaşi şi Chişinău • Agricultura şi industria alimentară dezvoltate semnificativ	• Sistem ineficient de producție agricolă • Nivelurile scăzute ale PIB-ului şi veniturilor determină o dinamică scăzută a piețelor locale • Nivel scăzut de inovare, dependență de industriile primare • Piața muncii este caracterizată de un nivel scăzut al calificărilor şi productivității • Sectorul IMM-urilor şi serviciilor slab dezvoltat • Nivel scăzut al capacității de cazare în turism • Lipsa unui concept integrat de planificare spațială	• Potențial mare pentru dezvoltarea activităților industriale legate de procesarea alimentelor • Potențial mare de dezvoltare a IMM-urilor care activează în sectorul turismului • Universitățile din aria programului pot crea premisele necesare ca viitoarele rețele să stimuleze inovarea şi cercetarea • Costurile competitive ale forței de muncă	• Dependența față de agricultură şi atitudinea refractară față de diversificarea economiei • Competiția globală în creştere amenință piețele tradiționale • Continua scădere a locurilor de muncă • Nivelul scăzut al numărului de turişti în zonă datorită infrastructurii de transport slabe • Nivelul semnificativ al crimei organizate
Infrastructură	• Rețeaua rutieră şi feroviară deja existentă • Rețelele Trans-europene care traversează regiunea • Apropierea de porturile maritime şi fluviale	• Lipsa autostrăzilor • Rețeaua rutieră şi feroviară necesită modernizări • Diferența de ecartament în zona de frontieră (ecartament îngust în România şi ecartament larg în Ucraina şi Republica Moldova) • Calitate slabă a infrastructurii punctelor de trecere a frontierei	• Fondurile UE disponibile pentru a aborda infrastructura rutieră, feroviară şi a punctelor de trecere a frontierei • Dezvoltarea rețelelor Trans-europene care tranzitează zona • Investițiile în infrastructură finanțate de Fondurile Structurale în cadrul Obiectivului	• Declinul în starea drumurilor şi căilor ferate • Număr scăzut de computere personale şi abonați internet datorită îmbătrânirii populației şi venitului scăzut • Lipsa apei potabile afectează anumite părți ale ariei programului şi cauzează probleme de sănătate

		• Sisteme de furnizare a apei învechite • Nivel scăzut al populației branşate la apă curentă • Nivel scăzut de sisteme IT şi computere • Discontinuități în rețelele de gaz natural şi electricitate • Acces scăzut la resurse energetice în numeroase zone rurale • Uzine electrice şi sisteme de încălzire municipale vechi şi ineficiente	Convergență • Potențialul pentru energie regenerabilă în special biomasă, bioenergie, energie solară şi eoliană • Existența proiectelor europene destinate să stimuleze cooperarea în ceea ce priveşte produsele energetice	
Populație, Societate	• Procentul mare al populației bilingve din Republica Moldova facilitează comunicare atât cu populația română cât şi cu cea ucraineană. • Identitate culturală puternică • Rețea puternică de universități cu renume • Sistemul educației de stat este bine dezvoltat • În aria programului sunt înființate trei Euroregiuni	• Nivel scăzut al infrastructurii şcolare (inclusiv computere şi echipament ICT) • Venit scăzut în majoritatea zonelor care afectează starea generală de sănătate a populației • Speranța medie de viață scăzută • Nivel scăzut al rezultatelor concrete în urma inițiativelor Euroregiunilor	• Noua propunere legislativă privind traficul la granițele externe poate facilita cooperarea între zonele aflate în vecinătatea granițelor • Crearea de rețele între universitățile aflate în aria programului poate constitui un punct de plecare pentru dezvoltarea viitoare a C&D • Euroregiunile pot avea un rol principal în dezvoltarea planurilor regionale sau strategiilor transfrontaliere în regiunea de graniță	• Diferențele semnificative dintre țările implicate în ceea ce priveşte natura relațiile cu UE ar putea duce la accentuarea diferențelor în regiunea de frontieră. • Regimul vizelor poate constitui o barieră în calea liberei circulații a persoanelor implicate în program • Neimplicarea practică a membrilor în inițiativele Euroregiunilor
Mediu	• Calitatea înaltă a siturilor naturale • Marea varietate de forme de relief • Zonele împădurite • Numeroase bazine	• Niveluri ridicate de poluare a apei datorită apelor uzate şi poluării industriale • Lipsa tratării apelor uzate • Lipsa unui sistem de management al deşeurilor solide, în	• Interesul crescut în cooperarea transfrontalieră privind problemele comune de mediu inclusiv pregătirea pentru situații de urgență • Recuperarea	• Problemele majore privind apa uzată şi aprovizionarea cu apă • Metode nesustenabile pentru agricultură • Lipsa monitorizării şi

	hidrografice şi ecosisteme inclusiv zone umede	special în zonele rurale • Niveluri ridicate de eroziune a solului • Lipsa unui sistem integrat eficient de monitorizare a factorilor de mediu • Lipsa planurilor de urgență integrate	deşeurilor, reciclarea şi tratarea ca potențiale surse de noi locuri de muncă • Conştientizarea în creştere privind problemele de mediu • Introducerea tehnicilor de management al bazinelor râurilor, inclusiv strategii de urgență pentru inundații, etc	evaluării prejudiciilor asupra mediului cauzate de poluare • Creşterea continuă a poluării datorită deşeurilor solide şi apei uzate • Nivel scăzut de informare şi educare privind protecția mediului • Riscul crescut de situații de urgență ca inundațiile şi poluarea accidentală • Despăduririle

4) COERENȚA CU ALTE PROGRAME ŞI STRATEGII EXISTENTE

Programul Operațional Comun ENPI CBC România-Ucraina-Republica Moldova nu a fost dezvoltat solitar, acesta fiind în strânsă legătură cu o gamă largă de strategii care operează în prezent la nivelul UE, la nivel național, regional şi local în aria programului. POC, în definirea strategiei sale, a luat totodată în considerare activitățile şi inițiativele sprijinite de alte programe cu scopul de a asigura coerența priorităților sale cu cadrul general de cooperare regională.

POC va urmări complementaritatea şi oportunitățile de sinergie cu alte inițiative, concentrându-şi în acelaşi timp sprijinul acolo unde poate aduce cea mai mare valoare adăugată. Programul se va construi de asemenea pe experiența inițiativelor anterioare de cooperare din aria programului, atât în definirea strategiei cât şi în implementarea priorităților.

4.1 Coerența cu strategiile naționale

Prioritățile identificate în cadrul POC sunt coerente cu strategiile de dezvoltare moldovene, ucrainene şi române. POC va beneficia pe parcursul implementării de legislație nou adoptată sau în curs de elaborare de către guvernele naționale pentru a facilita cooperarea transfrontalieră şi dezvoltarea regională.

Republica Moldova

Documentul Strategic pentru Creştere Economică şi Reducerea Sărăciei în Republica Moldova 2004-2007(EGPRSP) constituie cadrul politic pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova pe termen mediu. Acesta serveşte ca bază pentru implementarea şi dezvoltarea strategiilor de asistență de către organizațiile financiare internaționale şi țările donatoare. Coordonat de orientarea socială a politicilor economice guvernamentale, obiectivul prioritar al EGPRSP constă în îmbunătățirea standardului de viață al cetățenilor moldoveni şi protecția socială a celor săraci inclusiv un sistem de venituri sociale, crearea de noi oportunități de angajare, accesul la servicii medicale de bună calitate şi formarea unui capital uman de înaltă calitate prin dezvoltare educațională şi ştiințifică.

Un nou cadrul politic, *Planul Național de Dezvoltare (PND)* se află în curs de elaborare în Republica Moldova. Acesta va defini obiectivele, prioritățile şi acțiunile pentru următorii patru ani (2008-2011).

PND va servi de asemenea ca metodă de integrare a cadrului strategic curent, pentru alinierea la buget (Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu) şi pentru asimilarea tehnicilor externe şi asistenței financiare. Planul are ca scop o serie de priorități pentru a asigurarea resurselor şi atingerea obiectivelor şi măsurilor cu impact maxim asupra dezvoltării economice şi sociale a țării.

În acest sens, Planul Național de Dezvoltare propune cinci priorități naționale pe termen mediu:

- întărirea unui stat modern şi democratic pe baza principului supremației legii
- Soluționarea conflictului transnistrean şi reintegrarea țării
- Creşterea competitivității economice
- Dezvoltarea resurselor umane, creşterea numărului de angajați şi promovarea incluziunii sociale
- Dezvoltare regională

O serie de strategii de dezvoltare națională şi sectorială vor fi în curs de implementare pe perioada implementării POC, în special Programul Guvernului Moldovean de Sprijin pentru Sectorul Rutier 2008-2018 şi Strategia pentru Furnizarea de Apă şi Sisteme de canalizare 2008-2012.

Ucraina

POC este în concordanță cu politicile naționale ucrainene. Este de menționat faptul că executivul ucrainean a adoptat o lege privind cooperarea transfrontalieră cu scopul de a elimina barierele legale, financiare şi instituționale din calea cooperării. Totodată, guvernul a elaborat o Strategie Națională pentru Dezvoltare Regională 2004-2015.

Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Ucrainei 2004-2015 are ca scop stabilirea unor condiții propice pentru competitivitatea regiunilor, menținerea unei rate de dezvoltare constantă bazată pe tehnologii noi, productivitate ridicată a industriei şi gradului de ocupare al populației.
Obiectivele strategice sunt crearea premiselor pentru aderarea Ucrainei la Uniunea Europeană, asigurarea unei creşteri economice durabile, stabilirea unui model de dezvoltare inovativ şi reorientarea socială a politicii economice.
Direcțiile prioritare pentru dezvoltare strategică sunt:
1.Crearea şi reabilitarea infrastructurii pentru a îmbunătăți atractivitatea Ucrainei şi a regiunilor sale pentru investiții străine.
2.Restructurarea resurselor economice ale regiunilor şi promovarea diversificării acestora pe baza noilor tehnologii.
3. Dezvoltarea resurselor umane.
4. Dezvoltarea cooperării la nivel regional.

Legea cooperării transfrontaliere
Subiectul acestei legi este constituit de baza legală, economică şi organizațională pentru cooperarea transfrontalieră.
Această lege cuprinde principiile cooperării transfrontaliere, formele organizaționale ale cooperării transfrontaliere, coordonarea cooperării transfrontaliere, controlul şi respectarea legislației cu privire la cooperarea transfrontalieră şi acordurile de cooperare transfrontalieră.

Totodată, această lege analizează regulamentele privind sprijinul acordat de stat şi finanțarea cooperării transfrontaliere care au o importanță deosebită în contextul dezvoltării sprijinului atât la nivel local cât şi la nivel național acordat cooperării transfrontaliere.

Programul național de dezvoltare a cooperării transfrontaliere 2007-2010
Programul are ca scop stabilirea şi aprofundarea relațiilor economice, sociale, ştiințifice, tehnice, ecologice şi culturale între comunitățile teritoriale, organismele reprezentative ale acestora şi autoritățile relevante ale altor state.

Programul de echipare şi reconstrucție a granițelor de stat 2015
Scopul principal al acestui program este acela de a asigura dezvoltarea şi echiparea granițelor Ucrainei în conformitate cu standardele europene cu scopul de a facilita cooperarea transfrontalieră. Obiectivele acestui program includ: dezvoltarea infrastructurii punctelor de trecere a frontierei în conformitate cu standadele europene, implementarea bunelor practici, tehnologiilor şi sistemelor moderne cu scopul de a facilita circulația persoanelor şi prevenirea activităților criminale transfrontaliere.

Strategiile de dezvoltare social-economică având componente specifice transfrontaliere sunt dezvoltate de către administratorii oblasturilor disponibile pentru programe transfrontaliere. Aceste documente sunt în strânsă legătură cu strategiile naționale de dezvoltare regională până în 2015 şi cu alte programme sectoriale de exemplu Programul pentru dezvoltarea complexă a zonei ucrainene de Dunăre 2004-2010.

Programul pentru dezvoltarea complexă a zonei ucrainene de Dunăre 2004-2010 are ca scop crearea premiselor pentru dezvoltarea continuă a regiunii, îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor naturale, potențialului economic şi standardelor de trai.

România

Cadrul Național Strategic de Referință (NSRF) 2007-2013 furnizează cadrul strategic pentru politicile economice şi sociale din România. NSRF referitor la granița româno-ucraineano-moldoveană, faptul că: „regiunile localizate în vecinătatea granițelor sunt regiuni cu o dezvoltare economică foarte scăzută şi cu o rată relativ mare a şomajului”. Este subliniată de asemenea necesitatea protecției mediului în zona de graniță şi totodată importanța din punct de vedere al mediului a unei părți mari a zonei de graniță, de exemplu Delta Dunării.

Între anii 2004-2006, Guvernul României a dezvoltat „Strategia Națională pentru Managementul Integrat al Granițelor de Stat”. Obiectivele acestei strategii sunt, printre altele: îmbunătățirea cadrului legal şi administrativ pentru o coordonare operațională unică la nivel național, regional şi local; dezvoltarea şi aplicare unui mecanism eficient de monitorizare şi evaluare a managementului integrat al granițelor, la toate nivelurile.

4.2 Coerența cu politicile şi programele UE

4.2.1 Sprijinul UE pentru cooperarea transfrontalieră şi regională

În aria eligibilă pentru POC ENPI CBC România-Ucraina-Republica Moldova, UE sprijină alte programe de cooperare transfrontalieră şi regională la o scară regională mai largă (Marea Neagră, Interreg IV C, Europa de Eud-Est) şi totodată sprijină şi proiectele implementate în cadrul programelor de Vecinătate. Astfel, în implementarea programului se va ține cont de potențialul pentru sinergie şi riscul de suprapuneri.

- **PHARE/TACIS Programele de Vecinătate România-Republica Moldova şi România-Ucraina, 2004-2006**

Programele de Vecinătate România-Republica Moldova şi România-Ucraina finanțează proiecte având ca scop dezvoltarea economică şi socială, dezvoltarea unui sistem de infrastructură integrat în zona de graniță şi activități de tipul people to people.

Aceste două proiecte bilaterale de cooperare transfrontalieră sunt predecesoarele programului descrise în acest text, fiind deosebit de importante deoarece implementarea lor va continua până în 2010. Autoritatea Comună de Management şi Comitetul Comun de Monitorizare vor urmări în special riscul de duplicări, suprapuneri sau dublă finanțare a proiectelor din această perioadă, în special a celor care se încadrează în calendarul şi definiția priorităților pentru licitațiile de proiecte.

POC va fi construit de asemenea pe baza experienței din Programele de Vecinătate. Evaluarea desfăşurată în august 2006 a evidențiat importanța proiectelor dezvoltate la nivel local, pe baza inițiativelor locale şi în concordanță cu programele naționale şi regionale de dezvoltare. Cu toate acestea, rezultatele evaluării nu au fost încă în măsură să ofere o imagine clară a impactului programelor deoarece primul proces de contractare a fost încheiat în noiembrie 2006. Concluziile viitoarelor evaluări vor fi luate în considerare în implementarea Programului Operațional Comun.

- **Programul de Cooperare în Bazinul Mării Negre ENPI CBC 2007-2013**

Programul de Cooperare în Bazinul Mării Negre ENPI CBC 2007-2013 include participarea regiunilor din zece țări, inclusiv întreaga arie eligibilă a POC România-Ucraina-Republica Moldova. Prioritățile sale cuprind sprijinirea dezvoltării economice, rezolvare în comun a unor probleme de mediu şi promovarea activităților people to people.

Actorii locali şi regionali români, moldoveni şi ucraineni eligibili pentru POC pot de asemenea să implementeze proiecte de cooperare transfrontalieră în cadrul Programului de Cooperare în Bazinul Mării Negre ENPI CBC, astfel o strânsă cooperare între Autoritățile Comune de Management ale celor două programe va fi necesară pentru a preveni dubla finanțare a proiectelor sau activităților. Având în vedere bugetul limitat al Programului de Cooperare în Bazinul Mării Negre precum şi obiectivul său la un nivel regional mai general, duplicarea activităților este puțin posibilă iar programele pot oferi oportunități pentru complementaritatea inițiativelor şi sinergii.

- **Programul Regional Estic ENPI 2007-2013**

Programul Regional Estic ENPI acoperă şapte țări est-europene şi din sudul Caucazului, inclusiv Republica Moldova şi Ucraina. Acesta va sprijini cooperarea în domenii regionale esențiale identificate în Documentul strategic 2007-2013. Programul a fost elaborat pornind de la Programele Regionale TACIS 200-2006 care au avut ca obiectiv diferite domenii tematice ca managementul durabil al resurselor naturale, promovarea comerțului şi investițiilor (în particular în transport prin programul TRACECA şi în energie prin programul INOGATE), şi totodată în justiție şi afaceri interne.

Complementaritatea între sprijinul furnizat de Programul Regional Estic şi POC este posibilă în cadrul majorității priorităților Programului Regional Estic: Prioritatea 1 referitoare la rețele de transport, energie şi cooperare regională între IMM-uri; Prioritatea 2 referitoare la mediu; Prioritatea 3 referitoare la managementul migrației şi vămi; şi Prioritatea 4 referitoare la cooperarea people to people.

- **Programul Interregional Interreg IVC 2007-2013**

Aria eligibilă a POC România-Ucraina-Republica Moldova este inclusă de asemenea în Programul Interregional Interreg IVC. Acesta este un program UE destinat cooperării teritoriale şi va fi implementat în aceeaşi perioadă. Având în vedere faptul că o serie de priorități şi tipuri de parteneri de proiect eligibili sunt similari cu POC dar Interreg se adresează în principal partenerilor din statele membre, potențialul de sinergie între programul Interreg şi POC este ridicat.

Programul Interregional Interreg IVC sprijină autoritățile locale şi regionale şi totodată organismele de drept public. Proiectele ar trebui să aibă cel puțin trei parteneri din țări diferite, din care cel puțin doi să fie state membre UE. Programul este conceput în jurul a două priorități tematice: inovare şi economia cunoaşterii, a doua fiind mediu şi prevenirea riscurilor. Anumite măsuri (promovarea dezvoltării IMM-urilor, cercetare/dezvoltare şi inovare, dezvoltarea resurselor umane, protecția mediului, managementul apelor, managementul deşeurilor) pot astfel să fie susținute complementar în aria eligibilă atât în cadrul Interreg IVC cât şi în cadrul POC.

- **Programul Transnațional de Cooperare Europa de Sud-Est 2007-2013**

Aria eligibilă a POC este de asemenea parte a ariei eligibile a Programului Transnațional de Cooperare Europa de Sud-Est 2007-2013 care include regiuni din şaptesprezece țări. Unele măsuri (facilitarea inovării, protecția mediului şi îmbunătățirea accesului) pot fi sprijinite atât de Interreg IVC cât şi de POC. Sinergia acțiunilor poate fi deci atinsă iar dubla finanțare ar trebui evitată.

4.2.2 Sprijinul UE pentru strategiile şi programele naționale

POC adresându-se actorilor locali şi regionali pe probleme transfrontaliere, este coerent şi complementar cu sprijinul UE pentru strategiile şi programele române, ucrainene şi moldovene.
România, în calitate de stat membru UE, a dezvoltat un Cadru Național Strategic de Referință care serveşte ca bază pentru sprijinul fondurilor structurale, în timp ce sprijinul UE pentru Ucraina şi Republica Moldova este definit în cadrul Politicii Europene de Vecinătate şi Planurile de Acțiune agreate de comun acord.

- **Fondurile structurale sprijin pentru România**

UE sprijină România prin programele sectoriale finanțate prin fondurile structurale şi adresate în special competitivității economice, politicii regionale, resurselor umane, mediului şi transportului.
Proiectele implementate în cadrul POC pot de asemenea să disemineze experiențele pozitive sau rezultatele obținute în urma acțiunilor sprijinite de aceste programe sau să le completeze printr-un parteneriat transfrontalier.

<u>POS Creşterea competitivității economice în România</u>

Obiectivul principal al acestui program este acela de a creşte productivitatea companiilor româneşti. Obiectivele specifice sunt consolidarea şi creşterea sectorului românesc de producție, crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea afacerilor, creşterea capacității C&D şi stimularea cooperării între instituțiile C&D din sectorul de producție, valorificarea potențialului CTI şi a aplicabilității sale în sectorul public şi privat, creşterea eficienței energiei şi a siguranței aprovizionării, în contextul combaterii schimbării climatice.

<u>Programul Operațional Regional în România</u>

Obiectivul general al POR este acela de a sprijini şi promova o dezvoltare economică echilibrată şi durabilă şi totodată dezvoltarea socială a regiunilor din România acordând prioritate regiunilor defavorizate prin îmbunătățirea mediului şi infrastructurii de afaceri. Obiectivele specifice sunt: îmbunătățirea atractivității şi accesibilității regiunii, creşterea atractivității regiunii ca locație de afaceri, creşterea turismului şi rolului socio-economic al centrelor urbane.
POR a identificat numeroase probleme diferite în țară, de exemplu: creşterea disparităților între dezvoltarea Regiunii Bucureşti-Ilfov şi alte regiuni şi în general dezvoltarea inegală între Estul şi Vestul țării, şi totodată concentrarea subdezvoltării în Regiunea Nord-Est de la granița cu Republica Moldova şi în Regiunea Sud de-a lungul Dunării. În plus, POR subliniază declinul masiv al oraşelor de dimensiuni mici şi medii, în special al celor mono-industriale, declin generat de restructurarea industrială, declinul socio-economic al multor mari centre urbane cât şi rolul lor în scădere în dezvoltarea zonelor rurale adiacente.

POS Dezvoltarea Resurselor Umane

Obiectivul general al acestui program este dezvoltarea capitalului uman şi creşterea competitivității pieței muncii prin asigurarea oportunităților egale, instruirii continue şi dezvoltarea unei piețe a muncii modernă şi flexibilă care să asigure angajarea durabilă a 900,000 de persoane până în 2013.
Finanțarea FSE va conduce la investiții în capitalul uman, modernizarea sistemului de instruire şi educație, creşterea accesului la locuri de muncă şi promovarea integrării sociale a grupurilor vulnerabile.

POS Transport

Obiectivul principal al SOP Transport este acela de a promova un sistem de transport în România care va facilita circulația sigură, rapidă şi eficientă a persoanelor şi bunurilor la standarde europene la nivel național, european şi între regiunile României.
În plus, obiectivele specifice ale POS Transport sunt următoarele:
- Promovarea circulației internaționale şi de tranzit a persoanelor şi bunurilor în România prin asigurarea de conexiuni atât pentru portul Constanța, cât şi pentru Grecia, Bulgaria şi Turcia, cu UE, prin modernizarea şi dezvoltarea axelor prioritareTEN-T relevante;
- Promovarea circulației eficiente a persoanelor şi bunurilor între regiunile României şi transferul acestora din interiorul țării către axele prioritare prin modernizarea şi dezvoltarea rețelelor naționale şi TEN-T
- Promovarea dezvoltării unui sistem de transport echilibrat în ceea ce priveşte toate modurile de transport, prin încurajarea dezvoltării sectoarelor feroviar, naval şi inter-modal
- Promovarea dezvoltării durabile, cu precădere prin minimizarea efectelor adverse ale transportului asupra mediului şi îmbunătățirea siguranței acestuia.

POS Mediu

Acest POS şi analiza aferentă se concentrează asupra domeniilor de mediu unde România are întârzieri față de UE. Aceste sectoare sunt: apă, ape uzate, managementul deşeurilor, poluarea solului, poluarea aerului, biodiversitatea, protecția naturii, inundații şi eroziunea costală.

Planul Național pentru Dezvoltare Rurală

Cele patru axe ale PNDR au ca scop îmbunătățirea zonelor rurale prin:

-Creşterea competitivității sectoarelor agricol şi forestier
-Îmbunătățirea mediului şi a spațiului rural
-Calitatea vieții în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale
-Implementarea Axei LEADER.

- **Politica Europeană de Vecinătate şi Ucraina**

În contextul Politicii Europene de Vecinătate, asistența de care beneficiază Ucraina începând cu anul 2007 este furnizată mai ales de Instrumentul European pentru Vecinătate şi Parteneriat (ENPI) care înlocuieşte programele TACIS, precum şi de un număr de instrumente tematice. Asistența furnizată în cadrul ENPI este determinată conform obiectivelor politicii expuse în Planul de acțiune UE - Ucraina adoptat în 2005 şi totodată conform ariilor prioritare identificate în Documentul strategic de țară 2007-2013 şi Programul Național Indicativ (NIP) pentru 2007-2010.

POC este în concordanță cu obiectivele Planului de acțiune, de exemplu reforma economică şi socială, îmbunătățirea rețelelor de transport şi energie, sprijinirea cooperării privind probleme de mediu şi activități people to people. În ceea ce priveşte cooperarea transfrontalieră, acesta va completa şi totodată va beneficia de o legislație de cooperare transfrotalieră şi regională eficientă.

POC va fi în concordanță cu obiectivele stabilite în Documentul strategic de țară pentru cooperare transfrontalieră 2007-2013 care stipulează că programele ENPI CBC cu Ucraina vor sprijini o gamă completă de proiecte de la inițiative locale la scară mică cu administrațiile locale şi ONG-urile/societatea civilă la proiecte la scară mare care implică un număr mare de parteneri şi permit de asemenea investiții într-un context transfrontalier.
POC va contribui de asemenea la prioritățile NIP identificate pentru alocarea națională pentru ENPI, în special Prioritatea 1 „Sprijin pentru dezvoltarea democratică şi guvernare eficientă" – pentru subprioritățile 3 (dezvoltarea societății civile şi guvernanța locală) şi 4 (educație şi schimburi people to people) cât şi Prioritatea 3 „Sprijin pentru dezvoltare infrastructurii" în energie, transport, mediu şi managementul granițelor. În plus, va trebui asigurată complementaritatea sprijinul pentru infrastructură furnizat de ENPI la nivel național şi proiectele finanțate în cadrul POC pentru a evita suprapunerile şi a asigura sinergia.

- **Politica Europeană de Vecinătate a Republicii Moldova**

POC este coerent cu strategia UE pentru a sprijini Republica Moldova, asigurată în mare parte de ENPI. Obiectivele identificate în Planul de acțiune UE -Republica Moldova acoperă întărirea capacității administrative şi cooperarea pe probleme economice cu scopul de a îmbunătăți climatul de afaceri şi a sprijini sustenabilitatea pe termen lung a politii economice cât şi cooperarea pe probleme legate de managementul granițelor, managementul migrației şi lupta împotriva crimei organizate.

POC va contribui la atingerea priorităților identificate în Documentul strategic de țară pentru Republica Moldova 2007-2013 în special Prioritatea 1 „Sprijin pentru dezvoltarea democratică şi guvernare eficientă" – pentru subprioritățile 3 (dezvoltarea societății civile şi guvernanța locală) şi 4 (educație şi schimburi people to people) cât şi Prioritatea 3 pentru sprijinul creşterii economice.
POC poate de asemenea să sprijine o gamă completă de proiecte în cadrul ENPI CBC cuprinse în Documentul strategic de țară pentru Republica Moldova.

4.2.3 Alte politici şi programe UE relevante

În procesul de identificare a priorităților, POC a luat de asemenea în considerare şi alte programe şi politici ale UE destinate eficientizării granițelor şi îmbunătățirii infrastructurilor.

- **Promovarea unor garnițe sigure şi eficiente**

La momentul aderării României la Uniunea Europeană în ianuarie 2007, una din cerințele Tratatului de Aderare a fost aceea de a îmbunătăți managementul granițelor iar prin implementarea unei game variate de Regulamente şi Directive adoptarea regimului Schengen. Acest fapt a avut multe efecte benefice în ceea ce priveşte îmbunătățirea eficienței managementului granițelor, dar a condus de asemenea la un nou regim al vizelor care a modificat managementul tradițional al granițelor în unele părți din aria programului.

Guvernul român a fost eligibil pentru finanțarea PHARE în cadrul programului **Întărirea managementului şi a controlului frontierelor** din 2004 în 2006. Programul a sprijinit dezvoltarea capacității instituționale a controlului român la granițe astfel ca managementul granițelor României să fie în concordanță cu angajamentele luate în cadrul aderării la UE.

Misiunea UE de Asistență la Frontiere pentru Republica Moldova şi Ucraina (EUBAM) a fost lansat pe 30 Noiembrie 2005 ca urmare a solicitării comune a Preşedinților moldoveană şi ucraineană. Obiectivele sale principale sunt: sprijin pentru Moldova şi Ucraina pentru armonizarea standardelor şi procedurilor de management al frontierelor cu cele din statele membre UE; sprijin pentru întărirea capacității profesionale a serviciilor moldovene şi ucrainene de pază a granițelor şi vămilor la nivel operațional; dezvoltarea capacităților de analiză a riscurilor; îmbunătățirea cooperării şi complementarității între serviciile de pază a frontierelor şi serviciile vamale şi cu alte organisme de impunere a legii; promovarea cooperării transfrontaliere.

Moldova şi Ucraina participă de asemenea în programul **BUMBAD** finanțat de UE (**Belarus, Ucraina, Moldova împotriva drogurilor**) care este un program de asistență pentru prevenirea abuzului şi traficului de droguri în Belarus, Republica Moldova şi Ucraina şi reducerea traficului de droguri dintre aceste țări şi UE. Programul finanțează în special proiecte care vor îmbunătăți supravegherea la punctele de trecere a frontierei şi vor furniza instruire pentru poliția de frontieră.

- **Sprijin pentru infrastructură (Banca Europeană de Investiții)**

Banca Europeană de Investiții (BEI) sprijină prin împrumuturi pe termen lung în termeni avantajoşi, integrarea, dezvoltarea echilibrată şi coeziunea economică şi socială a statelor membre UE.

Mandatul BEI pentru autorizarea operațiunilor de credit către Ucraina şi Republica Moldova a fost aprobat de Consiliul European în decembrie 2004 pentru sectorul transporturilor, mediului, telecomunicațiilor şi infrastructurii energetice, prioritare fiind axele Rețelei Trans-Europene („TEN") care are un aspect transfrontalier cu UE.
În cadrul noului său mandat extern Banca Europeană de Investiții (BEI) are un buget de 3,7 miliarde € disponibil pentru „Vecinii din Est" şi Rusia.
Pentru Ucraina, elaborarea unui portofoliu de credit viabil este în curs iar prima operațiune de credit a început în prima jumătate a anului 2006.
Cu Moldova a fost semnat un acord cadru în Decembrie 2006 iar elaborarea unui portofoliu de credit viabil, în special pentru sectorul transporturilor, energiei şi mediului este, în curs de desfăşurare.

4.3 Coerența cu alte programe internaționale şi inițiative

La definirea strategiilor şi priorităților, POC a luat în considerare activitățile sprijinite de alți donatori şi instituții financiare internaționale, în special cele descrise mai jos.

- **Banca Europeană pentru Reconstrucție şi Dezvoltare (BERD)**

În România, BERD sprijină investiții în infrastructură (de exemplu şine de tramvai în Iaşi) şi dezvoltarea energiei (scheme de încălzire), atragerea investițiilor străine directe şi sprijin pentru sectorul financiar. BERD sprijină de asemenea, întărirea capacității de a utiliza fondurile UE a administrației centrale şi autorităților locale.

În Republica Moldova, BERD sprijină sectorul bancar şi încurajează dezvoltarea sectorului privat, inclusiv activități destinate creşterii oportunităților în sectorul procesării alimentelor, manufacturi, vânzări cât şi îmbunătățirea infrastructurii țării (modernizarea aeroportului din Chişinău şi reabilitarea drumurilor).

În Ucraina, BERD sprijină îmbunătățirea mediului de afaceri şi competitivității în sectorul privat, creşterea capacității instituționale a sectorului financiar şi nivelului de finanțare disponibil pentru IMM-uri, modernizarea infrastructurii drumurilor, căilor ferate, porturilor şi aeroporturilor şi totodată modernizarea sectoarelor electricității, petrolului şi gazelor naturale.

- **Banca Mondială**

Începând cu octombrie 2004, portofoliul pentru Republica Moldova conține 11 operațiuni de investiții în curs având un angajament net care totalizează 146,2 milioane US$ (inclusiv un grant GEF în valoare de 5 milioane US$). Infrastructura ocupă aproximativ jumătate din portofoliu, în timp ce operațiunile în dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea

sectorului privat şi dezvoltarea rurală şi a agriculturii constituie cealaltă jumătate.

Strategia de Asistență 2005-2008 cuprinde trei obiective care sunt corelate cu prioritățile pe termen mediu şi lung de reducere a sărăciei, detaliate în EGPRSP. Acestea sunt: (i) promovarea condițiilor pentru stabilitate şi creştere economică şi totodată crearea de locuri de muncă; (ii) îmbunătățirea accesului la serviciile sociale cât şi minimizarea riscurilor de mediu; şi (iii) îmbunătățirea guvernanței sectorului public şi combaterea corupției.
Proiectele de o relevanță deosebită pentru impactul transfrontalier includ un proiect de biomasă utilizând deşeurile agricole, proiecte de conservare a solului, conservarea biodiversității pe râul Dniestr şi un proiect pentru măsuri de urgență în caz de secetă. Proiectele planificate includ un proiect pentru infrastructura de mediu şi sprijin pentru sectorul drumurilor.

Banca Mondială a fost de asemenea activă în Ucraina şi a finanțat activități care implică reforma sectorului public, reforma financiară, dezvoltarea sectorului public şi mediul. Proiecte de o importanță deosebită includ proiecte pentru stimularea IMM-urilor şi proiectul ucrainean pentru e-dezvoltare. În ceea ce priveşte protecția mediului, Banca Mondială sprijină programul ucrainean pentru siguranța apei potabile lansat în iulie 2005 şi totodată a finanțat proiecte de mediu în biosfera Dunării. Finanțarea Băncii Mondiale este utilizată şi pentru a reduce poluarea aerului şi poluarea agricolă.

- **Alți donatori bilaterali**

USAID
Programul în curs pentru Republica Moldova se derulează între 2001 şi 2007 şi acoperă dezvoltarea afacerilor inclusiv IMM-urilor şi asistență socială, instituțională şi democratică. Pe baza evaluării pozitive efectuată de guvernul SUA a progresului Republicii Moldova referitor la reformă şi tranziție, Republica Moldova este eligibilă pentru Threshold Programme al SUA, „Millennium Challenge Account' (MCA). Ca urmare a implementării cu succes a Threshold Programme, Republica Moldova a devenit eligibilă pentru întregul MCA.

În Ucraina, sprijinul USAID se concentrează asupra a trei domenii majore de intervenție: creştere economică; democrație şi guvernanță; şi sănătate şi tranziție socială.

DFID
În Republica Moldova, "Planul Regional de Asistență pentru Asia Centrală, Caucazul de Sud şi Republica Moldova pentru 2004-2007" se află în curs de implementare având următoarele obiective prioritare: îmbunătățirea guvernanței şi mediului instituțional pentru reducerea sărăciei, promovarea dezvoltării durabile pentru cei cu venituri foarte mici şi întărirea contribuției Marii Britanii la rezolvare conflictelor şi menținerea păcii. Din anul 2007, DFID a început să furnizeze sprijin financiar direct prin contribuția la „Creditul Structural pentru Reducerea Sărăciei".
În Ucraina, DFID şi-a încheiat activitățile.

SIDA
SIDA şi-a lansat activitățile în Republica Moldova în 1996 finanțând inițial proiecte de mici dimensiuni. Cu toate acestea, începând cu anul 2004 când Suedia a adoptat strategia de asistență de țară pe termen mediu, a început să sprijine şi proiecte de reformă de dimensiuni mai mari. Noua strategie de cooperare pentru anii 2007-2010 va include buna guvernare şi democrație; creşterea competitivității în zonele rurale; şi reducerea vulnerabilității din punct de vedere energetic. Strategia prevede o alocare anuală de 10 milioane Euro.
În Ucraina, SIDA sprijină proiecte pentru combaterea sărăciei şi armonizarea cu UE.

4.4 Concluziile analizei de coerență pentru strategia şi implementarea Programului Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova

Având în vedere descrierea şi analiza cooperării existente şi a programelor în aria eligibilă a POC, pot fi trase câteva concluzii, în termeni de valoare adăugată a POC ENPI CBC în comparație cu inițiativele existente privind necesitatea de a promova acțiuni combinate, de a evita suprapunerile şi de a valorifica rezultatele obținute.

- **Valoarea adăugată a Programului ENPI CBC România-Ucraina-Republica Moldova**

Programul Operațional Comun ENPI CBC are un scop specific clar definit care adaugă valoare cadrului de cooperare şi inițiativelor şi se bazează pe experiența Programelor de Vecinătate:

- Proiectele au un impact transfrontalier;
- Prioritățile programului se adresează nevoilor comune ale regiunilor eligibile, identificate de comun acord în cadrul POC;
- Partenerii de proiect sunt actori locali şi regionali, care au inițiativa elaborării proiectelor pe baza priorităților programului;
- Proiectele sunt elaborate şi implementate în spiritul parteneriatului, cu organizații sau instituții similare pe baza schimbului de experiență cu partenerii de dincolo de graniță, colaborând pentru a rezolva probleme comune sau dezvoltând un potențial comun.

- **Promovarea sinergiilor cu alte programe şi inițiative**

Promovarea complementarității sprijinului şi efectul de multiplicare sunt esențiale pentru a asigura cea mai bună utilizare a resurselor şi cele mai bune rezultate pentru regiunile şi partenerii eligibili. Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova va căuta să realizeze o sinergie cu alte programe şi inițiative care sprijină proiecte cu priorități similare în întreaga zonă eligibilă sau numai în unele părți ale acesteia, după cum a fost identificat la punctele 4.1-4.3.

Programul ENPI CBC România - Ucraina - Moldova va asigura o coerență pe termen lung a sprijinului pe care îl acordă cu alte inițiative şi proiecte regionale şi va promova sinergii prin următoarele mijloace:

- Schimbul regulat de informații între JMA /JTS ale programului şi organizațiile regionale sau internaționale active în aria eligibilă.
- Membrii Comitetului Comun de Monitorizare trebuie să fie permanent informați cu privire la politicile regionale şi naționale, la proiectele susținute în țara lor prin intermediul altor inițiative şi cadre de cooperare, pentru a se asigura că proiectele finanțate sub ENPI CBC JOP sunt coerente şi construiesc sinergii cu acestea. În acest scop vor păstra legături strânse cu instituțiile şi organizațiile naționale relevante şi în special cu:

    - Pentru toate programele româneşti, complementaritatea programelor sectoriale şi regionale va fi asigurată prin implicarea activă a ADR-urilor şi a ministerelor relevante atât la nivel de programare cât şi în stadiile ulterioare ale implementării programului;
    - În Republica Moldova, Comitetul Național de Asistență Externă, având Prim Vice Prim Ministrul ca Preşedinte şi Ministerul Economiei şi Comerțului ca Preşedinte Adjunct a fost înființat cu scopul de a asigura transparența şi eficiența managementului asistenței externe, cât şi asigurarea complementarității dintre programele existente şi cele aflate în faza de programare.

- În cadrul propunerilor de proiecte, aplicanții vor descrie modul în care proiectul lor de cooperare va fi complementar sau va valorifica alte proiecte şi inițiative implementate de aplicanți sau de alți parteneri în acelaşi domeniu.
- În cadrul aplicațiilor lor partenerii de proiect vor fi invitați să descrie modul în care inițiativa lor poate avea efecte de stimulare sau multiplicare, de exemplu prin diseminarea rezultatelor în alte regiuni. Aceştia vor explica dacă proiectul lor poate fi considerat ca proiect pilot care poate fi folosit ca model sau reprodus la o scară mai mare în cadrul altor inițiative.

- **Evitarea dublei finanțări şi a suprapunerilor între proiecte**

Aplicanților li se va solicita să menționeze clar în propunerile lor dacă mai aplică şi pentru alte fonduri pentru a sprijini toate sau o parte din activitățile propuse. Acest lucru nu ar trebui să creeze o discriminare a propunerilor lor în cadrul procesului de evaluare, dar va fi luat în calcul la decizia finală de selectare a proiectelor. Menționarea surselor de finanțare are scopul de a conştientiza ACM şi CCM care vor asigura consultarea cu alți donatori şi alte programe înainte de semnarea contractului de grant, pentru a evita dubla finanțare a activităților în cazul în care acestea vor fi selectate.

Un risc major de suprapuneri identificat de analiza de coerență este în cazul proiectelor finanțate în cadrul proiectelor din Programele de Vecinătate România - Republica Moldova şi România - Ucraina. La debutul implementării POC, Programele de Vecinătate vor fi vor fi cel mai probabil încă operaționale. Structurile comune ale programului ENPI CBC vor acorda o atenție sporită calendarului şi naturii licitațiilor, cât şi propunerilor primite şi proiectelor deja aprobate, pentru a evita dubla finanțare cu Programele de Vecinătate.

Un alt risc identificat pe parcursul procesului de programare este suprapunerea cu alte programe din România co-finanțate din fondurile structurale (de exemplu Planul Național pentru Dezvoltare Rurală, în special cu axa patru, "Implementarea axei Leader", care implică activități de cooperare şi Programul Operațional Sectorial „Creşterea competitivității economice în România", în special axa prioritară 4 „Creşterea eficienței energetice şi a siguranței aprovizionării, în contextul combaterii schimbării climatice". În acest sens, suprapunerea va fi evitată prin invitarea ca observatori a reprezentanților Autorității de Management a acestui program la şedințele Comitetului Comun de Monitorizare. În mod similar PNDR a prevăzut o dispoziție similară privind participarea unui reprezentant al ACM în Comitetul de Selecție al PNDR. În plus, POC România-Ucraina-Moldova va finanța numai activități de natură transfrontalieră.

Un risc important de suprapuneri a fost de asemenea identificat în ceea ce priveşte Programul ENPI CBC de Cooperare în Bazinul Mării Negre. ACM a POC România - Ucraina- Republica Moldova se va consulta permanent cu ACM a Programul ENPI CBC de Cooperare în Bazinul Mării Negre, înaintea semnării contractului de grant pentru a se asigura că nu va fi nici o suprapunere în activitățile finanțate. Un reprezentant al ACM pentru POC în Bazinul Mării Negre poate fi de asemenea invitat ca observator la şedințele Comitetului Comun de Monitorizare a POC România - Ucraina – Republica Moldova pentru a asigura coordonarea finanțării

- **Diseminarea experienței şi rezultatelor obținute**

Pe parcursul perioadei de implementare a programului, ACM/STC şi partenerii de program vor promova inițiative pentru coordonarea şi schimbul de informații asupra strategiei POC cu organizațiile active din zonă. Acest fapt va permite programului să utilizeze experiența şi să obțină rezultatele altor programe care se adresează unor priorități similare în aria eligibilă.

Cu ajutorul unei politici active de informare şi diseminare, ACM/JTS se va asigura că rezultatele proiectelor şi experiența dobândită sunt puse la dispoziția altor programe şi inițiative.

- **Experiența obținută din programele anterioare de cooperare**

Planificare şi programare. Exercițiul multi-annual de programare din perioada Programelor de Vecinătate România-Moldova şi România-Ucraina 2004-2006 a îmbunătățit abilitățile de planificare eficientă şi corelare a activităților privind

pregătirea, lansarea, conntractarea şi implementarea pe baza planificării eficiente a resurselor.

Pe parcursul procesului de pregătire pentru **acreditarea EDIS** instituțiile implicate în managementul programelor Phare (în special ministerul care găzduieşte Autoritatea Comună de Management pentru acest Program) au acumulat informații valoroase şi totodată o bază pentru evaluarea lipsurilor prin identificarea domeniilor care necesită îmbunătățiri, inclusiv o estimare a resurselor necesare pentru a îndeplini în mod corespunzător viitoarele atribuții.

Capacitatea administrativă reprezintă un aspect esențial în managementul proiectului. Printre cele mai importante aspecte care trebuie să fie luate în considerare pentru un management corespunzător şi eficient al fondurilor se află recrutarea, instruirea şi remunerarea personalului şi totodată, crearea unor proceduri concise. În acelaşi timp, capacitatea administrativă la nivelul beneficiarilor este la fel de importantă deoarece numeroşi beneficiari se confruntă cu probleme legate de numărul şi instruirea personalului.

Pregătirea proiectelor este de asemenea o condiție esențială pentru implementarea eficientă şi fără întârzieri a proiectelor. Este cunoscut faptul că pregătirea proiectelor este un proces complex şi de lungă durată (mai ales pentru proiectele legate de infrastructură) iar studiile necesare trebuie dezvoltate corespunzător pentru a evita probleme majore care pot apărea în faza de implementare.

Maturitatea proiectelor şi necesitatea beneficiarului de a obține diferite acorduri şi premise pentru proiecte au fost de asemenea factori care au cauzat întârzieri în implementare. Problema proprietății asupra terenurilor ar trebui clarificată iar beneficiarul ar trebui să prezinte dovezi valide pentru a demonstra dreptul de proprietate asupra terenurilor.

5) STRATEGIA TRANFRONTALIERĂ

5.1 Strategia şi scopul programului

Strategia adoptată în cadrul acestui efort comun de programare are la bază o viziune comună asupra perspectivelor de dezvoltare, inclusiv problemele care trebuie rezolvate şi oportunitățile identificate de analiza SWOT şi analiza ariei geografice a programului. În plus, strategia a fost dezvoltată pe baza consultării permanente cu partenerii din regiune. Implementarea eficientă a strategiei ar trebui să se materializeze în accelerarea dezvoltării economice a zonei de graniță mai ales având în vedere faptul că a devenit noua graniță externă a Uniunii Europene.

Baza dezvoltării acestei strategii, a fost constituită, în special, de următoarele surse:

- Documentul strategic ENPI – CBC 2007-2013
- Regulamentul Nr. 1638/2006 instituind Instrumentul European pentru Vecinătate şi Parteneriat
- Propunerea de Ghid pentru elaborarea programului
- Analiza socio-economică şi analiza analizei SWOT a ariei programului
- Experiența din Programele de Vecinătate 2004-2006
- Concluziile discuțiilor din cadrul Grupului Comun de Coordonare
- Concluziile consultărilor de la nivel național, regional şi local

Regiunile de graniță se confruntă cu probleme specifice. Granițele naționale pot constitui bariere în cale a liberei circulații a persoanelor şi mărfurilor şi totodată, zonele de graniță se pot simți marginalizate în ceea ce priveşte factorii de decizie de la nivel național.
În urma analizei rezultă clar existența relațiilor istorice, economice şi culturale din zona de graniță. Programul va intensifica şi sprijini legăturile existente cu scopul de a obține o mai bună integrare economică şi socială a zonei. Cooperarea transfrontalieră poate sprijini adresarea unor probleme comune ale regiunilor învecinate, într-o varietate de domenii. Având în vedre cele de mai sus, acest program operațional a fost gândit pornind de la inițiativele locale/regionale fiind în acelaşi timp armonizat cu strategiile naționale ale fiecărei țări, astfel încât să fie în beneficiul comun al partenerilor locali şi regionali din fiecare parte a graniței.

Programele de Vecinătate 2004-2006 ar trebui considerate un prim pas în cadrul procesului de dezvoltare a unui profil şi a unei identități regionale, într-o abordare strategică, motivând şi promovând mijloacele prin care comunitățile de la graniță pot beneficia de o mai strânsă colaborare. Programele anterioare furnizează o experiență valoroasă iar concluziile în urma inițiativelor concrete indică un rol catalitic clar în cooperarea pentru un obiectiv comun de dezvoltare.
Prezentul program a fost construit în jurul celor patru **obiective cheie ale Documentului Strategic ENPI CBC:**

1. Promovarea economiei durabile şi dezvoltării sociale în zonele de graniță;
2. Rezolvarea în comun a unor probleme, în domenii precum mediul, sănătatea publică şi prevenirea şi lupta împotriva crimei organizate;
3. Asigurarea unor granițe eficiente şi securizate;
4. Promovarea activităților de tipul ”people-to-people”.

Pentru a atinge aceste obiective, programul se concentrează asupra unui număr limitat de probleme care pot fi adresate cu succes la nivel transfrontalier şi asupra unor domenii în care cooperarea la nivel transfrontalier are mai multe şanse să obțină rezultate. Rolul major al programului este acela de a dezvolta niveluri superioare de cooperare în cadrul ariei programului şi astfel majoritatea măsurilor vor urmări dezvoltarea de rețele şi alte forme de parteneriat şi colaborare.

Scopul programului

Scopul acestui program este acela de a îmbunătăți situația economică, socială şi cea a mediului înconjurător în aria programului, în contextul unor granițe sigure, prin intensificarea contactelor dintre partenerii de pe fiecare parte a graniței.

Acest scop va fi urmărit în spiritual parteneriatului şi cooperării care încurajează activitățile şi contactele transfrontaliere şi aduce îmbunătățiri tangibile infrastructurii.

Analiza ariei programului relevă o structură generală a economiei având o mare capacitate agricolă, turistică şi industrială, care poate fi exploatată pentru dezvoltarea întregii regiuni. Cu toate acestea, calitatea slabă a infrastructurii de transport şi sincopele din rețele de gaz natural şi energie împiedică dezvoltarea economii tranfrontaliere competitive în regiune. Accesul în zona de graniță cât şi alte elemente ale infrastructurii trebuie îmbunătățite pentru a extinde scopul cooperării. Fondurile programului fiind limitate, nu sunt prevăzute proiecte de infrastructură la scară mare. Cu toate acestea, programul îşi propune să finanțeze câteva investiții în infrastructură pentru a permite îmbunătățirea drumurilor, acolo unde poate fi demonstrată o creştere semnificativă a traficului dincolo de graniță, în rețelele de energie şi furnizarea unei mici rezerve de apă şi unor facilități pentru managementul deşeurilor. În acest sens, țările participante, în cooperare cu Comisia Europeană, pot de asemenea să identifice în comun, într-un stadiu mai avansat, în timpul perioadei de implementare a programului, proiecte transfrontaliere de investiții la o scară mare, care nu sunt prezentate în acest document dar vor fi selectate de Comitetul Comun de Monitorizare în cazul în care operațiunile sunt în concordanță cu măsurile şi prioritățile prezentului program.

Cu toate acestea, îmbunătățirea infrastructurii este doar un aspect al dezvoltării transfrontaliere economice şi sociale. Programul trebuie să păstreze un echilibru între infrastructură şi inițiative de tipul rețelelor, schimburilor de experiență şi evenimentelor organizate în comun.

Nivelul scăzut al veniturilor majorității populației, corelat cu un nivel scăzut de trai, în special în zonele rurale şi în oraşele mici, determină o migrare masivă din aria programului. Un obiectiv major al acestui program va fi dezvoltarea potențialului economic al regiunii, astfel încât persoanele active să rămână în regiune. Acesta va fi pus în practică prin promovarea unei mai mari diversități economice rurale, inclusiv profitând de oportunitatea potențialului turistic extraordinar, promovarea inovației, cercetării şi dezvoltării şi totodată ridicând productivitatea regiunii prin îmbunătățirea calificărilor forței de muncă.

Al doilea obiectiv al Documentului Strategic ENPI, „**Rezolvarea în comun a unor probleme, în domenii precum mediul, sănătatea publică şi prevenirea şi lupta împotriva crimei organizate**" subliniază importanța aspectelor legate de mediu în zonele de graniță, unde restructurarea economică şi neglijarea protecției naturii au afectat starea mediului. Având în vedre că problemele de mediu afectează întreaga regiune de graniță, indiferent de granițele naționale, problemele stringente de mediu pot fi rezolvate doar prin măsuri sincronizate în concordanță cu abordările comune. Problemele prioritare pot fi rezolvate la nivel local unde comunitățile pot planifica în comun şi pot utiliza resursele într-un mod eficient. În acest sens, apa este de o importanță deosebită pentru acest program deoarece sistemele de râuri ale țărilor partenere sunt interconectate iar poluarea apei într-o țară poate avea efecte asupra vecinilor. Programul va încuraja strategiile comune pentru îmbunătățirea managementului bazinelor râurilor incluzând sistemele comune de monitorizare.
Analiza geografică a identificat de asemenea o varietate largă de provocări în ceea ce priveşte mediul care necesită să fie adresate din punct de vedere transnațional incluzând strategiile comune referitoare la managementul apelor uzate şi deşeurilor în paralel cu dezvoltarea unor strategii de scădere a volumului de deşeuri, conservarea varietății ecologice a regiunii şi peisajele sale unice. Planificarea în comun pentru pregătirea pentru situații de urgență este un alt subiect de importanță majoră pentru acest program, având în vedere că aria programului se confruntă în ultimii ani cu situații de urgență create de fenomene meteo extreme.

„Asigurarea unor granițe eficiente şi securizate" este un obiectiv esențial al Documentului Strategic ENPI. Sunt necesare măsuri specifice pentru a încuraja comerțul şi libera circulație a persoanelor asigurând în acelaşi timp securitatea granițelor. Analiza a identificat necesitatea de a combate activitățile ilegale ca traficul de persoane deoarece acesta are un efect negativ asupra vitalității populației din zona de graniță.
În timp ce modernizarea punctelor de trecere la frontieră implică investiții majore şi depinde de decizia la nivel național, prezentul program se va concentra asupra intensificării cooperării între autorități la nivel local pentru îmbunătățirea procedurilor referitoare la managementul operațional al graniței.
În plus, în infrastructura de trecere a frontierei poate fi sprijinită sub formă de proiecte strategice, în urma acordului comun al tuturor statelor participante, cu condiția ca acestea să nu se suprapună cu alte inițiative naționale.

Este de asemenea de o importanță vitală ca programul să stimuleze o cooperare transfrontalieră intensificată prin activități de cooperare şi schimburi de experiență inclusiv crearea de rețele. Legăturile puternice din societatea

civilă şi cooperarea în plan educațional, social şi cultural pot juca un rol important în promovarea spiritului cooperării transfrontaliere în mijlocul populației care locuieşte în zona de graniță şi totodată vor încuraja dezvoltarea viitoare a altor proiecte comune semnificative. Pe partea română a fost înregistrat un interes semnificativ în ceea ce priveşte prioritatea **People to People** atât a Programului de Vecinătate Ro-Ua cât şi a programului Ro-Md. În timp ce în 2004 şi 2005 această prioritate nu a fost disponibilă pentru aplicanții moldoveni şi ucraineni, alocarea limitată pentru această prioritate în România, a permis finanțarea a doar jumătate din numărul aplicațiilor depuse. Astfel, prezentul Program Operațional Comun va permite unui număr mai mare de aplicanți din toate țările participante să beneficieze de finanțarea din cadrul acestei componente.

O concluzie importantă a fostelor Programe de Vecinătate 2004-2006 (şi a altor cooperări similare) este aceea că o cooperare reală transfrontalieră la nivel local şi regional necesită nu numai programe clare şi viabile ci şi sprijin pentru beneficiari la momentul elaborării propunerilor de proiecte. Secretariatul Tehnic Comun (STC) al Programului stabilit de Autoritatea Comună de Management la Suceava va participa la informarea publicului atât asupra oportunităților oferite de program cât şi asupra unor aspecte practice referitoare la pregătirea aplicațiilor. Având în vedere dimensiunea ariei programului şi totodată nivelul scăzut de experiență în dezvoltarea proiectelor, STC va înființa patru antene la Iaşi, Odessa, Cernăuți şi Chişinău cu scopul de a facilita accesul la informație al potențialilor beneficiari. Personalul STC va sprijini beneficiarii de la nivel local şi regional în dezvoltarea unor proiecte mature şi durabile în cadrul priorităților evidențiate în acest document de programare. Având în vedere cele de mai sus, se propune finanțarea printr-o prioritate orizontală, asistența tehnică, operarea STC şi a antenelor sale cât şi a unor activități care vor sprijini implementarea acestui program.

Toate prioritățile, inclusiv **asistența tehnică**, sunt descrise în detaliu în cadrul următoarei secțiuni a Programului Operațional Comun după descrierea temelor orizontale care evidențiază prioritățile.

În capitolul 6.5 al acestui document este de asemenea prezentată o schemă care ilustrează corespondența dintre obiectivele Documentului strategic ENPI CBC şi prioritățile identificate de prezentul program.

5.3 Teme orizontale

În plus față de cele patru priorități care constituie centru de greutate pentru activitățile programului, mai există trei criterii care sunt esențiale pentru fiecare proiect. De aceea, este de aşteptat ca fiecare aplicant să ia în considerare aceste criterii la momentul dezvoltării proiectelor. Aceste criterii constituie o parte importantă a criteriilor de evaluare iar aplicanții for fi întrebați în ce mod au fost acestea încorporate în proiectele lor. Aceste criterii sunt:

a. Dezvoltare durabilă

Analiza a arătat faptul că poluarea şi producerea deşeuri în aria programului a constituit o problemă în continuă creştere în ultimii ani. Scopul programului este acela de a oferi un cadru de desfăşurare pentru potențialul de dezvoltare al ariei programului. Acest scop ar trebui atins într-o manieră durabilă respectând prevederile Agendei Gothenburg a UE.

Este de aşteptat ca Prioritatea 2 să conducă spre o ameliorare a mediului înconjurător în aria programului. În acest sens structurile de management vor asigura pe durata derulării programului prevenirea transportării deşeurilor peste graniță cât şi a utilizării tehnologiilor de procesare învechite. Este de asemenea foarte important ca proiectele finanțate în cadrul Priorității 1 să aibă un efect economic pozitiv care să fie în concordanță cu principiile dezvoltării durabile având în vedere că există aspecte ale dezvoltării economice în urma cărora pot exista beneficii pe termen scurt dar care acumulează probleme de mediu pentru generațiile viitoare. În acest context, structurile de management vor lua totodată în considerare prevenirea transportării peste graniță a plantelor şi animalelor braconate.

b. Şanse egale

Principiul oportunităților egale este de asemenea adresat în program fiind important ca toate grupurile sociale să aibă acces la oportunitățile şi beneficiile oferite prin program cu scopul de a atinge obiectivele definite prin acesta. Rolul deosebit al femeilor în societate joacă un rol important în probleme ca traficul de ființe umane iar o parte importantă a abordării traficului se axează pe îmbunătățirea situației pentru aceste grupuri şi informarea societății asupra problemelor cu care acestea se confruntă. Totuşi, principiul şanselor egale se adresează mai multor categorii decât femeile şi ar trebui în mod evident să includă copiii/adolescenții, persoanele cu handicap, minoritățile etnice şi alte grupuri dezavantajate.

Există anumite părți ale programului special concepute pentru a promova şansele egale, în special în cadrul Priorității 3. Este prevăzut ca activitățile „people-to-people" să sprijine proiecte dedicate grupurilor dezavantajate (educație şi schimb de experiență, sprijin pentru victimele traficului, creşterea conştientizării), şi totodată Prioritatea 1 este de aşteptat să sprijine într-o oarecare măsură facilitarea accesului la instruire, dezvoltarea afacerilor, oportunități de angajare şi instruire pentru femei, persoane cu handicap şi minorități etnice.

c. Coeziune teritorială

Principiul cooperării teritoriale este unul cheie în cadrul multor programe ale Uniunii Europene. Unul dintre scopurile principale ale programului este acela de a stimula dezvoltarea economică în aria programului pentru reducerea disparităților dintre regiunile eligibile din acest program şi alte regiuni din România, Ucraina şi Republica Moldova. Acest lucru ar trebui să se producă evitând creşterea disparităților din cadrul ariei programului. Astfel, unul dintre

cele mai importante obiective ale programului este acela de a asigura dezvoltarea spațială echilibrată a ariei programului şi a regiunilor adiacente.

6) PRIORITĂȚI, MĂSURI ŞI ACTIVITĂȚI ALE PROGRAMULUI

6.1 Prioritatea 1: Către o economie mai competitivă a zonei de frontieră

Introducere

Analiza şi strategia arată faptul că localitățile mari şi oraşele pot juca un rol primordial în modernizarea economiei deoarece acestea cuprind instituțiile necesare (instituții educaționale, infrastructură şi industrii) pentru demararea dezvoltării economice regionale a zonei de graniță.

Totuşi, o strategie de dezvoltare rurală durabilă adecvată este de asemenea esențială, deoarece există doar câteva oraşe mari pe o distanță de 30 de km de la graniță. Orice dezvoltare adecvată a zonei trebuie să fie bazată pe o dezvoltare echilibrată atât a zonelor urbane cât şi a celor rurale.

În plus, îmbunătățirea rețelelor de transport şi energie este esențială în dezvoltarea unei infrastructuri mai eficiente, care prezintă o importanță deosebită pentru dezvoltarea reală a unei economii viabile deoarece aceasta asigură accesul persoanelor şi bunurilor în şi din zona de graniță.

Prin urmare, prin Prioritatea 1, acest Program încearcă să se adreseze tuturor acestor domenii prin diferite mijloace, în vederea încurajării cooperării prin întărirea legăturilor între persoane, organizații, regiuni şi sectoare, pentru crearea oportunității de dezvoltare a punctelor tari ale regiunii şi pentru a sprijini atingerea primului obiectiv al Documentului Strategic ENPI.

Scopul Priorității 1 este acela de a îmbunătăți performanțele economice ale zonei de frontieră prin modernizarea şi diversificarea durabilă a economiei de granită.

Cele mai stringente nevoi ale zonei identificate prin analiza efectuată şi care vor fi abordate prin această prioritate sunt:

- sprijin pentru dezvoltarea IMM-urilor şi creşterea numărului de IMM-uri în vederea îmbunătățirii economiei regiunii şi limitării migrației;
- îmbunătățirea competitivității economice, în special în ceea ce priveşte Inovarea şi Cercetarea şi Dezvoltarea (R&D);
- facilitarea dezvoltării unei modernizări echilibrate din punct de vedere ecologic a agriculturii în vederea creşterii competitivității principalului sector din această zonă.
- dezvoltarea potențialului turistic remarcabil (turism cultural, agroturism şi turism tematic) pentru dezvoltarea zonei;
- îmbunătățirea infrastructurii regiunii prin modernizarea transportului şi rețelelor de energie care suferă de lipsa investițiilor fiind totodată principalele aspecte ale unei economii competitive;
- pentru a face zona mai atractivă pentru Investițiile Străine Directe
- promovarea abordărilor transfrontaliere în ceea ce priveşte producția şi marketingul de produse agricole, inclusiv produse organice şi

tehnici şi tehnologii agricole moderne (de exemplu inițiative de procesare în comun şi studii comune care îmbunătățesc calitatea produselor agricole, instruiri, schimburi de experiență şi bune practici referitor la tehnicile şi tehnologiile agricole moderne care previn poluarea apelor şi solului cu nitrați şi pesticide şi totodată evitarea zonelor clasificate ca fiind vulnerabile, crearea în comun de mărci pentru bunuri/servicii, armonizarea standardelor).

Măsurile care sprijină această prioritate vor fi:

1.1 Îmbunătățirea productivității şi competitivității zonelor urbane şi rurale ale regiunii prin cooperarea transfrontalieră
1.2 Inițiative transfrontaliere în domeniul transportului, infrastructurii de frontieră şi rețelelor de energie

Măsura 1.1 Îmbunătățirea productivității şi competitivității zonelor urbane şi rurale ale regiunii prin cooperarea transfrontalieră

Această măsură este în conformitate cu analiza geografică şi analiza SWOT deoarece urmăreşte creşterea productivității regiunii prin diversificarea şi modernizarea bazei economice şi minimizarea migrării.

După cum analiza a reliefat, potențialul agricol semnificativ al zonei nu este exploatat corespunzător datorită nivelului scăzut de organizare a acestui sectorului. Cu toate acestea, acest sector ar trebui dezvoltat astfel încât să permită conservarea atât a biodiversității agriculturii cât şi a patrimoniului de soluri şi ape nepoluate.
De asemenea, economia rurală poate fi diversificată prin promovarea turismului, dezvoltarea meşteşugurilor locale astfel încât zonele rurale să devină mai puțin dependente de agricultură.

Analiza geografică a reliefat lipsa întreprinderilor mijlocii şi prin urmare măsura va avea ca prioritate stabilirea unui cadru general prielnic şi sprijinirea structurilor pentru IMM-uri productive cu potențial de creştere. Este important de remarcat faptul că această măsură nu va oferi sprijin direct IMM-urilor dar va oferi servicii de sprijin, ca exemplu formare de personal, consultanță privind marketing-ul, comerțul, achizițiile, dezvoltarea produselor, acces la informații şi consiliere, etc.

De asemenea, analiza a reliefat lipsa legăturilor între C&D şi întreprinderile la scară largă. Prin acest program se doreşte crearea de rețele de universități în zonă, creând în acelaşi timp contacte cu întreprinderile în scopul de a ridica nivelul de inovare în regiune. Pentru ca inovarea să se poată realiza este de asemenea necesar ca aceste rețele să fie conectate şi cu administrațiile regionale (şi locale) – prin urmare prin această măsură este prevăzut sprijinul pentru cooperarea între administrațiile regionale (şi locale) în vederea creării unor condiții cadru favorabile inovării.

Inflexibilitatea şi incapacitatea forței de muncă de a răspunde exigențelor economice identificate de analiză pot fi depăşite prin asigurarea capacității administrative, instruirii şi structurilor necesare. Este de asemenea important ca programele de instruire destinate să îmbunătățească calificările forței de muncă să fie corelate cu nevoile pieței muncii.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Crearea de rețele de afaceri transfrontaliere în vederea promovării comerțului, vizitelor şi misiunilor, inițiativelor de marketing şi promovarea în comun a unui produs, crearea în comun de mărci pentru bunuri/servicii;
- Dezvoltarea acțiunilor transfrontaliere de formare a personalului din IMM-uri în domenii ca management-ul, achizițiile, marketing-ul, dezvoltarea produsului, contabilitate (inclusiv contabilitate primară), etc.
- Dezvoltarea infrastructurii transfrontaliere de afaceri ca de exemplu, incubatoare de afaceri, centre de afaceri, centre de expoziții şi dezvoltare instituțională în vederea sprijinirii proiectelor;
- Activități comune ale instituțiilor regionale şi locale legate de inițiative întărire a capacității şi activități de formare profesională, în vederea adaptării pregătirii şi calificării forței de muncă la nevoile pieței;
- Dezvoltarea rețelelor transfrontaliere la nivelul sectorului public între autorități locale şi regionale, universități şi afaceri, pentru dezvoltarea şi îmbunătățirea inovării şi cercetării;
- Promovarea abordărilor transfrontaliere în vederea cooperării în vederea producției şi marketingului produselor agricole inclusiv produse organice şi tehnicilor şi tehnologiilor agricole moderne (de exemplu inițiative cooperative de procesare şi studii comune care îmbunătățesc calitatea produselor agricole, programe de formare şi schimburi de experiență şi bune practici în tehnici şi tehnologii agricole moderne care ajuta la prevenirea poluării cu nitrați şi pesticide a solului şi apelor şi evitarea zonelor clasificate ca vulnerabile, branding în comun al unor produse, armonizarea standardelor);
- Îmbunătățirea şi dezvoltarea facilităților turistice (e.g. muzee şi centre culturale, zone de petrecere a timpului liber, promenade, piste de biciclete, parcările aferente atracțiilor turistice, tehnologii de navigare ecologice) care pot creşte atractivitatea zonelor de graniță;
- Dezvoltarea rețelelor de turism şi de informare prin crearea de baze de date integrate şi interactive, broşurile informative, website-urile, etc privind facilitățile şi atracțiile turistice, inclusiv agroturismul şi turismul ecologic.

Lista indicativă a beneficiarilor şi grupurilor țintă[10] include camere de comerț, autorități locale şi regionale, universități, alte instituții educaționale ca de exemplu colegii de afaceri, entități publice care sprijină forța de muncă (centre de creare a locurilor de muncă, servicii de schimburi de locuri de muncă, etc), ONG-uri, afaceri şi asociații profesionale constituite legal, entități publice care promovează turismul, asociații ale municipalităților locale de dimensiuni mici şi administrații locale.

Măsura 1.2 Inițiative transfrontaliere în domeniul transportului, infrastructurii de frontieră şi rețelelor de energie

O infrastructură eficientă poate crea valoare adăugată economiei. Calitatea scăzută a rețelelor de transport şi energie împiedică dezvoltarea unei economii regionale transfrontaliere competitive şi prin urmare, ambele sectoare au o nevoie urgentă de a fi îmbunătățite.

Dificultățile cu care se confruntă aria programului în domeniul energiei sunt semnificative deoarece zona de graniță produce cantități relativ scăzute de electricitate, există decalaje în rețelele de energie în timp ce centralele electrice şi schemele de producere a căldurii la nivel local sunt învechite şi ineficiente. Este o nevoie clară de reducere a decalajelor între rețele, de a stabili scheme de energie care pot deservi ambele părți ale graniței şi de a conştientiza potențialul de care dispune această zonă pentru producerea energiei regenerabile.

Totodată există provocări specifice în ceea ce priveşte transportul rutier. Multe drumuri din cadrul ariei programului trebuie să fie re-asfaltate iar altele necesită renovarea generală. Prioritate va fi acordată construcției/îmbunătățirii şoselelor care au un impact transfrontalier, în particular acelea care reduc durata călătoriei peste graniță.

De asemenea, şi rețeaua feroviară din aria programului necesită modernizări, pentru a îmbunătăți inter-operabilitatea între cele trei țări. Schemele la scară mică care pot contribui la facilitarea traficului peste graniță, inclusiv studii de fezabilitate vor fi sprijinite prin acest program.

Pentru a îmbunătăți legăturile între țările partenere şi UE, este necesar ca infrastructura transfrontalieră să fie un filtru bine organizat şi transparent în scopul creşterii numărului de pasageri, bunuri, etc. şi totodată restricționării migrației ilegale, drogurilor, teroriştilor, armelor şi altor surse de risc din perioada actuală. În prezent, majoritatea punctelor de trecere a frontierei necesită modernizarea infrastructurii şi echipamentelor tehnice necesare pentru tranzitul încărcăturilor şi pasagerilor. În plus, un management eficient al granițelor implică nu numai o infrastructură transfrontalieră modernizată care facilitează circulația persoanelor peste graniță, ci şi un personal profesionist bine instruit. Aceste probleme pot fi abordate de acest program prin îmbunătățirea cooperării între autoritățile de la graniță la nivel local.

În plus, pe parcursul implementării acestui program, în urma unei analize atente efectuată în comun de toate statele implicate, poate fi identificată necesitatea creşterii numărului punctelor de trecere a frontierei între cele trei

[10] O listă mai detaliată a beneficiarilor va fi dezvoltată în Ghidul aplicantului.

țări. În acest caz, în urma deciziei Comitetului Comun de Monitorizare, înființarea de noi puncte de trecere a frontierei poate fi finanțată în cadrul acestui program, dacă acest lucru ar îmbunătăți esențial legăturile dintre statele partenere şi UE.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Reducerea decalajelor existente în schemele de energie în zonele de graniță;
- Crearea de scheme locale de energie regenerabilă (biomasă, energie solară, energie eoliană, energie biologică);
- Transferul de bune practice în sectorul energetic: vizite de studiu dincolo de graniță, planificare şi instruire în comun;
- Elaborarea de studii de fezabilitate, proiecte tehnice, evaluări de impact asupra mediului, analize cost-beneficiu sau analize cost-eficacitate legate de activitățile acoperite de această măsură, inclusiv îmbunătățirea rețelelor de energie şi creşterea utilizării surselor de energie regenerabilă;
- Scheme la scară mică de îmbunătățire a drumurilor şi căilor ferate, acolo unde se poate demonstra o creştere a traficului peste graniță;
- Investiții în punctele de trecere a frontierei agreate de toate statele partenere şi totodată creşterea capacității instituționale. Aceste activități includ, dar nu sunt limitate la reabilitarea generală/(re)construcția punctelor de trecere a frontierei, echipament tehnic special, instruiri ale personalului punctelor de trecere a frontierei, îmbunătățirea controlului tranzitului ființelor dincolo de graniță.

Lista indicativă a beneficiarilor şi grupurilor țintă include autorități locale şi regionale şi agenții de transport public (rutier sau feroviar); agenții de energie sau companii naționale şi furnizori de servicii publice, inclusiv organisme aflat sub autoritatea autorităților de stat şi organismelor subordonate autorităților de stat şi organisme responsabile de managementul punctelor de trecere a frontierei.

6.2 Prioritatea 2: Mediul şi pregătirea pentru situații de urgență

Documentul Strategic ENPI a evidențiat problemele de mediu ca fiind principalele provocări comune ale zonelor de graniță şi a subliniat problema degradării mediului "în special pentru granițele estice ale UE". În special, cu referire la apă, Strategia menționează "unde cooperarea transfrontalieră va facilita dezvoltarea în comun şi protejarea resurselor de apă".

Analiza geografică a identificat o gamă largă de provocări privind mediul care trebuie abordate la nivel transnațional din moment ce poluarea nu cunoaşte granițe naționale.

În timp ce rolul guvernelor naționale trebuie respectat, este important ca abordările comune să fie dezvoltate în domeniul planificării şi managementului bazinelor râurilor, în special pentru Dunăre, Nistru şi Prut. Dezvoltări într-o parte a regiunii pot afecta alte părți şi este importantă dezvoltarea unor structuri consultative ca răspuns la cerințele planificării spațiale.

Unul din impacturile potențiale şi majore pe care Programul Operațional Comun îl poate avea este acela în domeniul planificării (pregătirii) pentru situații de urgență. Prin natura sa, o situație de urgență necesită un răspuns coordonat din partea unei game largi de instituții. Expertiză, resurse materiale şi umane sunt de obicei mobilizate când apare o situație de urgentă iar cei care răspund de rezolvarea acelei situații au nevoie de tot ajutorul posibil.

Scopul acestei priorități este acela de a dezvolta soluții pe termen lung la problemele de mediu întâmpinate de zonele de graniță, în particular acelea asociate cu managementul sistemelor de apă şi canalizare cât şi cu situațiile de urgență în ceea ce priveşte mediul, unde o abordare coordonată este esențială.

Cele mai urgente nevoi ale acestei arii identificate de analiză şi abordate prin această prioritate sunt:

- Abordarea aspectelor legate de managementul apei, al deşeurilor şi al furnizării de apă, care în multe părți ale graniței este neadecvată şi creează probleme majore de poluare. Aceste probleme sunt bariere importante în calea dezvoltării unei economii competitive;
- Lipsa apei potabile curate produce probleme de sănătate, iar poluarea industrială, agricolă şi menajeră produce numeroase efecte adverse asupra multor cursuri de apă;
- Eroziunea în creştere a solului care este agravată de tehnicile agricole necorespunzătoare şi defrişarea pădurilor;
- Abordarea poluării aerului care este o problemă în creştere în zonele urbane şi în unele zone aflate în apropierea uzinelor industriale;
- Asigurarea pregătirilor corespunzătoare pentru situații de urgență care pot pune în pericol mediul şi populația din aria programului;
- Să asigure o eficientă protecție şi utilizare a resurselor naturale, prin abordarea problematicilor de mediu commune.

Măsurile care fundamentează această prioritate sunt:

2.1 Rezolvarea în comun a unor aspecte de mediu, inclusiv pregătirea pentru situații de urgență

2.2 Managementul resurselor de apă şi al deşeurilor

Măsura 2.1 Rezolvarea în comun a unor aspecte de mediu, inclusiv pregătirea pentru situații de urgență

Analiza geografică şi cea SWOT subliniază faptul că aria programului se confruntă cu o gamă largă de provocări strategice de mediu, inclusiv riscul crescut de inundații, niveluri în creştere de eroziune a solului şi de poluare a aerului, în special în zonele industriale şi urbane, şi de asemenea necesitatea de a îmbunătăți managementul bazinelor râurilor.

Monitorizarea mediului joacă un rol important în abordările strategice ale managementului mediului iar această măsură va sprijini proiecte care includ achiziționarea de echipament de monitorizare şi instruire a personalului, în situația în care monitorizarea este făcută la nivel transfrontalier.

Progresul înregistrat de abordările strategice în ceea ce priveşte managementul mediului poate limita pagubele aduse mediului în timpul situațiilor de urgență.
În acest scop este importantă utilizarea la scară largă a tehnicilor de planificare pentru situații de urgență în zona transfrontalieră. Prin această măsură, programul va finanța crearea de planuri de urgență inclusiv programe de instruire în tehnici de planificare pentru situații de urgență în condiții de producere a fenomenelor extreme ca de exemplu inundații, sau unde există un risc ridicat de poluare la nivel transfrotalier ca urmare a unor accidente rutiere sau industriale. Pentru a mobiliza echipament şi personal care să gestioneze aceste situații de urgență, este necesară asistență de ambele părți ale graniței. Există multe zone sensibile în cadrul ariei eligibile, ca de exemplu biosfera Dunării, care necesită o protecție specială. Această măsură va facilita şi crearea de echipe la nivel transfrontalier care să gestioneze o gamă largă de situații de urgență inclusiv cele legate de pagube provocate mediului înconjurător.
După cum rezultă şi din analiză, aria programului deține un important patrimoniu de zone naturale protejate care sunt puse în pericol de activitățile umane şi lipsa unui management integrat. Deoarece multe dintre aceste zone pot fi influențate de activitățile transfrontaliere, este foarte importantă dezvoltarea unor strategii şi inițiative comune de planificare destinate să minimizeze acest impact negativ şi să încurajeze schimburile de experiență pe acest subiect.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Proiecte în care strategii comune sau proiecte strategice esențiale tratează probleme comune privind poluarea, inclusiv sistemele comune de monitorizare ale zonelor protejate, bazinelor râurilor, zonelor umede, aerului, apei şi solului. Activitățile eligibile vor include achiziționarea în comun de echipament şi activități de formare a personalului;
- Proiecte care tratează managementul apei. Aceste proiecte se pot adresa următoarelor subiecte: seceta, reducerea riscului inundațiilor inclusiv măsuri de apărare împotriva inundațiilor; restaurarea mlaştinilor; introducerea managementului bazinelor râurilor şi implementarea părților care nu sunt obligatorii din Directiva Cadru Apă a UE;
- Proiecte care privesc schimburi de bune practice şi dezvoltă metode eficiente de prevenire a eroziunii solului şi alunecărilor de pământ inclusiv sisteme de monitorizare a eroziunii solului;
- Dezvoltarea de rețele transfrontaliere create pentru îmbunătățirea managementului forestier şi administrarea mediului (folosirea corespunzătoare a resurselor mediului; poate include: reciclarea, conservarea, regenerarea şi restaurarea);

- Managementul biodiversității în zona de graniță; monitorizarea resurselor piscicole; managementul resurselor acvatice în timpul situațiilor climaterice dificile;
- Măsuri pentru îmbunătățirea şi restaurarea zonelor protejate naționale şi regionale. Proiecte care implică în special zone sensibile, inclusiv acele proiecte care promovează schimbul de experiență şi bune practice în aria eligibilă. Dezvoltarea de strategii şi inițiative de planificare în comun în cadrul ariei programului;
- Desemnarea de rezervații naturale (identificarea de nevoi comune şi inițierea procesului de implementare a unui management integrat al rezervațiilor naturale transfrontaliere);
- Elaborarea unor planuri de acțiune în comun pentru managementul durabil al zonelor protejate transfrontaliere, inclusiv acțiuni pentru conservarea patrimoniului natural, acțiuni pentru utilizarea durabilă a resurselor naturale, acțiuni pentru creşterea capacității instituționale a factorilor de decizie locali cu scopul de a optimiza accesul la finanțare şi implementarea acțiunilor transfrontaliere comune;
- Proiecte care reunesc specialişti pentru întocmirea planurilor de urgență pentru o gamă largă de activități, de ex. secetă, inundații, vremea adversă sau incidente majore de poluare severă; stabilirea de rețele online pentru acțiuni de urgență;
- Înființarea în comun de sisteme de avertizare rapidă pentru incidentele care amenință viața persoanelor;
- Elaborarea de studii de fezabilitate, proiecte tehnice, evaluări ale impactului de mediu, analize cost-beneficiu sau analize cost-eficiență legate de activități acoperite de prezenta măsură.

Lista indicativă a beneficiarilor şi grupurilor țintă include autorități locale şi regionale; agenții de mediu inclusiv agențiile județene de protecție a mediului şi agențiile implicate în managementul apei şi protecția împotriva inundațiilor, ONG-uri, administrațiile parcurilor naționale şi zonelor naturale protejate, universități şi alte instituții de învățământ superior, inspectorate pentru situații de urgență, ale organisme autorizate implicate în dezvoltarea planurilor de urgență.

Măsura 2.2 Managementul resurselor de apă şi al deşeurilor

Analiza a evidențiat problema furnizării apei, în special în zona rurală. Multe sisteme de furnizare a apei sunt învechite şi necesită investiții substanțiale de capital. Purificarea apei este de asemenea un aspect cheie, deoarece multe instalații de purificare a apei nu fac față cererii de apă în creştere.

Analiza a identificat de asemenea managementul deşeurilor ca o problemă specială iar lipsa facilităților de canalizare reprezintă o cauză majoră a poluării cursurilor de apă, izvoarelor şi râurilor. Există o creştere semnificativă a producției deşeurilor în zonele de graniță, generată de agricultură, minerit, industrie şi activități gospodăreşti.

Această măsură va finanța o varietate de activități legate de furnizare de apă, canalizare şi managementul deşeurilor, menite să îmbunătățească accesul la o apă mai curată şi purificarea apei comunităților de o parte şi de alta a graniței. În privința proiectelor legate de managementul deşeurilor, o gamă de activități printre care dezvoltarea de strategii de minimizare a deşeurilor şi proiecte concrete de gestionare a deşeurilor cu accent pe colectarea deşeurilor, reciclare şi depozitare, cu condiția ca acestea să aibă un impact transfrontalier.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Dezvoltarea la nivel local a sistemelor pentru furnizarea apei şi/sau purificare a apei şi canalizare care sunt folosite de ambele părți ale graniței, în particular în comunitățile care depind în mare măsură de apa provenită din fântâni;
- Proiecte pentru monitorizarea calității apei provenite din fântâni, inclusiv situația fântânilor contaminate cu nitrați şi pesticide şi achiziționarea de echipamente; identificarea surselor de poluare; decontaminarea depozitelor şi remedierea zonelor adiacente acestora afectate de pesticide;
- Dezvoltarea şi îmbunătățirea depozitării deşeurilor la nivel transfrontalier, a infrastructurii pentru neutralizare, canalizare şi ape uzate şi totodată, resursele umane corespunzătoare pentru aceste activități;
- Dezvoltarea proiectelor transfrontaliere de management al deşeurilor inclusiv schimbul de experiență şi bune practici;
- Dezvoltarea de strategii de minimizare a deşeurilor la nivel transfrontalier, inițiative comune privind reciclarea deşeurilor;
- Elaborarea de studii de fezabilitate, proiecte tehnice, evaluarea impactului de mediu, analize cost-beneficiu sau analize cost-eficiență, legate de activități privind prezenta măsură.

Lista indicativă a beneficiarilor şi grupurilor țintă include autorități locale sau regionale, ONG-uri, ONP-uri, organisme publice județene şi regionale implicate în managementul deşeurilor şi managementul apelor uzate.

6.3 Prioritatea 3: Promovarea activităților people-to-people

Documentul strategic ENPI al Comisiei Europene subliniază importanța cooperării „People to People" ca mijloc de creştere a asumării *"proprietății la nivel local a programului"* şi subliniază importanța participării a societății civile şi a ONG-urilor la acest proces. Experiența privind cooperarea transfrontalieră dintre statele membre şi cele de la granițele externe UE, arată că intervențiile la scară mică dintre populația activă / instituții din ambele părți ale graniței reprezintă un punct de plecare eficient pentru activități de cooperare transfrontalieră pe termen lung în această zonă. Asemenea activități sunt adesea primul pas spre o cooperare mai avansată, la nivel regional.

Importanța cooperării „People to People" a fost accentuată de mulți dintre parteneri cu ocazia consultărilor organizate în aria programului. Partenerii din cele trei țări recunosc importanța cooperării la nivel regional între statele vecine. Societatea civilă de pe ambele părți ale graniței a avut deja oportunitatea în cadrul Programelor de Vecinătate 2004-2006, să coopereze în acțiuni comune în domenii ca schimburi culturale şi educaționale, campanii de conştientizare pentru grupuri vulnerabile în ceea ce priveşte drogurile şi traficul de ființe umane. Numărul semnificativ de proiecte de acest tip selectate şi în curs de implementare în cadrul Programelor de Vecinătate, demonstrează interesul ridicat al partenerilor pentru cooperarea people to people.

Proiectele dezvoltate în cadrul acestei priorități se vor adresa unei game largi de activități menite să sporească impactul programului. De la diseminarea şi schimbul de bune practici până la sprijinul acordat inițiativelor pentru reforma administrativă locală şi regională, activitățile people to people finanțate din programele ENPI vor spori gradul de conştientizare al comunităților locale în ceea ce priveşte oportunitățile create de o legătură mai strânsă între Uniunea Europeană şi vecinii săi.

Schimburile între societățile civile ar trebui intensificate dincolo de contactele guvernamentale, cu scopul de a construi punți de legătură în numeroase domenii, de exemplu, contactele între autoritățile locale şi regionale, sindicate, sănătate, grupuri culturale, etc.

A fost decisă de asemenea includerea, în afara schemelor clasice de cooperare la scară mică, activităților referitoare la lupta împotriva şi prevenirea crimei organizate. Partenerii de program consideră că este important să sprijine intervențiile care pot fi planificate şi implementate de actorii de la nivel local, astfel activitățile în acest domeniu au fost incluse în această prioritate.

În timp ce prioritățile 1 şi 2 urmăresc să crească performanța economică şi să rezolve problemele comune de mediu prin intensificarea cooperării dintre specialişti, furnizorii de servicii, organizații profesionale, organizații publice şi administrative, această prioritate va sprijini cooperarea dintre persoanele active, societatea civilă şi ONG-urile din aceste zone, care de obicei sunt etichetate drept "soft", de exemplu activități generale de educație, cooperare socială şi culturală, programe de schimb, creşterea conştientizării.

Buna funcționare publică, împărțirea clară a sarcinilor dintre politicieni la nivel local/regional şi echipele lor administrative şi legăturile strânse dintre structurile administrative de o parte şi de cealaltă a graniței vor fi o cerință importantă pentru ca aria programului să se poată dezvolta din punct de vedere economic şi să poată rezolvă probleme comune (prioritățile 1 şi 2). Din acest motiv este prevăzut că activitățile care vizează schimburile de experiență şi transferul de bune practici în reforma administrativă să fie finanțate în cadrul acestei priorități.

O puternică cooperare transfrontalieră ar putea fi realizată prin intermediul structurilor de cooperare Euroregională – în statele membre, aceste structuri sunt una din cele mai eficiente căi de asigurare a cooperării transfrontaliere. Beneficiind de sprijinul autorităților locale şi regionale de pe ambele părți ale graniței, strategiile promovate de aceste asociații pot avea o influență pozitivă

asupra dezvoltării din aria programului. Propunerile de proiecte din cadrul Euroregiunilor existente vor fi oportune în cadrul acestei priorități.

Scopul acestei priorități este acela de a promova o colaborare strânsă între persoanele şi comunitățile localizate în zonele de graniță.

Cele mai stringente nevoi din aria programului identificate în urma analizei şi incluse în această Prioritate sunt:

- Necesitatea dezvoltării armonizate de-a lungul graniței reprezintă un aspect semnificativ al dezvoltării regionale în aria programului deoarece este important ca persoanele să stabilească strânse relații de colaborare pentru a putea împărtăşi soluțiile la problemele similare sau comune;
- Deşi zona de frontieră este o zonă rurală puțin populată, unul din semnele progresului economic ar fi creşterea numărului de persoane şi bunuri care traversează legal granița. Încurajarea contactului dintre grupuri de pe o parte şi alta a graniței poate sprijinii creşterea fluxului transfrontalier de persoane;
- Aria programului împărtăşeşte multe valori comune, o comunicare uşoară datorită limbii comune, tradiții şi moştenire culturală comune. Aceste puncte tari ar trebui folosite iar legăturile strânse ar trebui consolidate;
- Experiența arată că granița externă a UE este adesea văzută ca o barieră în calea cooperării la nivel local. Activitățile şi proiectele care permit persoanelor să lucreze împreună, să împărtăşească experiențe şi idei sunt necesare pentru sprijinirea cooperării actuale la nivel local şi a oricărei noi inițiative de cooperare transfrontalieră;
- Zona de frontieră este ruta de tranzit pentru cei implicați în crima organizată şi în traficul de persoane;
- Este necesar să fie stimulate activitățile care încurajează persoanele tinere să locuiască în zona de graniță.

Măsurile care fundamentează această prioritate sunt:

3.1 Sprijin pentru administrația locală şi regională, pentru societatea civilă şi comunități locale

3.2 Schimburi culturale, sociale şi în domeniul educației.

Măsura 3.1 Sprijin pentru administrația locală şi regională, pentru societatea civilă şi comunități locale

Această măsură caută să completeze prioritățile 1 şi 2 care sunt mai tehnice şi trebuie să aibă ca scop, acțiuni "soft" de cooperare de-a lungul graniței. În particular trebuie să sprijine crearea unui suport politic, administrativ şi public solid care să susțină pe termen lung cooperarea transfrontalieră în aria programului. Acest sprijin ar putea eventual să se transforme în structuri de cooperare mai instituționalizate ca de exemplu Euroregiuni solide şi durabile.

Această măsură ar trebui să sprijine inițiativele comune de planificare, schimbul de experiență şi orice inițiative care încurajează o mai bună cooperare transfrontalieră la nivel local şi regional.

Euroregiunile sunt instituite de către autoritățile locale/regionale deci sunt organizații publice care reprezintă interesele comune ale principalilor actori implicați în cooperarea transfrontalieră. În anumite situații pot include alți actori importanți, cum ar fi organizații non-guvernamentale sau universități. Având acest suport larg din partea membrilor, Euroregiunile pot să aibă un rol hotărâtor în dezvoltarea planurilor regionale de cooperare transfrontalieră sau a strategiilor în zona de frontieră.

De asemenea cooperarea societății civile va fi importantă pentru asigurarea cooperării transfrontaliere pe termen lung în aria programului. Inițiativele societății civile - în particular cele implementate de organizațiile non-guvernamentale nou înființate – sunt adesea soluția la problemele urgente cu care se confruntă persoanele din comunitatea locală iar soluțiile alternative sunt mai uşor de adaptat la condițiile de trai din această zonă.

Această prioritate va sprijini în special inițiativele care facilitează accesul la informații şi la schimbul de experiență în domeniul sănătății publice, şi inițiativele care au ca scop lupta împotriva migrației ilegale, traficului de persoane şi a crimei organizate – care sunt descrise în analiza SWOT şi în descrierea geografică.

O strânsă cooperare la nivel local şi regional între autoritățile de pe ambele părți ale graniței care luptă împotriva crimei organizate poate completa cooperarea la nivel național. În special, îmbunătățirea prevenirii şi combaterii traficului de persoane, contrabanda cu arme de foc şi vehicule furate pot fi abordate de către aceste autorități prin inițiative comune, schimburi de experiență şi schimburi de bune practici.

Subiectul sănătății publice prezintă un interes deosebit, deoarece speranța de viață este mai scăzută comparativ cu statele membre. Principalele probleme care ar trebui abordate într-un context transfrontalier sunt legate de bolile transmisibile, posibile boli epidemice şi pandemice, siguranța produselor alimentare şi asigurarea calității. Serviciile de sănătate au fost identificate ca fiind un domeniu care trece în prezent printr-un proces de schimbare –vor fi sprijinite soluții alternative pentru a asigura o creştere a speranței de viață şi a stării generale de sănătate a populației care trăieşte în zona de graniță. Posibile acțiuni pentru monitorizarea şi supravegherea sănătății publice şi pentru conştientizarea publicului larg şi campanii de educare ar trebui luate în considerare.

Este de asemenea importantă sprijinirea unor cursuri de reabilitare pentru persoanele care au fost victimele traficului de persoane, a unor campanii de

informare a grupurilor vulnerabile, schimburile de bune practici în lupta împotriva crimei organizate şi traficului de ființe umane şi totodată sprijinirea victimelor unor astfel de activități.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Inițiative de planificare comună (spațială sau de altă natură) de-a lungul graniței;
- Transferul de bune practici şi schimbul de experiență pentru autorități locale şi regionale, comunități, ONG-uri – inclusiv sprijinirea cooperării euroregionale;
- Dezvoltarea strategiilor şi inițiativelor de planificare comună inclusiv a celor promovate de Euroregiuni;
- Inițiative de sprijinire a reformei administrative regionale/locale de-a lungul graniței inclusiv inițiative transfrontaliere de creştere a capacității;
- Programe care au ca scop creşterea speranței de viață, sprijinirea monitorizării şi supravegherii sănătății publice, campanii de informare şi educare privind sănătatea publică;
- Instruiri, schimburi de experiență şi bune practice între autoritățile locale şi regionale care luptă împotriva migrației ilegale, infracționalității transfrontaliere, traficului de droguri, traficului de persoane şi crimei organizate;
- Campanii transfrontaliere de publicitate, cursuri şi seminarii de instruire care să prevină grupurile vulnerabile privind pericolele traficului de persoane si de droguri;
- Cursuri transfrontaliere de reabilitare a victimelor traficului de persoane şi a consumului de droguri;
- Stabilirea de rețele între specialiştii în domeniul pieței forței de muncă, a serviciilor medicale şi de promovare a sănătății.

Lista indicativă a beneficiarilor şi grupurilor țintă include autoritățile locale şi regionale, ONG-urile, asociații, organizații de voluntari legal constituite care provin din societatea civilă şi din comunitățile locale, organizații şi asociații non-guvernamentale, instituții medicale publice, instituții educaționale şi grupuri ale femeilor legal constituite.

Măsura 3.2 Schimburi culturale, sociale şi în domeniul educației

Schimburile educaționale, sociale şi culturale sunt elementele esențiale ale acestui program datorită faptului că ele pot să contribuie semnificativ la integrarea populației care trăieşte în zonele de frontieră.

Schimburile la nivelul şcolilor vor fi esențiale, dar ele trebuie să includă de asemenea schimburi între profesori şi formatori. În plus, trebuie să existe inițiative de dezvoltare a cursurilor comune şi inițiative curriculare comune. Schimburile trebuie încurajate la toate nivelele sistemului educațional, incluzând învățământul superior şi educația adulților.
Schimburile în cadrul acestei măsuri vor fi sprijinite luând în considerare necesitatea cooperării/înființării rețelelor în cadrul măsurilor 1 şi 2 (ie. sprijin va fi acordat de asemenea programelor de schimb dintre instituții şi specialişti în domeniile cuprinse de aceste două măsuri). În acest mod este creată o legătură între cele trei măsuri descrise în acest program.

Regiunile de frontieră au o cultură comună de exemplu folclorul, festivaluri, tradiții, limba, şi legăturile familiale. Este important ca frontieră să nu împiedice menținerea şi dezvoltarea a acestei culturi iar schimburile culturale sunt o metodă care poate fi folosită pentru dezvoltarea culturii.
Schimbul între grupuri legal constituite care realizează evenimente şi festivaluri este de asemenea încurajat în cadrul acestei priorități.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Schimburile educaționale între şcoli, colegii şi instituții de formare profesională a adulților, incluzând atât profesori cât şi studenți;
- Schimburile între grupuri educaționale mai puțin formale cum sunt grupurile de tineri şi grupuri la nivelul comunității;
- Schimburi pentru a dezvolta inițiative culturale şi sociale, campanii de conştientizare în domeniul protecției mediului înconjurător, tabere ecologice;
- Evenimente culturale şi festivaluri cu un vizibil caracter transfrontalier;
- Proiecte între specialişti din domeniul educațional şi al pieței forței de muncă care duc la recunoaşterea comună a diplomelor sau certificatelor de formare;
- Evenimente media comune care să sprijine cooperarea transfrontalieră.

Lista indicativă a beneficiarilor şi grupurilor țintă include şcoli, colegii, universități, alte instituții educaționale, grupuri de voluntari legal constituite incluzând grupurile dezavantajate şi organizațiile culturale şi sociale; asociații media non-profit, organizații profesionale, instituții regionale de protecție a mediului.

6.4 Asistență Tehnică

În acest Program Operațional Comun, Asistența Tehnică va fi utilizată pentru a acoperi pregătirea, managementul, implementarea, monitorizarea, auditul şi controlul programului, de asemenea studii, seminarii, traduceri, diseminarea informației, evaluare şi măsuri de publicitate. Fondurile alocate pentru sprijinirea activităților din cadrul Asistenței Tehnice sunt limitate la maximum 10% din contribuția Uniunii Europene la bugetul programului.

Scopul Asistenței Tehnice este acela de a realiza implementarea efectivă şi eficientă a programului atât prin sprijin tehnic şi administrativ cât şi prin sprijinul consolidat al pregătirii şi monitorizării, şi totodată prin asigurarea unei participării cat mai largi din partea publicului.

Asistența Tehnică se va axa pe două mari componente:

1. Managementul şi implementarea programului
2. Publicitate şi informare

1. Managementul şi implementarea programului

Această componentă va oferi pregătirea şi sprijinul pentru managementul efectiv, implementarea şi evaluarea Programului Operațional. În particular, această prioritate va sprijini Autoritatea Comună de Management, Secretariatul Tehnic Comun, Comitetul de Monitorizare Comun şi comitetele de evaluare prin acoperirea costurilor legate de organizarea şedințelor (incluzând costurile pentru facilitarea participării membrilor acestor comisii) şi logistica cât şi activitățile specifice legate de monitorizarea proiectelor selectate pentru finanțare. Achiziționarea echipamentelor IT (altele decât MIS-ETC) şi a echipamentului de birou necesar pentru managementul şi implementarea programului, este eligibilă în cadrul acestei componente.

Autoritatea Comună de Management stabileşte Secretariatul Tehnic Comun în aria programului de pe teritoriul României, care va asista Autoritatea Comună de Management în managementul zilnic şi la gestionarea activităților curente ale programului. Personalul Secretariatului Tehnic Comun va fi format dintr-o echipă multinațională de ofițeri iar costurile de operare ale STC vor fi finanțate din bugetul de Asistența Tehnică.
Sediul STC va fi situat pe granița româno-ucraineană.
Datorită lungimii graniței şi a întinderii ariei programului, STC va fi asistat de un birou situat pe granița româno-moldoveană. Astfel se va garanta o derulare regională şi adecvată a programului, în special în ceea ce priveşte implementarea proiectelor. STC va înființa de asemenea oficii în Republica Moldova şi Ucraina ca puncte locale de contact care să asiste în principal potențialii aplicanți prin furnizarea de informații. Rolul oficiilor STC va fi acela de a promova programele, de a oferi asistență în dezvoltarea de proiecte şi căutarea de parteneri precum şi de a oferi sprijin în implementarea proiectelor. De asemenea, oficiile STC vor sprijini Secretariatul Tehnic Comun în îndeplinirea sarcinilor legate de monitorizarea proiectelor (pot fi implicați în

verificări la fața locului în special în organizarea de vizite pe teren la partenerii de proiect aflați în aria lor de interes). Acestea vor funcționa sub coordonarea Secretariatului Tehnic Comun. Contractul cadru dintre Secretariatul Tehnic Comun şi Autoritatea Comună de Management va fi încheiat în urma deciziei luate de Comitetul Comun de Monitorizare. În acest sens, Secretariatul Tehnic Comun va transmite Autorității Comune de Management o cerere de finațare care include un plan de activități şi o propunere de buget. Contractul va fi încheiat pe o perioadă de trei ani cu posibilitatea de a fi reînnoit.
Evaluarea reprezintă o etapă principală în procesul de implementare al programului. În timp ce evaluările intermediare, ad-hoc şi ex-post ale programului vor fi executate de către Comisia Europeană, Autoritatea Comună de Management poate considera necesară realizarea propriilor evaluări. Această componentă va finanța evaluarea Programului, incluzând realizarea de statistici şi studii, dezvoltarea metodelor de evaluare.

Această componentă va finanța de asemenea activitățile de audit descrise în capitolul 8 al acestui program conform planurilor de audit pentru proiectele pregătite de către Autoritatea Comună de Management.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Funcționarea Comitetului Comun de Monitorizare şi selectarea proiectelor;
- Înființarea şi funcționarea Secretariatului Tehnic Comun şi a oficiilor sale;
- Sprijin pentru Autoritatea Comună de Management în vederea realizării de studii si a contractării de expertiză tehnică pe teme relevante pentru implementarea programului şi pentru dezvoltarea strategiei de vecinătate;
- Auditul şi evaluarea programului.

2 Publicitate, informare şi seminarii

Această componentă a Asistenței Tehnice va sprijini activitățile de promovare şi publicitate a programului împreună cu rezultatele şi realizările obținute. De asemenea va sprijini organizarea activităților care au ca scop creşterea gradului de conştientizare privind programul şi informarea potențialilor parteneri de proiect şi a beneficiarilor în vederea asigurării unei participări cât mai largi din partea sectorului public şi privat. În acest scop, un plan de informare şi publicitate va fi de asemenea inclus în program stabilind obiectivele şi grupurile țintă precum şi strategia acestor acțiuni. Conferințe, caravane de informare, grupuri de lucru, cursuri de pregătire pentru beneficiari, crearea de rețele, creşterea gradului de conştientizare şi cooperarea/schimbul de experiență sunt de asemenea activități necesare.

Activitățile care pot fi finanțate includ:

- Dezvoltarea sistemului de informare privind conținutul programului pentru toți actorii interesați, pregătirea şi diseminarea informațiilor şi materiale promoționale (documentele aferente Programului, manuale de proceduri, buletine, broşuri, postere, obiecte cu sigla UE, sigla Programului);
- Organizarea de conferințe, forumuri, caravane de informare, grupuri de lucru, cursuri de pregătire pentru beneficiari, crearea de rețele, creşterea gradului de conştientizare şi cooperarea/schimbul de experiență.

Calendarul indicativ al activităților finanțate în cadrul componentei de asistență tehnică în primul an de implementare a programului este prezentat în Anexa E.

6.5 Indicatori

Având în vedere dimensiunea şi natura programului, identificarea de indicatori de impact global şi macro-economic (de tipul: impact asupra PIB, şomaj, educație, calificări, creşterea populației, etc) nu este obligatorie.
Totuşi, au fost introduşi în program indicatori simpli, concentrați pe contribuția programului asupra temelor orizontale, dezvoltare durabilă, egalitate de şanse, coeziune teritorială.

Scopul programului	**Indicatori de impact**	**Val. de bază**	**Val. țintă**
Dezvoltare durabilă	Numărul de proiecte care au o posibilă influență poitivă asupra mediului şi dezvoltării durabile	0	60
Egalitatea de şansă	Numărul de proiecte care se adresează grupurilor deavantajate sau care pot avea o influență poizitivă asupra egalității dintre femei şi bărbați	0	60
Coeziune teritorială	Numărul de proiecte care promovează dezvoltarea spațială a ariei programului (crearea de sisteme şi rețele de cooperare oficiale)	0	20
Surse de informare: Rapoarte de monitorizare, studii, statistici naționale / regionale **Metoda de măsurare**: Anual			

Indicatorii la nivel de prioritate sunt necesari pentru a evalua şi monitoriza programul.

Indicatorii de rezultat şi de rezultat imediat identificați sunt legați de scopul fiecărei priorități.

Prioritatea1: Către o economie mai competitivă a zonei de frontieră

Obiectivele priorității	Rezultate	Val. de bază	Val. țintă	Rezultate imediate	Val. de bază	Val. țintă
Sprijin pentru dezvoltarea IMM-urilor şi creşterea numărului acestora în vederea îmbunătățirii economiei regiunii şi a limitării migrației;	Număr de proiecte care încurajează activitățile cu inițiativă locală	0	10	Număr de IMM-uri ce beneficiază de facilități de afaceri.	0	300
Îmbunătățirea competitivității în economie, în special pentru Inovare şi Cercetare şi Dezvoltare(C&D) ;	Număr de proiecte care stimulează cooperarea trans-frantalieră între universități , institute de cercetare şi afaceri /autorități locale	0	10	Număr de parteneriate între universități, institute de cercetare şi afaceri/autorități locale.	0	10
	Număr de proiecte care dezvoltă servicii transfrontaliere de instruire pentru ocuparea forței de muncă în relație cu nevoile pieței	0	10	Număr de persoane care au absolvit cursurile de instruire	0	3000
Modernizarea agriculturii cu scopul de a face ca sectorul principal al zonei să devină mai competitiv;	Număr de proiecte cu sprijin declarat față de modernizarea agriculturii şi producția în comun	0	10	Numărul de instrumente/metode /soluții model dezvoltate/testate care vizează modernizarea agriculturii	0	20
Dezvoltarea potențialului turistic (turism cultural, agro, eco şi tematic)]n vederea dezvoltării regiunii;	Numărul de proiecte care sprijină dezvoltarea unor produse comune permanente în domeniul turismului.			Numărul de produse turistice comune realizate		
Îmbunătățirea infrastructurii regiunii prin modernizarea rețelelor energetice şi de transport ce suferă de o lipsă a investițiilor şi reprezintă aspecte cheie pentru o economie competitivă.	Numărul de proiecte ce influențează în mod clar domeniul transportului , infrastructura de frontieră şi rețelele energetice. .	0	10	Numărul de instrumente /metode /soluții dezvoltate/testate ce urmăresc creşterea capacității sau a inter-operabilității rețelelor de transport şi energie	0	10
Surse de informare: Rapoarte de monitorizare, studii, statistici nationale / regionale **Metoda de măsurare**: Anual						

Prioritatea 2: Mediul şi pregătirea pentru situații de urgență

Obiectivele priorității	Rezultat	Val. de bază	Val. țintă	Rezultat imediat	Val. de bază	Val. țintă
Să abordeze problematica poluării agravată de sisteme inadecvate de alimentări cu apă şi managementul deşeurilor	Numărul de proiecte care abordează alimentările cu apă şi managementul deşeurilor	0	10	Numărul tehnologiilor de alimentare cu apă şi managementul deşeurilor implementate în zona de frontieră	0	15
Să abordeze problematica eroziunii solului care este agravată de tehnicile agricole inadecvate şi de defrişări	Numărul de proiecte prin care se sprijină măsurile împotriva eroziunii solului, inclusiv managementul forestier	0	5	Numărul instrumentelor/metodelor/soluțiilor/rețelelor dezvoltate/testate împotriva eroziunii solului	0	10
Să asigure o bună pregătire pentru situațiile de urgență care pot pune în pericol mediul şi populația din regiune	Numărul de proiecte transfrontaliere care implică instituții/asociații profesionale care activează în domeniul sistemelor pentru situații de urgență	0	10	Numărul instrumentelor/metodelor/soluțiilor/rețelelor care contribuie la prevenirea riscurilor şi avertizarea şi reacție la situațiile de urgență	0	10
Surse de informare: Rapoarte de monitorizare, studii, statistici nationale / regionale **Metoda de măsurare**: Anual						

Prioritatea 3: Promovarea activităților people-to-people

Obiectivele priorității	Rezultat	Val. de bază	Val. țintă	Rezultat imediat	Val. de bază	Val. țintă
Să stimuleze devoltarea armonioasă a zonei de frontieră	Numarul de proiecte care sprijină inițiativele de planificare comuna, schimburile de experiență, rețelele de cooperare	0	10	Numarul organismelor implicate în inițiativele de cooperare	0	30
Să întăreasca relațiile sociale şi culturale strânse între comunitățile din zona de frontieră	Numarul de proiecte care crează schimburi sociale şi culturale permanente	0	30	Numărul evenimentelor /rețelelor culturale comune promovând identitatea transfrontalieră a regiunii, inclusiv campanii de conştientizare privind protecția mediului din aria programului	0	40
Să reducă crima organizată şi traficul de persoane în zona de frontieră	Numarul de proiecte care se adresează prevenirii şi combaterii crimei organizate şi traficului de persoane	0	5	Numarul de traininguri/intalniri pentru profesionişti din domeniu	0	20
Surse de informare: Rapoarte de monitorizare, studii, statistici nationale / regionale **Metoda de măsurare**: Anual						

6.6 Schemă logică privind corelarea analizei geografice şi obiectivelor ENPI CBC cu prioritățile şi măsurile programului

Probleme şi Nevoi:
promovarea dezvoltării IMM-urilor

îmbunătățireacompetitivității

modernizarea agriculturii promovarea unei economii rurale diversificate

dezvoltarea potențialului turistic

îmbunătățirea infrastructurii regiunii

creşterea atractivității zonei pentru investițiile străine

ENPI CBC Obiectivul1 Promovarea dezvoltării economice şi sociale

Prioritatea 1: Către o economie mai competitivă a zonei de frontieră *Scop: este acela de a îmbunătăți performanțele economice ale zonei de frontieră prin modernizarea şi diversificarea durabilă a economiei de graniță.*

Măsura1.1 Îmbunătățirea productivității şi competitivității zonelor urbane şi rurale ale regiunii prin cooperarea transfrontalieră.

Măsura1.2 Inițiative transfrontaliere în domeniul transportului, infrastructurii de frontieră şi rețelelor de energie

Probleme şi Nevoi:

zona de graniță este o rută de transit pentru cei implicați în crima organizatăşi traficul de ființe umane, migrația ilegală şi traficul de droguri

nevoia de a încuraja intercațiunile legale între persoanele din zoele de graniță

ENPI CBC Obiectivul 3 Asigurarea unor granițe eficiente şi securizate

Probleme şi Nevoi:

Rezolvarea problemelor legate de apă. Managementul deşeurilor şi furnizarea apei

prevenirea problemelor de sănătate provocate de poluare

nivel crescut al eroziunii solului

poluarea

necesitatea pregătirii pentru situații de urgență

ENPI CBC Obiectivul 2 Rezolvarea în comun a unor probleme, în domenii precum mediul, sănătatea publică şi prevenirea şi lupta împotriva crimei organizate

Prioritatea 2. Mediul şi pregătirea pentru situații de urgență
Scop: Scopul acestei priorități este acela de a dezvolta soluții pe termen lung la problemele de mediu întâmpinate de zonele de graniță, în particular acelea asociate cu managementul sistemelor de apă şi canalizare cât şi cu situațiile de urgență în ceea ce priveşte mediul, unde o abordare coordonată este esențială.

Măsura2.1 Abordarea provocărilor de mediu la nivel strategic transfontalier inclusiv pregătirea pentru situații de urgență
Măsura 2.2 Furnizarea apei, canalizare şi managementul deşeurilor

Asistență Tehnică

Aim: implementarea efectivă şi eficientă a programului atât prin sprijin tehnic şi administrativ cât şi prin sprijinul consolidat al pregătirii şi monitorizării.

1Managementul şi implementarea programului

2 Publicitate şi informare

Probleme şi Nevoi:

identificare în comun de soluții la probleme similare

intensificare relațiilor între comunitățile care trăiesc în zona de graniță

sprijinirea prezentei cooperări la nivel local şi sprijinirea inițiativelor transfrontaliere

stimularea activităților care încurajează tinerii să rămână în zona de graniță

ENPI Obiectivul 4 Promovarea activităților de tipul ”people-to-people”

Prioritatea3. Promovarea activităților people to people

Scop: *Scopul acestei priorități este acela de a promova o colaborare strânsă între persoanele şi comunitățile localizate în zonele de graniță.*

Măsura 3.1 Guvernanța locală şi regională, sprijinirea societății civile şi a comunităților locale

Măsura3.2 Schimburi educaționale, sociale şi culturale.

7) TABEL FINANCIAR INDICATIV

7.1 Tabel financiar privind alocările anuale indicative pentru angajamentele şi plățile programului

	A	B	C	D
	ANGAJAMENTE INDICATIVE ALE CE	**CO-FINANTARE**	**ANGAJAMENTE INDICATIVE ALE PROGRAMULUI -FINANȚARE EC -**	**PLĂȚI INDICATIVE DIN PROGRAM -FINANȚARE EC -**
2008				
Proiecte	**17.419.387**	**0**	*527.309*	*0*
AT		*N.A.*	*1.639.350*	*1.439.350*
TOTAL 2008	***17.419.387***		**2.166.659**	**1.439.350**
2009				
Proiecte	**19.042.588**	**1.697.263**	*23.719.305*	*16.972.630*
AT		*N.A.*	*1.575.650*	*1.775.650*

TOTAL 2009	***19.042.588***	**1.697.263**	**25.294.955**	**18.748.280**
2010				
Proiecte	**19.423.439**	**2.029.911**	*26.050.260*	*20.299.114*
AT		*N.A.*	*2.090.650*	*1.840.650*
TOTAL 2010	***19.423.439***	**2.029.911**	**28.140.910**	**22.139.764**
2011				
Proiecte	**24.912.052**	**2.540.318**	*32.571.182*	*25.403.182*
AT		*N.A.*	*1.690.650*	*1.940.650*
TOTAL 2011	***24.912.052***	**2.540.318**	**34.261.832**	**27.343.832**
2012				
Proiecte		**2.988.795**	*29.564.429*	*29.887.945*
AT		*N.A.*	*2.250.650*	*2.000.650*

TOTAL 2012	***25.308.290***		**31.815.079**	**31.888.595**
2013				
Proiecte		**1.212.993**	*1.613.777*	*12.129.929*
AT		*N.A.*	*2.940.650*	*1.740.650*
TOTAL 2013	***20.612.310***	**1.212.993**	**4.554.427**	**13.870.579**
2014				
Proiecte		**935.346**	**N.A.**	*9.353.462*
AT		*N.A.*	*379.254*	*929.254*
TOTAL 2014	**N.A.**	**935.346**	**379.254**	**10.282.716**
2015				
Proiecte		**0**	**N.A.**	*0*
AT		*N.A.*	*65.600*	*915.600*
TOTAL 2015	**N.A.**	**0**	**65.600**	**915.600**

2016				
Proiecte		N.A.	N.A.	*0*
AT		*N.A.*	*39.350*	*89.350*
TOTAL 2016	N.A.	N.A.	39.350	89.350
		X	X	
TOTAL 2007-2016	126.718.066	11.404.626	126.718.066	126.718.066
Rata de cofinanțare totală			9%	9%

Angajamentele indicative ale CE pentru anii 2011, 2012, 2013 fac subiectul evaluării intermediare a programului

7.2. Planul financiar indicative al programului ENPI CBC, menționând pentru întreaga perioadă finanțarea indicativă pe priorități*

Priorități în Euro:

	Fonduri UE (a) **	**Procent din finanțarea totală UE**	**Co-finanțare (b)**	**Procentul de co-finanțare (în %) (c) *****	**Alte surse de finanțare (dacă este cazul) (d)******	**Finanțare totală (e) = (a)+(b)+(d)**
Prioritatea 1	56 668.623	45%	5666862	10%	**n/a**	62335485
Prioritatea 2	44976391	35%	4497639	10%	**n/a**	49474030
Prioritatea 3	12401246	10%	1240125	10%	**n/a**	13641371
Asistență Tehnică	12671807	10%	**n/a**	**n/a**	**n/a**	12671807
Total	126718067	100%	11404626	-	**n/a**	138122693

** ACM poate modifica tabelul financiar prin transferarea de la o prioritate la alta a maxim 20% din sumele inițiale (cu excepția Asistenței Tehnice), după aprobarea prealabilă a CCM. ACM va informa Comisia Europeană asupra acestor modificări ale tabelului financiar.*
*** Conform Documentului Strategic*
**** Co-finanțarea a fost calculată pe baza contribuției UE minus suma alocată asistenței tehnice (vezi: Art. 20.1 din Regulamentul nr° 951/2007)*
***** Finanțare din altă sursă decât fondurile comunitare şi co-finanțarea aşa cum sunt expuse în Art. 19 şi 20,1 din Regulamentul nr. 951/2007*

7.3 Bugetul de Asistență Tehnică

După aprobarea programului de către CE, bugetul de AT poate fi utilizat pentru lansarea programului în conformitate cu Art. 9 din Regulamentul Comisiei nr. 951/2007 instituind Regulile de Implementare pentru programele de cooperare transfrontalieră finanțate prin Regulamentul nr. 1638/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului instituind Instrumentul European pentru Vecinătate şi Parteneriat. Bugetul de AT va fi aprobat în cadrul primei şedințe a Comitetului Comun de Monitorizare, în limitele anuale stabilite în tabelul financiar, până la 31 decembrie al primului an după adoptarea programului. Ulterior va fi adoptat anual în cadrul şedințelor CCM.
O estimare de buget pentru întreaga perioadă de implementare este prezentată mai jos:

Operațiuni AT	**Buget planificat ENPI)**	**% din totalul bugetului de AT finanțat de ENPI**
Cheltuieli de personal şi de funcționare pentru 22 angajați din STC şi oficii[11]	**4,267,610**	**33,68%**
Organizarea şedințelor Comitetului Comun de Monitorizare	**299,054**	**2,36%**
Selecția proiectelor: comitete de evaluare[12], asesori, evaluatori independenți[13]	**1,267,180**	**10%**
Informare şi promovare conform Planului de Comunicare (informare, promovare, instruire, evaluare, web site, etc)	**3,225,000**	**25,45%**
Audit anual	**1,428,798**	**11,28%**
Altele: Evaluarea programului, studii, achiziționarea de echipament, întărirea capacității administrative a ACM şi STC rezervă	**2,184,165**	**17,23%**
TOTAL	**12,671,807**	**100%**

Alocările din bugetul de asistență tehnică sunt indicative. Orice modificare adusă acestui table pe parcursul implementării nu va face subiectul unei revizuiri a programului.

[11] Numărul şi distribuirea personalului estimat să lucreze în STC şi în oficii sunt prezentate în Anexa D a acestui Program.
[12] Where evaluation committee's members are public servants, JMA shall ensure that there is no double financing for their work. În cazul în care membrii comitetelor de evaluare sunt funcționari publici, ACM se va asigura că munca lor nu va fi dublu finanțată.
[13] Asesorii şi evaluatorii independenți vor fi selectati respectând procedura de achiziții conform legislației în vigoare la data lansării.

8) IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI ŞI DISPOZIȚII FINANCIARE

Principala diferență între sistemele anterioare de implementare (utilizate pentru Programele de Vecinătate Phare/Tacis România-Ucraina şi România-Republica Moldova) şi prevederile ENPI este aceea că, până în prezent, nu a existat implementarea în comun la nivelul proiectului iar sarcinile referitoare la finanțarea externă şi implementarea erau îndeplinite de serviciile Comisiei Europene. Managementul financiar şi controlul de prim nivel pentru fiecare proiect erau efectuate separat pentru contractele de grant încheiate pentru partenerii de proiect români, ucraineni şi moldoveni.

În cazul acestui program ENPI, Autoritatea Comună de Management (ACM) va avea responsabilitatea generală pentru managementul şi implementarea programului față de Comisia Europeană, în timp ce beneficiarul este responsabil față de ACM fiind direct răspunzător pentru progresul tehnic şi financiar al activităților.

Baza legală pentru implementarea programului este constituită de Regulamentul 1638/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului din 24 octombrie 2006 instituind Instrumentul European pentru Vecinătate şi Parteneriat şi Regulamentul Comisiei nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru programele de cooperare transfrontalieră finanțate în cadrul Regulamentului 1638/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului din 24 octombrie 2006 instituind Instrumentul European pentru Vecinătate şi Parteneriat, (denumit în continuare Regulament de Implementare).
Procedurile contractuale utilizate pentru implementarea Programului vor fi acelea aplicabile acțiunilor externe aşa cum sunt definite în Articolele 162 şi 170 din Regulamentul Comisiei nr. 1605/2002 şi în Articolele 231 şi 156 din Regulamentul Comisiei nr. 2342/2002. Procedurile şi documentele cât şi contractele standard aferente care vor fi utilizate sunt acelea cuprinse *în Ghidul Practic privind procedurile contractuale pentru acțiunile externe ale CE* şi anexele aferente în vigoare la data lansării procedurilor de achiziții sau licitațiilor de proiecte.

8.1 Desemnarea Autorităților Competente şi aspecte instituționale

Procesul de programare în comun, structurile comune de management şi procesul comun de selecție sunt elemente esențiale ale Programului ENPI CBC România – Ucraina - Republica Moldova.

Următoarele structuri for fi implicate în managementul programului:

Structuri Comune

Comitetul Comun de Monitorizare (CCM): supervizează şi monitorizează implementarea programului, responsabil pentru decizia finală privind selecția proiectelor;
Autoritatea Comună de Management (ACM): poartă responsabilitatea generală, față de Comisia Europeană pentru managementul şi implementarea programului;
Secretariatul Tehnic Comun (STC): organism operațional comun care asistă Autoritatea Comună de Management şi Comitetul Comun de Monitorizare în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin;

Autoritatea de Audit (AA): efectuează auditul financiar anual al cheltuielilor şi conturilor ACM.

Tabelul 1. Structuri comune

Structuri comune	**Organizații care găzduiesc structurile comune**
Autoritatea Comună de Management (ACM)	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor, România Direcția Generală Cooperare Teritorială Europeană, Direcția de Cooperare Teritorială Internațională Bulevardul Libertății 12, sector 5, Bucureşti, România
Secretariatul Tehnic Comun (STC)	Biroul Regional pentru Cooperare Transfrontalieră Suceava, România; Biroul Regional pentru Cooperare Transfrontalieră Iaşi, România
Oficiile Secretariatului Tehnic Comun	Administrația Regională Odessa, Ucraina Administrația Regională Cernăuți, Ucraina Ministerul Economiei şi Comerțului Republica Moldova
Autoritatea de Audit	Autoritate de Audit din cadrul Curții de Conturi, România

Autorități Naționale: partenerii Autorității Comune de Management în perioada de programare, responsabili pentru coordonarea procesului de programare în țările partenere.

Autoritățile Naționale ale țărilor vecine participante vor semna Acordul de Finanțare cu Comisia Europeană,

Tabelul 2 Autorități Naționale

Ucraina	Republica Moldova
Ministerul Economiei Direcția de Cooperare cu UE	Ministerul Economiei şi Comerțului Direcția pentru Coordonarea Asistenței Tehnice

8.1.1 Comitetul Comun de Monitorizare (CCM)

Țările participante îşi vor desemna, în decurs de o lună de la decizia Comisiei de aprobare a programului, reprezentanții în Comitetul Comun de Monitorizare, care va fi principala structură de decizie a programului. În concordanță cu Secțiunea I a

Regulamentului Comisiei Nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru *ENPI CBC*, compoziția, procedurile de funcționare şi responsabilitățile Comitetului Comun de Monitorizare sunt descrise după cum urmează:

Responsabilitățile Comitetului Comun de Monitorizare

Comitetul adoptă în special următoarele decizii privind Programul Operațional Comun:

- aprobă programul de lucru al ACM;
- decide asupra alocării din resursele programului pentru asistență tehnică şi resurse umane;
- analizează deciziile de management luate de ACM;
- desemnează comitetele de selecție a proiectelor;
- aprobă criteriile de selecție a proiectelor şi ia decizia finală asupra selecției proiectelor cât şi asupra sumelor alocate acestora;
- evaluează şi monitorizează, progresul înregistrat în îndeplinirea obiectivelor programului, pe baza documentelor transmise de ACM;
- analizează toate rapoartele (inclusiv raportul de audit) transmise de ACM, şi dacă este cazul, ia măsurile necesare;
- analizează fiecare caz de recuperare a debitelor care îi este adus în atenție de către ACM;
- Decide asupra efectuării evaluărilor programului, desemnând evaluatori independenți.

Compoziția Comitetului de Monitorizare

Comitetul Comun de Monitorizare (CCM) va include reprezentanți desemnați de fiecare țară participantă pentru a lua decizii referitoare la program în limitele de competență ale Comitetului. Membrii CCM nu vor fi desemnați nominal ci din punct de vedere funcțional. Fiecare țară va desemna maximum doi membri de la nivel central şi 4 membri de la nivel regional. Numărul exact de instituții participante şi regulile de rambursare a costurilor pentru participarea acestora vor fi detaliate în Procedurile de funcționare ale Comitetului.

Pentru a evita dubla finanțare şi asigurarea transparenței procesului de selecție, în plus față de reprezentanții desemnați, alți participanți pot fi invitați cu rol consultativ, la fiecare întâlnire a Comitetului Comun de Monitorizare:

-Ministerul Economiei şi Finanțelor, România
-Autoritatea de Audit - Curtea de Conturi, România
-Alte ministere care gestionează programe operaționale co-finanțate din Fonduri Structurale
-reprezentanți ai județelor/regiunilor implicate în program
-reprezentanți ai ONG-urilor localizate în aria programului

Comisia Europeană va fi invitată la fiecare şedință a CCM în acelaşi timp cu ceilalți participanți şi va fi informată asupra rezultatului deliberărilor. Aceasta poate lua parte la fiecare şedință a Comitetului, din proprie inițiativă, ca observator şi fără drept de vot.
Comitetul Comun de Monitorizare va fi prezidat de un reprezentant al ACM.

Comitetul de Monitorizare va fi co-prezidat prin rotație, de un reprezentant al țării partenere în care va avea loc respectiva întâlnire. Procedurile de funcționare a Comitetului Comun de Monitorizare vor include o listă detaliată de responsabilități ale co-preşedintelui.

Funcționarea Comitetului Comun de Monitorizare

Membrii desemnați ai Comitetului Comun de Monitorizare vor adopta în unanimitate Procedurile de Funcționare a Comitetului în cadrul primei întâlniri sau, prin procedură scrisă în termen de maxim 30 de zile calendaristice de la data primei întâlniri.

Comitetul va decide prin consens între țările participante, iar preşedintele va acționa în calitate de moderator. Reprezentanții fiecărei țări vor prezenta Comitetului un punct de vedere consolidat al țării pe care o reprezintă. Cu toate acestea, o procedură de vot ar putea fi luată în considerare în unele cazuri, mai ales pentru deciziile cu privire la selectarea proiectelor bilaterale sau în ceea ce priveşte bugetele. În acest caz, fiecare țară are un vot indiferent de numărul de reprezentanți, iar preşedintele nu are drept de vot. Procedura de vot va fi detaliată în Procedurile de funcționare a Comitetului Comun de Monitorizare.

Autoritatea Comună de Management (ACM), asistată de Secretariatul Tehnic Comun (STC), va fi responsabilă de organizarea şi secretariatul şedințelor Comitetului Comun de Monitorizare (invitații, informare). Documentele necesare pentru întâlnire vor fi circulate membrilor Comitetului Comun de Monitorizare cu nu mai puțin de 3 săptămâni înainte de a avea loc şedința. Minuta semnată de preşedinte şi secretar va fi întocmită după fiecare întâlnire şi va fi circulată pentru aprobare tuturor membrilor Comitetului. Versiunea finală a minutei va fi transmisă fiecărui membru al Comitetului şi Comisiei Europene.

Preşedintele convoacă Comitetul Comun de Monitorizare fie la solicitarea ACM sau în urma solicitării justificate a unuia dintre membrii săi desemnați ori la cererea Comisiei Europene. Se întruneşte de câte ori este necesar dar cel puțin o dată pe an. De asemenea Comitetul Comun de Monitorizare poate lua decizii şi prin procedură scrisă. ACM poate demara procedura scrisă la inițiativa preşedintelui, a uneia din țările participante sau din proprie inițiativă. În cazul unei divergențe, orice membru poate solicita ca decizia să fie discutată în cadrul întâlnirii.

8.1.2 Autoritatea Comună de Management (ACM)

Autoritatea Comună de Management (ACM) este un organism executiv, având întreaga responsabilitate pentru gestionarea programului operațional comun (POC), inclusiv asistența tehnică şi pentru implementarea deciziilor Comitetului Comun de Monitorizare.
ACM va fi responsabilă pentru gestionarea şi implementarea POC, în concordanță cu principiul unui management financiar corespunzător şi cu principiile eficienței şi eficacității, în numele statelor participante.

Organizarea ACM

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor a fost desemnat de toate țările partenere pentru a îndeplini funcțiile Autorității Comune de Management.

În timp ce conducerea ACM va fi asigurată de Directorul General al Direcției Generale pentru Cooperare Teritorială Europeană, având în vedere separarea funcțiilor de management operațional, management financiar şi audit în cadrul ACM (conform art. 14.5 şi 14.6 din Regulamentul Comisiei Nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru *ENPI CBC*), trei direcții ale Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor vor forma Autoritatea Comună de Management[14]:

Direcția de Cooperare Teritorială Internațională *din cadrul Direcției Generale Cooperare Teritorială Europeană:* această direcție constituie Unitatea Operațională din ACM fiind responsabilă pentru supervizarea implementării programului, pentru managementul operațional al programului, participarea în Comitetul Comun de Monitorizare şi comitetele de evaluare cât şi prezentarea rapoartelor către CCM şi CE.
Directorul General al Direcției Generale pentru Cooperare Teritorială Europeană va avea funcția de Conducător al ACM, în timp ce Directorul Direcției pentru Cooperare Teritorială Internațională va ocupa funcția de Conducător Adjunct al ACM.

Direcția Generală Autorizare şi Plăți Programe va acționa ca unitate financiară şi este responsabilă pentru managementul financiar, primirea fondurilor de la CE şi efectuarea de transferuri către Beneficiarii proiectelor (Lideri de proiect) şi totodată furnizează informațiile financiare necesare pentru elaborarea raportului anul şi urmăreşte recuperarea datoriilor.

Direcția de Audit Intern va acționa ca unitate internă de audit.
Direcția de Audit Intern este o structură din cadrul MDLPL care are atribuții independente, direct subordonată Ministrului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor iar activitatea acesteia este independentă funcțional şi obiectivă.
Direcția de Audit Intern furnizează consultanță şi asigură conducerea ministerului că managementul şi sistemul de audit intern funcționează eficient. În acest sens, direcția este independentă de orice alt departament sau angajat al MDLPL şi răspunde direct ministrului MDLPL. Direcția de Audit Intern informează de asemenea conducătorii Autorității Comune de Management asupra problemelor majore descoperite în timpul misiunilor de audit şi cu privire la managementul programului. În exercitarea atribuțiilor lor, auditorii interni din cadrul Direcției de Audit Intern repartizați la POC România-Ucraina-Moldova nu dețin autoritate, putere, atribuții de conducere sau de execuție decât acelea care derivă din poziția de auditor intern conform legislației în vigoare. Auditorii interni nu sunt implicați în operațiunile/activitățile zilnice ale MDLPL sau ale programului şi nu sunt responsabili pentru implementare sau elaborarea sistemului de implementare. Totuşi, aceştia pot fi consultați pe parcursul procesului de elaborare asupra măsurilor care trebuie să fie incluse sau modificate în noul sistem.

În plus față de aceste trei unități, în cadrul MDLPL, Direcția Generală Juridică şi Compartimentul de Control Financiar Preventiv sunt incluse în circuitul semnăturilor, în timp ce iregularitățile vor fi raportate la Comisia Europeană de către un ofițer numit la nivelul ministerului.

[14] Vezi Anexa D pentru numărul indicativ de personal din cadrul ACM.

Personalul ACM este format din funcționari publici şi personal contractual, salariile acestora fiind suportate de bugetul de stat din România. Pentru a asigura continuitatea cât şi pentru a menține gestionarea programului la un standard profesional ridicat, personalul ACM beneficiază de dezvoltare profesională continuă şi, conform legislației româneşti, beneficiază de salarii şi stimulente mai ridicate decât media salariilor pentru funcționarii publici.

Relațiile funcționale între unitățile interne ale MDLPL implicate în managementul Programului Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova sunt ilustrate în diagrama de mai jos:

Programul Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova

Autoritatea Comună de Management – organigramă

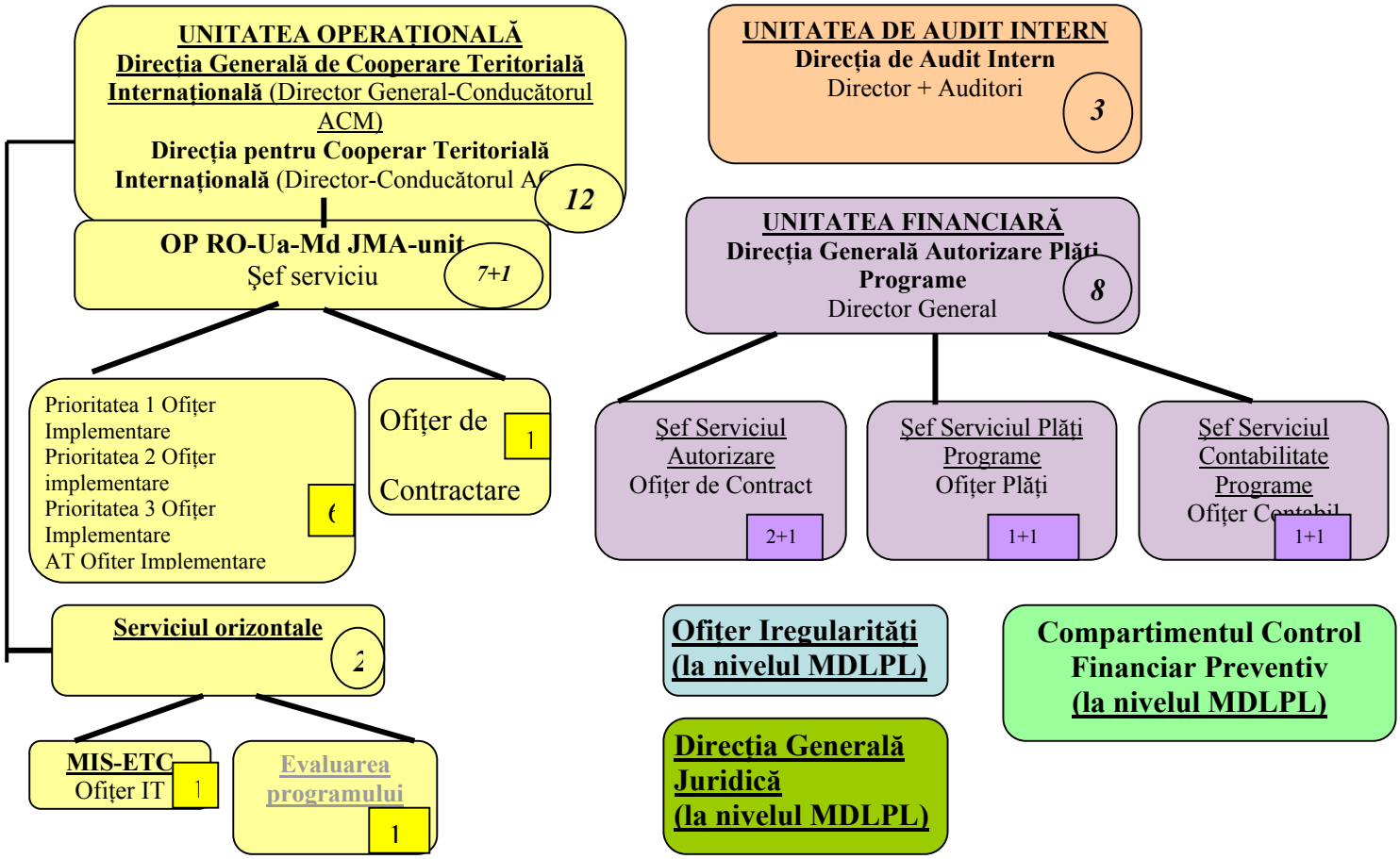

Anumite sarcini ale ACM vor fi delegate Secretariatului Tehnic Comun, conform descrierii din capitolul 8.1.3 al acestui document.

Atribuțiile Autorității Comune de Management

Conform Articolului 15 din Regulamentul de Implementare, ACM este responsabilă pentru gestionarea şi implementarea Programului, inclusiv Asistența Tehnică, în concordanță cu principiul unui management financiar adecvat. În acest scop, ACM va stabili sisteme şi standarde de management, control şi contabilitate corespunzătoare. ACM va fi de asemenea responsabilă pentru asigurarea legalității şi regularității operațiunilor sale, cât şi pentru calitate şi eficiență.

Unității operaționale a ACM îi sunt desemnate următoarele atribuții:

1. Prezidează CCM, îi organizează lucrările şi îi convoacă şedințele în conformitate cu procedurile de funcționare care vor fi adoptate de CCM conform capitolului 8.1.1. al acestui document;
2. Lansează licitațiile de proiecte şi procedurile de selecție ale proiectelor;
3. În urma selectării proiectelor de către CCM, semnează contractele pentru diferite proiecte cu beneficiarii şi contractorii;
4. Gestionează cheltuielile din Asistență Tehnică cu sprijinul STC;
5. Aprobă rapoartele operaționale întocmite de STC;
6. Notifică CCM în regim de urgență cu privire la toate cazurile de recuperări care trebuie adresate justiției;
7. Elaborează rapoartele anuale şi le transmite Comisiei Europene, după aprobarea CCM, până la data de 30 iunie a fiecărui an [15];
8. Stabileşte un sistem de arhivare şi depozitare a documentației fiecărui proiect în ceea ce priveşte managementul financiar, monitorizarea, verificările, auditul şi evaluările;
9. Efectuează monitorizarea programului în funcție de obiectivele proiectului şi indicatori;
10. Elaborează bugete anuale detaliate ale Programului pentru a fi supuse spre aprobare Comitetului Comun de Monitorizare;
11. Asigură implementarea unui plan de comunicare şi publicitate corespunzător pentru program;

Unității Financiare a ACM îi sunt desemnate următoarele atribuții:

12. Deschide şi gestionează contul bancar în Euro al Programului;
13. Creează conturi independente şi separate ale Programului şi le gestionează astfel încât să permită monitorizarea analitică a Programului în funcție de obiectiv, prioritate şi măsură;
14. Întocmeşte cererile de plată pentru a fi înaintate CE şi primeşte plățile efectuate de Comisie;
15. Transferă fondurile către Beneficiari (Lideri de proiect) sau contractori;
16. Furnizează Unității Operaționale a ACM datele financiare necesare pentru elaborarea rapoartelor anuale ale Programului;
17. Aprobă rapoartele financiare aferente cererilor de plată prezentate de beneficiari şi contractori;
18. Autorizează cheltuielile eligibile cuprinse în rapoartele tehnice şi financiare prezentate de beneficiari şi contractori împreună cu cererile de plată;
19. Elaborează ordinele de recuperare pentru Beneficiarii proiectului ca rezultat al auditului Programului şi proiectelor (conform Art. 3 şi 37 din Regulamentul de Implementare).

[15] Conform art.28, Regulamentul Comisiei Nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru ENPI CBC

Dacă suma nu este recuperată în decurs de 12 luni de la finalizarea proiectului, ACM va adresa cazul statului roman (pentru Beneficiarii români) şi Comisiei Europene (pentru Beneficiarii moldoveni şi ucraineni) care îşi va asuma responsabilitatea pentru recuperare pe baza unui dosar complet;

Unității de Audit a ACM îi sunt desemnate următoarele atribuții:

20. Implementează un program de control anual pentru a verfica circuitele interne şi a asigura aplicarea corectă a procedurilor în cadrul ACM. Va întocmi un raport anual pe care îl va transmite conducătorului ACM cu scopul de a fi anexat la raportul anual al ACM la care face referire Art. 28 al Regulamentului de Implementare;
21. Elaborează, începând cu primul an al Programului, un plan de audit pentru proiectele pe care le finanțează ACM (conform Art. 37 al Regulamentului de Implementare) Controalele vor fi efectuate prin examinarea documentelor sau prin verificări la fața locului pe un eşantion de proiecte selectat printr-o metodă de eşantionare în concordanță cu standardele internaționale de audit;[16]
22. În fiecare an, elaborează un raport privind implementarea planului de audit pe proiecte din anul precedent, la care face referire Art. 37 din Regulamentul de Implementare. Unitatea de Audit Intern va transmite acest raport către ACM care îl va anexa la raportul anual al ACM transmis CE şi CCM (conform Art. 30 din Regulamentul de Implementare).

8.1.3 Secretariatul Tehnic Comun (STC)

În conformitate cu Articolul 16 din Regulamentul de Implementare, pentru o definire şi separare corespunzătoare de funcții între generarea de proiecte şi evaluarea şi selecția acestora, ACM stabileşte un Secretariat Tehnic Comun (STC), supus aprobării Comitetului Comun de Monitorizare, echipat cu resursele necesare, care să asiste ACM în managementul zilnic al activităților din cadrul programului. STC va asista direct ACM în executarea anumitor atribuții descrise mai jos. STC este localizat în România, în aria eligibilă a programului şi este gestionat de Biroul pentru Cooperare Transfrontalieră Suceava şi Biroul pentru Cooperare Transfrontalieră Iaşi.

Atribuțiile Secretariatului Tehnic Comun

Secretariatul Tehnic Comun va sprijini Autoritatea Comună de Management pe durata implementării programului, în următoarele activități:

a) Asigură secretariatul pentru Comitetul Comun de Monitorizare (atribuțiile includ atât organizarea şedințelor, pregătirea şi transmiterea documentației cât şi redactarea minutelor şedințelor, pregătirea întâlnirilor CCM pentru selecția proiectelor);
b) Sub supervizarea ACM, coordonează activitatea de generare de proiecte prin organizarea de info-days cu sesiuni publice destinate potențialilor aplicanți referitoare la procedurile de depunere a aplicațiilor;
c) Sprijină ACM în elaborarea Ghidului aplicantului;
d) Colectarea şi înregistrarea tuturor aplicațiilor;
e) Organizează sesiunile de evaluare şi asigură secretariatul comitetelor de evaluare;

[16]. Acest audit poate fi externalizat de ACM.

f) Efectuează activităţi de informare, publicitate şi relaţii publice (seminarii, conferinţe, crearea, administrarea şi actualizarea uni web-site) sub supervizarea Autorităţii Comune de Management şi în concordanţă cu planul de informare şi comunicare;
g) Coordonează şi supervizează activitatea oficiilor STC [17];
h) Cooperează cu organizaţii, instituţii şi reţele relevante pentru obiectivele programului;
i) Cu sprijinul oficiilor, organizează şi coordonează monitorizarea programului, inclusiv vizitele pe teren;
j) Primeşte şi verifică din punct de vedere tehnic şi financiar cererile de plată, transmise de beneficiari, împreună cu raportul şi lista de verificare pentru documentele de suport; transmite Autorităţii Comune de Management documentele verificate împreună cu o notificare privind regularitatea cheltuielilor şi concordanţa lor cu regulile de eligibilitate;
k) Introduce datele necesare în sistemul informatic de monitorizare;
l) Asistă beneficiarii în procesul de implementare.

Având în vedere lungimea graniţei, STC va funcţiona în două locaţii: Biroul Regional pentru Cooperare Transfrontalieră Suceava şi Biroul Regional pentru Cooperare Transfrontalieră Iaşi.

Activităţile Biroului din Iaşi vor fi legate de proiectele ai căror beneficiari sunt situaţi în judeţele româneşti Iaşi, Vaslui, Galaţi şi Brăila, oblastul ucrainean Odessa şi întreg teritoriul Republicii Moldova.

Planurile anuale de lucru ale Secretariatului Tehnic Comun vor fi avizate de ACM şi aprobate de Comitetul Comun de Monitorizare. Un director va conduce STC şi va fi responsabil pentru ambele locaţii. Secretariatul Tehnic Comun va avea personal internaţional provenind din toate ţările participante, în măsură să sprijine implementarea programului în toate ţările partenere. Numărul şi calificările personalului vor corespunde atribuţiilor definite mai sus.

Oficiile Secretariatului Tehnic Comun

Pentru a asigura publicitatea necesară referitoare la program şi informarea potenţialilor aplicanţi şi beneficiari localizaţi în toate ţările participante cu referire la condiţiile de finanţare, STC va înfiinţa trei oficii care vor desfăşura activităţi în următoarele regiuni:

Tabelul 3. Zonele acoperite de oficiile Secretariatului Tehnic Comun

Oficiile STC	**Zone acoperite de oficiile STC**
Chişinău, Republica Moldova	Întregul teritoriu al Republicii Moldova
Odessa, Ucraina	Oblastul Odessa
Cernăuţi, Ucraina	Oblastul Cernăuţi şi regiunile adiacente din Ucraina

Oficiile STC au următoarele contribuţii, sub coordonarea STC:
- Îndeplinesc activităţi de informare, publicitate şi relaţii publice;
- Sprijină STC în monitorizarea proiectelor, prin organizarea de vizite pe teren la partenerii de proiect situaţi în aria lor de interes.

[17] ACM îşi rezervă dreptul de a controla activitatea oficiilor JTS

Secretariatul Tehnic Comun şi oficiile sale for fi finanțate din bugetul de Asistență Tehnică.[18]

8.1.4 Autoritatea de Audit

Conform art. 31 din Regulamentul de Implementare, ACM este subiectul unui audit anual extern ex-post al veniturilor şi cheltuielilor prezentate de ACM în raportul financiar anual al acesteia efectuat de o organizație complet independentă de ACM.
Auditul extern va acoperi cheltuielile directe ale ACM privind asistența tehnică şi managementul proiectului. Raportul de audit extern va certifica declarația de venituri şi cheltuieli inclusă de ACM în raportul financiar anual şi va certifica totodată acuratețea şi eligibilitatea cheltuielior cât şi faptul că acestea au fost efectuate.
Având în vedere practicile şi structurile existente, şi în acord cu țările participante, **Autoritatea de Audit din cadrul Curții de Conturi România** va efectua auditul financiar anual ex-post privind conturile ACM.
Autoritatea de Audit va furniza ACM raportul de audit extern ex-post iar ACM îl va anexa la raportul anual către CE şi CCM (conform Art. 28 şi Art. 31 din Regulamentul de Implementare).

În cazul în care se identifică lipsa capacității interne sau a expertizei tehnice, ACM poate încredința auditul extern anual ex-post unui alt auditor certificat care este membru al unui organism de supervizare pentru audit legal recunoscut internațional.

8.2 Implementarea la nivelul Programului

Comitetul Comun de Monitorizare va superviza şi monitoriza implementarea programului şi activitatea ACM. Autoritatea Comună de Management este responsabilă pentru managementul şi implementarea programului în concordanță cu Regulamentul de Implementare.

8.2.1 Managementul financiar

<u>Transferurile de la CE la unitatea financiară a ACM</u>

În conformitate cu art. 24-26 din Regulamentul de Implementare, Comisia Europeană va face angajamente anuale, pe baza unei previzionări a plăților programului incluse în tabelul financiar detaliind alocările anuale estimative ale programului, şi în funcție de progresul programului şi disponibilitatea fondurilor.

Contul în Euro al Programului Operațional Comun va fi deschis de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor la Trezoreria Națională a României sau la o bancă comercială.
Ulterior informării ACM de către Comisie cu privire la data exactă la care este făcut angajamentul, Unitatea Financiară din cadrul ACM, va solicita transferul a până la 80% din contribuția anuală ca pre-finanțare a activităților. Pe baza acestei cereri de pre-finanțare, în funcție de disponibilitatea fondurilor şi după verificarea rapoartelor aferente şi evaluarea

[18] Vezi Anexa D pentru numărul indicative de personal alocat STC şi oficiilor.

necesităților financiare ale programului, CE va efectua plata parțială sau totală a pre-finanțării solicitate. În a doua jumătate a anului de implementare a Programului, CE va analiza plata pre-finațărilor anterioare conform cheltuielilor eligibile efectuate, certificate de raportul anual de audit extern. Pe baza rezultatelor acestei analize, CE completează sau reduce pre-finanțarea solicitată.
Maximum 15% din fondurile programului pot fi utilizate pentru a finanța cheltuieli efectuate de partenerii localizați în **regiunile adiacente**.

Transferuri de la unitatea financiară a ACM către proiecte

ACM va fi responsabilă de transferul plăților către beneficiarii proiectelor (liderii de proiect), cu condiția primirii în timp util a pre-finanțării necesare de la Comisia Europeană.
Regulile pentru plăți sunt cele stabilite în *Ghidul Practic privind procedurile contractuale pentru acțiunile externe ale CE*.
Plățile pe proiecte se vor efectua sub formă de avans, plăți intermediare şi plata finală. Toate cererile de plată (cu excepția avansului), trebuie să fie acompaniate de rapoartele de progres tehnice şi financiare corespunzătoare activităților efectuate în perioada de raportare. Un raport de audit al cheltuielilor proiectului va fi de asemenea ataşat tuturor cererilor de plată (cu excepția avansului), împreună cu rapoartele.
ACM va efectua plățile necesare după primirea de la Beneficiar a cererii de plată şi a documentelor de suport.

În cadrul Unității Financiare a ACM, **circuitul plăților şi verificărilor** este următorul:

1. Ofițerii de contract verifică pe baza rapoartelor solicitate în contract cererile de pre-finanțare/rambursare şi emit Fişa de verificare şi Nota de Autorizare a Plății pentru cererile menționate. Pe bază de eşantion, conform analizei de risc, Ofițerii de contract pot solicita o parte sau toate documentele de support (copii sau original) pentru a verifica informațiile incluse în rapoarte.
2. Conducătorul Serviciului de Autorizare aprobă Nota de Autorizare a Plății emisă de Ofițerii de Contract şi o înaintează Serviciului Plăți Programe.
3. Serviciul Plăți Programe, prin Ofițerul de Plăți, emite ordinul de plată şi efectuează plata către Liderul de Proiect.
4.După ce plata este efectuată, Serviciul Contabilitate Programe, prin Ofițerul de Contabilitate înregistrează în sistemul de contabilitate plata făcută pe baza extrasului de cont şi a ordinelor de plată aprobate de bancă.

Circuitul plăților şi verificărilor

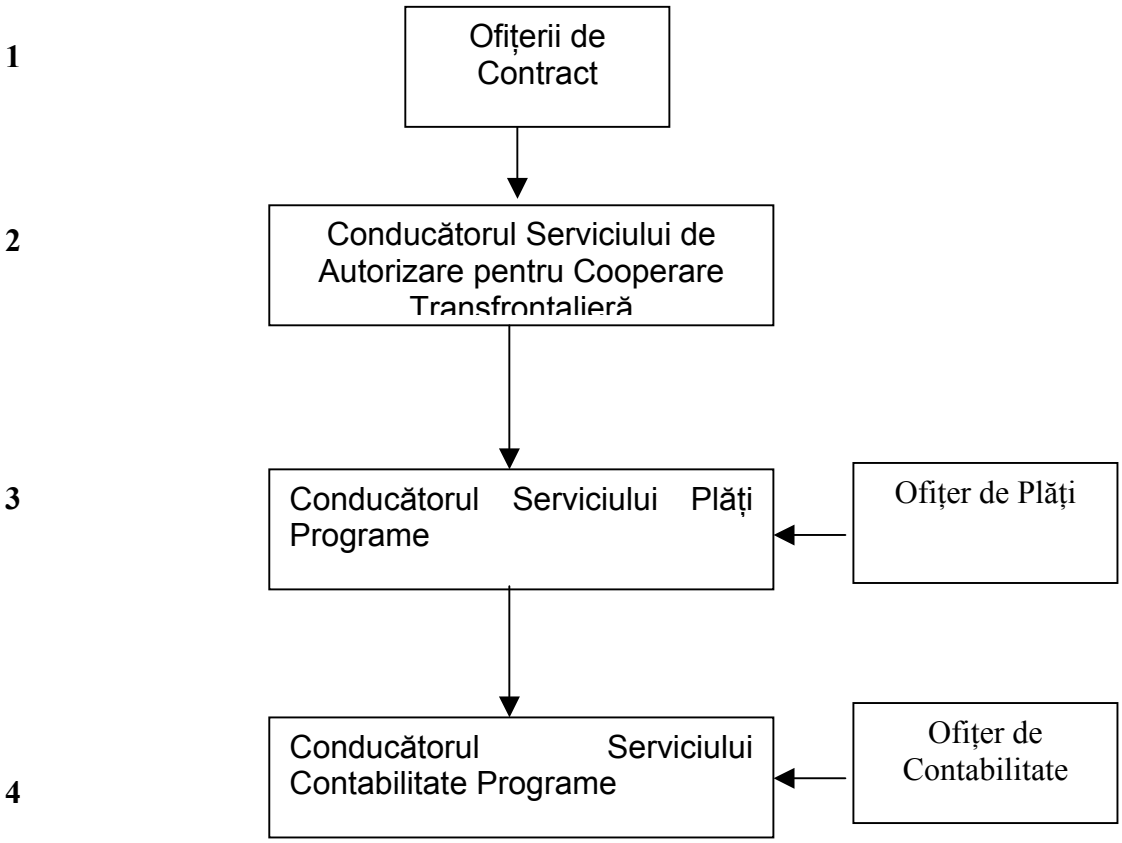

Sistemele contabile utilizate în cadrul Unității Financiare au fost agreate cu Ministerul Economiei şi Finanțelor din România şi furnizează o evidență unitară a fondurilor externe nerambursabile la nivelul Autorităților de Management.

În timp ce Direcția Generală pentru Autorizare Plăți Programe gestionează mai multe programe operaționale pentru care MDLPL este Autoritate de Management sau Autoritate Națională, evidența contabilă este ținută separat pentru fiecare program (bilanțurile sunt generate separat pentru fiecare program şi sursă de finanțare).
În cadrul fiecărui program, evidența analitică a conturilor bancare este ținută la nivel de proiect (avansurile plătite fiecărui beneficiar, plăți intermediare şi finale, cheltuieli cu comisioanele bancare, venituri din dobânzi, sume recuperate de la beneficiarii datori care au contracte anulate).

Recuperarea plăților

ACM va trimite ordine de recuperare în atenția beneficiarilor (lideri de proiect) şi contractorilor implicați, în cazul identificării unor cheltuieli neeligibile pentru care plățile au fost deja efectuate. ACM va recupera de la beneficiarii (lideri de proiect) sau contractorii implicați, orice cheltuială nejustificată sau neeligibilă.

În cazul în care ordinele de recuperare vizează o reclamație împotriva unui beneficiar, contractor sau partener din România, şi ACM nu reuşeşte să recupereze fondurile în intervalul de 12 luni de la emiterea ordinului de recuperare, autoritățile statului român vor

rambursa suma datorată către ACM înainte de a demara procedurile legale de recuperare de la beneficiar, partener sau contractor.

În cazul în care ordinele de recuperare vizează o reclamație împotriva unui beneficiar, contractor sau partener din Ucraina sau Republica Moldova, şi ACM nu reuşeşte să recupereze fondurile în intervalul de 12 luni de la emiterea ordinului de recuperare, ACM aduce cazul în atenția Comisiei, care pe baza unui raport complet, îşi ia responsabilitatea de a rezolva problema.

8.2. Monitorizarea şi evaluarea programului

Monitorizarea este un proces continuu având un rol foarte important în gestionarea programului, determinând dacă programul continuă sau nu să urmărească obiectivele inițiale şi totodată în identificarea potențialelor probleme astfel încât să poată fi luate măsuri corective.

Monitorizarea programului este necesară pentru a asigura calitatea implementării acestuia. Dezvoltarea şi implementarea sistemului de monitorizare a programului va fi responsabilitatea Autorității Comune de Management. Autoritatea Comună de Management şi Comitetul Comun de Monitorizare vor fi responsabili pentru monitorizarea implementării programului în concordanță cu principiul unui management financiar corespunzător. Comitetul Comun de Monitorizare va supraveghea monitorizarea implementării programului şi va asigura îndeplinirea obiectivelor programului printr-o utilizare rațională a resurselor alocate.

Sistemul de monitorizare se bazează pe o examinare periodică exhaustivă a contextului, resurselor, rezultatelor şi operațiunilor programului. Este compus dintr-un mecanism de informații coerente inclusiv şedințe de progres şi rapoarte de progres care furnizează rezumate periodice care încorporează informații esențiale de la indicatori fizici şi financiari. Scopul rapoartelor este acela de a furniza informații privind rezultatele în funcție de indicatori fiind elaborate într-un format standard care permite analiza comparativă în timp a rapoartelor.

Principalul sistem de monitorizare a programului va fi **Sistemul de Management al Informației (MIS-ETC)** care va permite colectarea informațiilor referitoare la implementare, necesare managementului financiar, monitorizării, verificărilor, auditului şi evaluării programului Sistemul va furniza organismelor competente (Autoritatea Comună de Management, Comitetul Comun de Monitorizare, Autoritatea de Audit, Secretariatul Tehnic Comun) o modalitate practică de a-şi îndeplini atribuțiile şi de a asigura circuitul informației între ele. Sistemul va sprijini atât implementarea proiectului cât şi a programului.

Pentru a asigura calitatea şi eficiența implementării programului, trebuie efectuate activități de monitorizare la nivel de program şi proiect, aşa cum este prezentat în schema de mai jos:

Monitorizarea programului

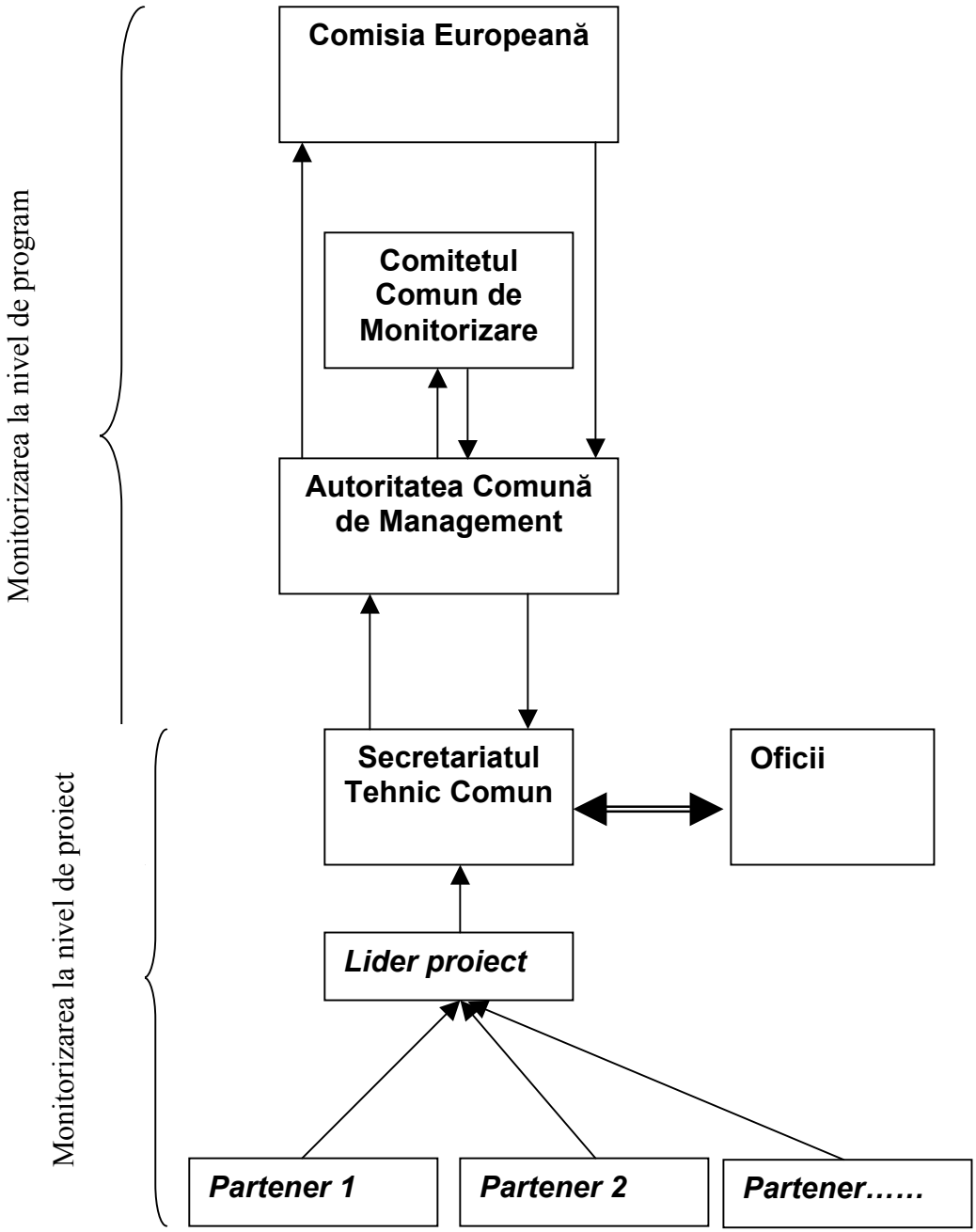

Etapele de monitorizare efectuate la nivel de program şi proiect:

1. Partenerii trimit liderului de proiect rapoarte pe suport hârtie şi suport electronic;

2. Liderul de proiect elaborează rapoarte în format electronic/suport hârtie privind implementarea programului;

3. Liderul de proiect depune rapoartele în format electronic/suport hârtie la Secretariatul Tehnic Comun pentru aprobare;

4. Secretariatul Tehnic Comun verifică şi aprobă rapoartele şi introduce datele proiectului în MIS-ETC;

5. Autoritatea Comună de Management verifică informațiile electronice introduse în MIS-ETC de STC şi face corecturi dacă este necesar;

6. Autoritatea Comună de Management, cu sprijinul STC, elaborează şi transmite rapoartele anuale şi raportul final la Comitetul Comun de Monitorizare pentru aprobare;

7. Comitetul Comun de Monitorizare aprobă rapoartele anuale şi raportul final privind implementarea programului;

8. Autoritatea Comună de Management transmite Comisiei Europene spre aprobare rapoartele anuale şi raportul final;

9. Comisia Europeană analizează rapoartele anuale şi face recomandări Autorității Comune de Management sau demarează o evaluare.

Monitorizarea la nivelul programului

Autoritatea Comună de Management şi Comitetul Comun de Monitorizare vor efectua monitorizarea implementării programului în funcție de indicatorii menționați în partea strategică a programului. Comitetul Comun de Monitorizare va propune ACM orice revizuire sau evaluare a programului pentru a îmbunătăți managementul.

Cu scopul de a sprijini monitorizarea şi evaluare la nivelul programului, Autoritatea Comună de Management a dezvoltat un sistem de indicatori bine definit. Indicatorii relevanți pentru program vor fi evidențiați la nivel de prioritate.

Pentru a asigura calitate şi eficiența implementării programului, monitorizarea la nivel de program va fi efectuată utilizând MIS-ETC, ceea ce permite monitorizarea şi raportarea privind implementarea programului.

Metodele utilizate pentru monitorizarea şi evaluarea programului sunt rapoartele anuale şi raportul final privind implementarea, conform Articolelor 28 şi 32 din Regulamentul de Implementare ENPI.

Începând cu 2009, până la data de 30 iunie a fiecărui an, Autoritatea Comună de Management va transmite Comisiei Europene un raport anual privind implementarea programului în perioada 1 ianuarie 31 decembrie a anului precedent, aprobat de Comitetul Comun de Monitorizare. Raportul final privind implementarea va fi transmis cel târziu până la 31 martie 2016.

Rapoartele anuale şi raportul final vor fi elaborate de Autoritatea Comună de Management cu sprijinul Secretariatului Tehnic Comun şi vor fi transmise pentru aprobare Comitetului Comun de Monitorizare înainte de transmiterea la Comisie.

Sistemul de Management a Informației (MIS-ETC)

Sistemul de Management al Informației aferent obiectivului cooperare teritorială europeană, denumit în continuare MIS-ETC, reprezintă sistemul informatic dezvoltat de

către instituțiile responsabile sub coordonarea şi cu finanțarea Ministerului Economiei şi Finanțelor, pentru a asigura colectarea informațiilor referitoare la implementare, necesare managementului financiar, monitorizării, verificărilor, auditului şi evaluării programelor din cadrul obiectivului cooperare teritorială europeanăSistemul răspunde nevoilor tuturor nivelurilor de management (Autorități Comune de Management, Secretariate Tehnice Comune, Autoritatea de Certificare, Autoritatea de Audit) şi pentru toate etapele ciclului de viață al proiectului (programare, licitații, contractare, monitorizare, evaluare, plăți, audit şi control). Caracteristica principală a MIS-ETC este aceea că furnizează utilizatorilor săi un mecanism unic care să îi sprijine în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin.

Ca metodă de monitorizare, MIS-ETC este furnizorul principal de informații privind implementarea atât la nivel de program cât şi la nivel de proiect, rapoartele de progres fiind generate automat.

Structura MIS-ETC respectă trei principii generale: disponibilitatea informațiilor (informațiile sunt direct disponibile la cererea unui utilizator autorizat); confidențialitatea informațiilor (informațiile sunt furnizate numai acelor utilizatori autorizați să acceseze acel tip de informație); integritatea informațiilor (procesarea datelor ar trebui să fie executată numai de către utilizatori autorizați cu mijloace autorizate). Ca metodă de implementare a celor trei principii mai sus menționate, sistemul suportă mai mulți utilizatori grupați într-o serie de grupuri de utilizatori. Astfel, accesul utilizatorilor este mai uşor de organizat şi gestionat iar accesul la informație poate fi auditat şi înregistrat într-un mod mai flexibil.

Cu scopul de a furniza o metodă eficientă de management, modelul funcțional al MIS-ETC se bazează pe un set de module, care reflectă împreună gama largă de funcții pe care sistemul este construit să le efectueze, după cum urmează:

- Programarea, care permite înregistrarea şi modificarea informațiilor principale ale programelor operaționale, detaliate mai jos la nivel de prioritate, măsură şi activitate;
- Managementul proiectului (înregistrarea şi modificare informațiilor principale privind proiectele inclusiv contractele);
- Evaluarea, permite evaluarea programului operațional;
- Monitorizarea, care permite observarea progresului înregistrat în implementare la toate nivelurile în funcție de obiectivele fixate. Totodată, permite agregarea automată a valorilor reale ale informațiilor principale care sunt înregistrate pe nivelurile inferioare ale sistemului;
- Audit şi control, care înregistrează controalele şi constatările auditurilor;
- Managementul fluxului de fonduri, care include cererile de plată, intrările de fonduri, veniturile generate de proiecte, suspendări şi recuperarea fondurilor.

Informațiile referitoare la program vor fi introduse în MIS-ETC la nivelul corespunzător, pe baza unor profile de drepturi de acces bine definite. Accesul în sistem va fi acordat pe baza unui nume de utilizator şi a unei parole, conform procedurii stabilite

Sistemul de indicatori

Sistemul de indicatori este un instrument utilizat în contextul monitorizării implementării Programului şi contribuie la managementul eficient al programului şi proiectelor.

Sistemul de indicatori ajută Comitetul Comun de Monitorizare, Autoritatea Comună de Management şi Comisia Europeană să monitorizeze implementarea Programului, în vederea atingerii obiectivului Programului.
Indicatorii trebuie să facă posibilă măsurarea progresului şi eficacității implementării priorităților Programului în relație cu situația inițială şi cu valorile țintă. Aceste valori țintă trebuie să fie cuantificate utilizând un număr limitat de indicatori de rezultat imediat (output) şi rezultat, luînd în considerare principiul proporționalității.
Sistemul de indicatori va consta în două seturi de indicatori:

- Primul este definit la nivel de program în capitolul de strategie al Programului, şi va sprijini monitorizarea şi evaluarea activităților la nivel de program;

- Cel de-al doilea va fi stabilit pentru fiecare proiect selectat şi va sprijini monitorizarea şi evaluarea activităților la nivel de proiect;

Sistemul de indicatori ia în considerare atribuțiile şi necesitățile tuturor organismelor implicate în managementul Programului şi proiectelor.
Organismele responsabile pentru monitorizarea acestor două seturi de indicatori sunt Comitetul Comun de Monitorizare, Autoritatea Comună de Management şi Secretariatul Tehnic Comun. Astfel:

- Comitetul Comun de Monitorizare va fi consultat cu privire la sistemul de indicatori într-o fază incipientă de implementare a Programului dar şi pe întreaga durată a programării, pentru a se verifica faptul că: (a) întregul sistem de indicatori a fost stabilit corespunzător, (b) informația este suficientă pentru necesarul de informații al Comitetului;
- Autoritatea Comună de Management va monitoriza indicatorii la nivel de Program utilizând sistemul MIS-ETC;
- Secretariatul Tehnic Comun va monitoriza indicatorii la nivel de proiect utilizând sistemul MIS-ETC şi va furniza ACM de două ori pe an o sinteză a indicatorilor la nivel de program.

Deşi sistemul de monitorizare va furniza majoritatea informațiilor, anumite date privind rezultatul imediat sau rezultatul ar putea să necesite eforturi suplimentare pentru colectare (de ex: colectarea informațiior prin intermediul altor organizații, muncă de teren sau cercetare).

Monitorizarea la nivel de proiect

Scopul monitorizării proiectelor este acela de a urmări progresul acestora în funcție de cheltuieli, resurse utilizate, implementarea activităților, îndeplinirea obiectivelor şi managementul riscului. Activitatea de monitorizare a proiectelor presupune colectarea sistematică şi continuă a informațiilor, analiza şi utilizarea informațiilor pentru a sprijini procesul de decizie.

Activitatea de monitorizare a proiectelor va fi responsabilitatea Secretariatul Tehnic Comun şi va fi asigurată de acesta la nivelul tuturor proiectelor şi de către Liderul de proiect la nivelul activităților efectuate de fiecare partener implicat în proiect.

Evaluări

Evaluările mid-term, ex-post şi ad-hoc ale programului vor fi efectuate de către Comisie. Rezultatele vor fi comunicate CCM şi ACM şi pot conduce la modificări ale programului.
De asemenea, ACM poate efectua propriile evaluări, cu scopul de a îmbunătăți calitatea, eficiența şi coerența implementării.

8.2.3 Auditarea programului

1. Unitatea de audit intern din cadrul ACM (Direcția de Audit Intern, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor) va implementa anual un program de control pentru a verifica circuitele interne şi pentru a asigura aplicarea corectă a procedurilor în cadrul ACM.

   Raportul rezultat este transmis reprezentanților ACM. ACM va trimite raportul către Comisie şi Comitetul Comun de Monitorizare, ca anexă a raportului anual privind implementarea programului.

2. Începând cu sfârşitul primului an al programului, Unitatea de Audit Intern din cadrul ACM va elabora anual un raport privind implementarea în anul anterior a planului de audit pentru proiectele pe care le finanțează. Raportul va descrie în detaliu metodologia utilizată de ACM pentru selectarea unui eşantion reprezentativ de proiecte, cât şi a controalelor efectuate, recomandărilor făcute şi concluziilor ACM cu privire la managementul financiar al proiectului în cauză. ACM poate, fie să efectueze direct auditul utilizând resursele umane din carul Direcției de Audit Intern, fie prin recrutarea unui auditor extern autorizat în cazul în care nu are capacitatea internă sau expertiza tehnică necesară.

   ACM va transmite raportul Comisiei şi Comitetului Comun de Monitorizare ca anexă a raportului anual privind implementarea programului.

3. La solicitarea ACM, **Autoritatea de Audit** din cadrul Curții de Conturi a României sau un auditor aprobat care este membru al unui organism de audit recunoscut internațional, va efectua o verificare anuală ex-post asupra veniturilor şi cheltuielilor ACM. Raportul de audit extern va acoperi cheltuielile directe ale ACM privind asistența tehnică şi plățile pe proiecte. Auditul extern va certifica declarația de venituri şi cheltuieli prezentată de ACM în cadrul raportului financiar anual şi va certifica totodată acuratețea şi eligibilitatea cheltuielilor efectuate.

   ACM va transmite raportul Comisiei şi Comitetului Comun de Monitorizare ca anexă a raportului anual privind implementarea programului.

8.2.4 Co-finanțarea națională

Co-finanțarea asigurată din resursele țărilor participante va reprezenta cel puțin 10% din contribuția UE a programului, mai puțin suma alocată asistenței tehnice finanțată în totalitate din contribuția Comisiei.

Fiecare țară participantă va decide asupra propriului sistem național de co-finanțare. Statele participante vor fi consultate în etapa de elaborare a Ghidului Aplicantului, pentru a asigura coordonarea şi co-finanțarea minimă la nivel de program.

8.3 Implementarea la nivel de proiect

Conform Articolului 23 din Regulamentul de Implementare, procedurile contractuale şi documentele şi formatele standard pentru contractele de achiziții şi granturile necesare pentru implementarea programului vor fi acelea aplicabile acțiunilor externe şi prezentate în Ghidul practic al Comisiei (PRAG), cu anexele în vigoare la data lansării procedurilor de achiziții sau licitațiilor de proiecte, adaptate la nevoile programului. Implementarea proiectului de la semnarea contractului şi până la încheierea acestuia, inclusiv obligațiile legate de raportare şi plățile vor fi efectuate conform PRAG.

ACM este Autoritate de Contractare pentru acest program, cu toate că anumite atribuții ale Autorității de Contractare prevăzute de PRAG cad în responsabilitatea Comitetului Comun de Monitorizare. Atribuțiile specificate de Regulamentul Comisiei Nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru *ENPI CBC,* sunt: nominalizarea membrilor Comitetelor de Evaluare, decizia cu privire la criteriile de selecție, decizia finală privind selecția proiectelor (inclusiv bugetul proiectului).

Proiectele finanțate de acest program vor fi selectate în general, ca urmare a unei licitații de proiecte lansată de ACM. Cu toate acestea, țările participante pot, cu acordul Comisiei Europeană, identifica în comun proiecte de investiții transfrontaliere la scară mare care nu vor fi selectate prin cerere de oferte: aceste proiecte pot fi selectate de către Comitetul Comun de Monitorizare cu aprobarea Comisisei Europene, cu condiția ca acestea să fie în concordanță cu prioritățile şi măsurile programului şi totodată, dacă este alocat un buget special pentru acestea. Contractele de achiziții necesare pentru implementarea acestor proiecte la scară mare vor fi acelea aplicabile acțiunilor externe şi expuse în PRAG, cu anexele în vigoare la data lansării procedurilor de achiziții.

8.3.1 Procedura de selecție

Comitetul Comun de Monitorizare (CCM) aprobă lansarea licitațiilor de proiecte şi a procedurilor aferente. CCM aprobă criteriile propuse de ACM pentru eligibilitatea propunerilor de proiecte şi evaluare.

ACM, sprijinită de STC, pregăteşte ghidul aplicantului, lansează licitația de proiecte şi asigură publicitatea acesteia. Licitația de proiecte este adusă la cunoştința publicului larg prin pagina de web a programului, STC şi oficiile sale.
Beneficiarul va trimite propunerile de proiecte la STC, înainte de termenul limită fixat în licitația de proiecte. Primirea propunerilor este confirmată prin e-mail sau scrisoare respectând regulile de confidențialitate.

Propunerile sunt evaluate de un **Comitet de Evaluare**, numit de CCM şi compus din:
- Un preşedinte fără drept de vot propus de ACM,
- Un secretar fără drept de vot de la STC
- 3-5 evaluatori cu drept de vot propuşi de țările participante.

Membrii Comitetului de Evaluare trebuie să posede capacitatea tehnică pentru a evalua propunerile şi să nu se afle în conflict de interese.

Comitetul de Evaluare poate fi asistat de asesori externi, contractați de ACM conform PRAG şi conform criteriilor stabilite de ACM. Numărul acestor asesori externi va fi de minim trei, în funcție de numărul de propuneri primite, astfel încât expertiza lor tehnică să corespundă priorităților acoperite de licitația de proiecte.

Personalul STC va efectua **verificarea administrativă** a propunerilor, sub supervizarea preşedintelui şi secretarului Comitetului de Evaluare. Având în vedere costurile ridicate şi dificultățile mobilizării membrilor Comitetului de Evaluare pe o perioadă mai lungă de timp, personalul STC va efectua sub supervizarea secretarului Comitetului de Evaluare, după verificarea administrativă, şi **verificarea eligibilității**.

După ce ambele verificări sunt finalizate, Comitetul de Evaluare este convocat pentru a aproba rapoartele administrativ şi de eligibilitate elaborate de secretarul Comitetului, şi pentru a demara **evaluarea tehnică** a propunerilor de proiecte, conform procedurilor detaliate în PRAG.
În funcție de numărul lor, asesorii externi, lucrând sub supervizarea preşedintelui Comitetului de Evaluare, pot să înceapă evaluarea propunerilor eligibile înainte de convocarea formală a Comitetului de evaluare.
Preşedintele Comitetului de Evaluare este responsabil pentru asigurarea imparțialității şi transparenței procesului de evaluare.
Toți membrii Comitetului de Evaluare, cât şi observatorii, asesorii externi şi personalul STC implicat sunt obligați să respecte principiile onfidențialității şi imparțialității.

Întregul proces de evaluare împreună cu recomandările Comitetului de evaluare sunt înregistrate într-un raport de evaluare care este transmis CCM spre aprobare. Acesta include proiectele propuse spre finanțare, cât şi o listă de rezerve. Comitetul de Evaluare poate recomanda o propunere cu anumite condiții (de exemplu cu o reducere a costurilor eligibile).

CCM va aproba lista propunerilor de proiecte clasate în funcție de punctajul obținut şi recomandările făcute de Comitetul de Evaluare. Nici o propunere de proiecte care nu îndeplineşte punctajul tehnic minim necesar nu poate fi aprobată.

Dacă CCM hotărăşte să nu urmeze o parte sau toate recomandările Comitetului de Evaluare, acesta îşi va justifica decizia în scris. Decizia va fi trimisă apoi prin ACM Comisiei Europene pentru aprobare.

În baza unei aprobări formale a listei de proiecte de către Comitetul Comun de Monitorizare, ACM încheie un ***contract de grant*** cu beneficiarul.

Procedura de selecție

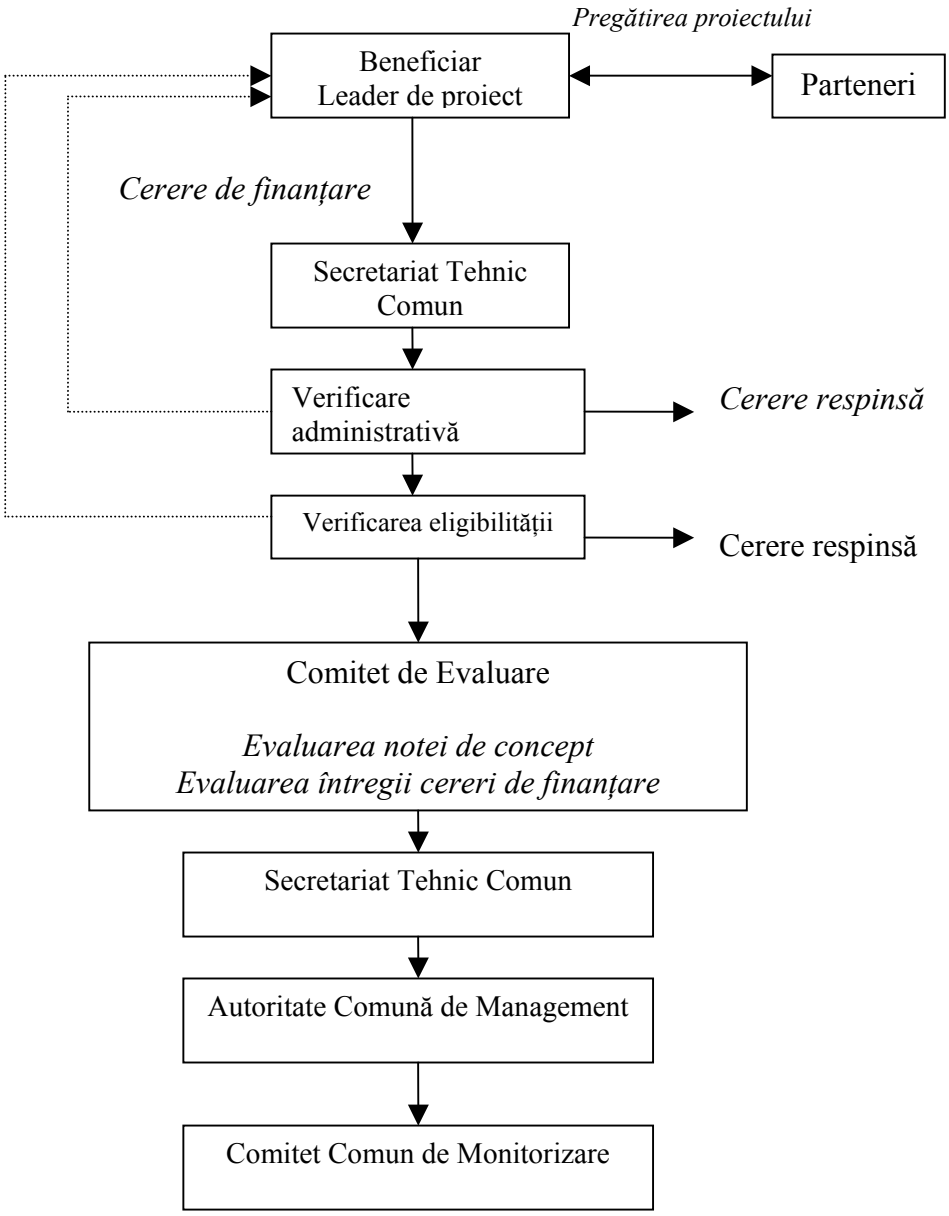

Procedurile de contractare

1. Autoritatea Comună de Management elaborează contractele/actele adiționale şi toate documentele de suport necesare şi le transmite apoi Direcției Generale Juridice din cadrul MDLPL.
2. Direcția Generală Juridică verifică conformitatea contractelor/actelor adiționale cu legislația națională şi comunitară şi le avizează din punct de vedere juridic.
3. ACM transmite contractele/actele adiționale către Compartimentul Control Financiar Preventiv din cadrul MDLPL, care verifică conformitatea contractului cu Ghidul Aplicantului, verifică sumele şi aprobă contractul.
4. Autoritatea Comună de Management semnează contractul cu Liderul de proiect.

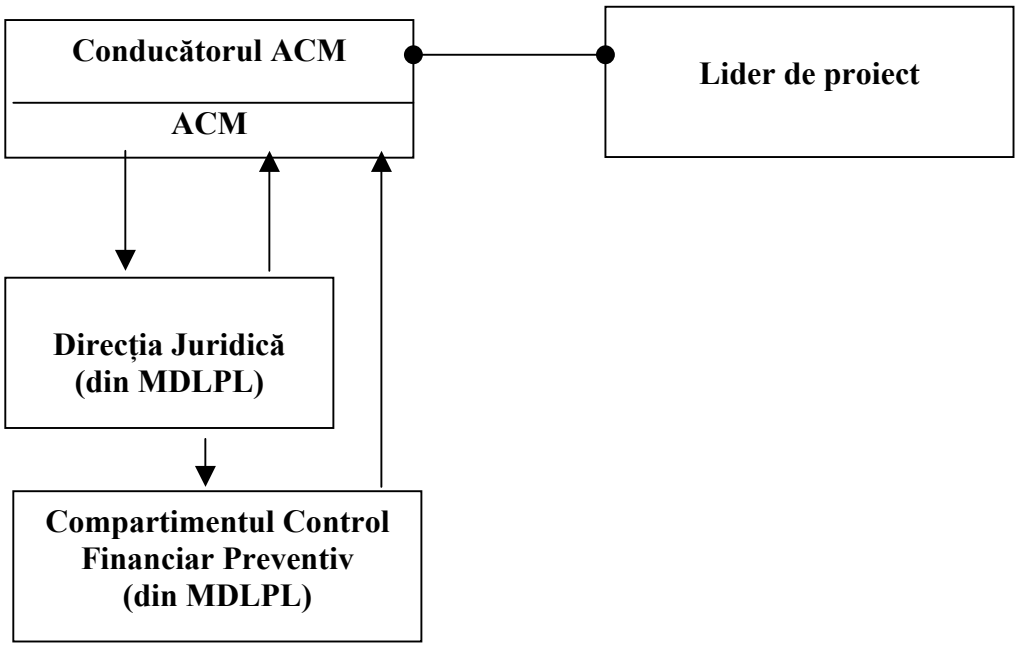

8.3.2 Tipul proiectelor

Proiectele trebuie transmise în comun de către un partener din România şi cel puțin un partener din Ucraina sau/şi Moldova. Proiectele pot fi de trei tipuri:

- Proiecte integrate, în cadrul cărora partenerii efectuează o parte din activitățile proiectului comun pentru fiecare pe partea lor de graniță;
- Proiecte simetrice, în cadrul cărora activități similare sunt efectuate în paralel pe ambele părți ale graniței;
- Proiecte simple cu un efect transfrontalier, având loc în principal sau în totalitate pe o singură parte a graniței dar în folosul tuturor sau unora dintre partenerii implicați în program localizați pe ambele părți ale graniței.

Proiectele pot fi implementate în aria programului, aşa cum este definită în capitolul 2. În cazuri excepționale, dacă este necesar pentru îndeplinirea obiectivelor proiectului, proiectele pot fi implementate parțial în regiunile adiacente, aşa cum sunt definite în capitolul 2 al programului cât şi în alte regiuni ale statelor participante în program (conform Art. 41 al Regulamentului de Implementare).

Maxim 20% din bugetul unui proiect poate fi cheltuit pentru activități desfăşurate de partenerii localizați în **regiunile adiacente**. Beneficiarii localizați în regiunile adiacente pot participa în proiecte soft în cadrul fiecărei priorități şi măsuri ale programului.

8.3.3 Beneficiarul de grant (lider de proiect)

Pentru fiecare operațiune, unul dintre partenerii în proiect va fi desemnat de către ceilalți parteneri ca beneficiar (lider de proiect).

Beneficiarul (lider de proiect) îți va asuma următoarele responsabilități:

a) va detalia natura relațiilor cu partenerii participanți la operațiune într-un acord de parteneriat cuprinzând, printre altele, prevederi garantând managementul financiar corespunzător al fondurilor alocate operațiunii, inclusiv aranjamentele pentru recuperarea sumelor plătite nejustificat. În acest sens, va semna acordul de parteneriat şi declarațiile;
b) va depune aplicația de proiect;
c) va semna contractul cu Autoritatea Comună de Management pentru întregul buget al proiectului. Astfel, va avea responsabilitatea financiară pentru fondurile ENPI şi co-finanțare pentru toți partenerii, inclusiv răspunderea față de ACM pentru toată valoarea grantului ENPI;
d) va fi responsabil de asigurarea implementării pentru întreaga operațiune. În acest sens, va asigura managementul şi coordonarea activităților proiectului;
e) va asigura monitorizarea şi raportarea progresului întregului proiect în cadrul unui sistem de monitorizare agreat. În acest sens, va centraliza informațiile referitoare la toate componentele proiectului, implementate de toți partenerii;
f) se va asigura că sumele cheltuite de partenerii participanți la operațiune au fost cheltuite în scopul implementării operațiunii şi corespund activităților agreate între partenerii participanți la operațiune. În acest sens va asigura validarea conform PRAG a cheltuielilor prezentate de partenerii participanți la operațiune. Va depune cererea de plată la STC pe baza contractului de grant;
g) va rambursa ACM sumele plătite nejustificat pentru proiect;
h) va face facilita accesul la pista de audit tuturor autorităților relevante ale ACM, AA sau auditorilor externi autorizați şi ale CE care include de asemenea păstrarea documentelor conform Art. 45 din Regulamentul de Implementare şi prevederilor relevante ale PRAG.

<u>Un partener în cadrul unui proiect va avea următoarele responsabilități:</u>

a) va asigura implementarea unei componente a proiectului aflată sub responsabilitatea sa, în conformitate cu planul proiectului şi totodată cu acordul de parteneriat semnat cu liderul de proiect;
b) va colabora cu beneficiarul atât în implementarea proiectului cât şi în raportarea şi monitorizarea lui;
c) îşi va asuma responsabilitatea în cazul unei producerii unei iregularități în cadrul cheltuielilor sale declarate, şi are obligația să ramburseze beneficiarului sumele plătite nejustificat.

Proiectul va fi prezentat de beneficiar (liderul de proiect) care va acționa ca unic contact direct între proiect şi organismele de management al programului.

Este responsabilitatea beneficiarului să creeze un parteneriat de lucru viabil care să asigure implementarea corespunzătoare a programului.

Posibilitatea de a inița proiecte şi de a acționa ca beneficiar (lider de proiect) va fi deschisă tuturor organizațiilor eligibile localizate în aria programului, aşa cum a fost descris în capitolul 2.1.
Organizațiile localizate în **regiunile adiacente** pot participa în proiecte ca parteneri. Ca urmare a evaluării mid-term aceste prevederi pot fi modificate.

Ca regulă generală, numai organismele situate în aria programului pot aplica pentru finanțare în cadrul acestui program. Participarea altor organisme similare localizate în afara regiunilor eligibile dar pe teritoriul țărilor participante la program, în proiecte implementate în aria programului, va face subiectul aprobării CCM în cadrul ghidului aplicantului. Această excepție poate fi aplicată numai pe baza unei justificări din care să rezulte faptul că proiectele nu pot fi implementate sau vor avea dificultăți majore în atingerea obiectivelor fără participarea partenerului respectiv.

8.3.4 Eligibilitatea aplicanților

Lista aplicanților eligibili va fi stabilită în ghidul aplicantului pentru licitația de proiecte, în funcție de circumstanțe (obiectivul licitației de proiecte, structura administrativă locală, etc.). Ca regulă generală, lista va include: autorități publice naționale, regionale şi locale, organizații publice regionale şi locale, camere de comerț, asociații regionale, organizații euroregionale, organizații non-guvernamentale, sindicate, etc.

Grantul nu poate avea ca scop sau ca efect generarea de profit pentru beneficiari sau pentru partenerii lor.
Pentru a implementa un proiect, beneficiarii de grant pot fi nevoiți să contracteze servicii, bunuri sau lucrări. În acest caz, pot fi subcontractate companii private.

8.3.5 Eligibilitatea cheltuielilor

Cheltuielile pe fiecare proiect se vor executa în timpul perioadei de execuție a contractului în cauză.

Costurile eligibile şi neeligibile la nivel de proiect vor fi descrise în ghidul aplicantului în conformitate cu PRAG.

8.3.6 Reguli de co-finanțare

Beneficiarii şi partenerii acestora vor contribui la bugetul proiectului cu o sumă echivalentă cu 10% din contribuția UE la proiect.

8.3.7 Dimensiunea proiectelor

Limitele pentru dimensiunea proiectelor se află, ca regulă generală, între 30.000-2.000.000 Euro iar proiectele de o valoare mai mare vor fi încurajate. Bugetul specific va fi stabilit la nivel de prioritate/măsură, înainte de licitația de proiecte, cu aprobarea CCM.

8.3.9 Managementul financiar la nivel de proiect

Sistemul Național de Control

Statul roman a înființat un sistem național de control cu scopul de a verifica legalitatea cheltuielilor declarate în cadrul Programului Operațional România-Ukraina-Moldova pentru operațiuni sau parte din operațiuni implementate în România şi conformitatea acestor cheltuieli şi a operațiunilor aferente, sau părți din aceste operațiuni, cu regulile comunitare şi naționale. Două Unități Teritoriale ale Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor au fost înființate în Piatra Neamț şi Brăila. Aceste Unități Teritoriale au responsabilitatea verificării a 100% din cheltuielile declarate de Beneficiarii/partenerii români, în conformitate cu metodologia furnizată de ACM.

Controlul efectuat de companiile de audit

Pentru a asigura legalitatea cheltuielilor declarate pentru operațiuni sau parte de operațiuni implementate în Ucraina şi Republica Moldova, beneficiarii/partenerii din statele partenere, ca parte din contractul semnat cu ACM, trebuie să contracteze o companie de audit care să verifice 100% din cheltuielile declarate. Costul auditorilor responsabili pentru acest control va fi acoperit de beneficiari/parteneri şi va fi considerat cost eligibil în cadrul proiectului, în limita stabilită de contractul de grant.
La contractarea companiei de audit, partenerul/beneficiarul trebuie să urmeze metodologia furnizată de Autoritatea Comună de Management ca parte a contractului de grant.

Paşii principali pentru efectuarea plăților din fondurile ENPI, sunt următorii:

- Fiecare beneficiar (lider de proiect) şi fiecare partener îşi vor verifica propriile cheltuieli în totalitate utilizând serviciile controlorilor naționali (pentru beneficiarii/partenerii români) sau ale unei companii de audit (pentru partenerii/beneficiarii moldoveni/ucraineni)[19]. În urma verificărilor, atât controlorii naționali cât şi companiile de audit vor elabora un raport propriu de verificare a cheltuielilor;
- Beneficiarul (liderul de proiect) trebuie să întocmească cererile de plată pentru contribuția ENPI având ca suport raportul de verificare a cheltuielilor elaborat de controlorii naționali respectiv compania de audit, pe baza verificării cheltuielilor pentru întregul proiect;
- Cererile de plată împreună cu rapoartele de proiect vor fi transmise STC;
- STC analizează raportul de progres şi cererea de plată cu scopul de a observa dacă verificarea cheltuielilor a fost efectuată conform procedurilor şi documentelor suport;
- STC înaintează raportul de progres şi cererea de plată aprobată către unitatea de certificare şi plăți a ACM;

[19] Partenerii vor decide de comun acord asupra verificării cheltuielilor proiectului. Pot decide asupra unor companii separate de audit contractate direct de fiecare partener sau pentru o singură companie de audit cu sucursale pe fiecare parte a graniței contractat doar de liderul de proiect pentru a efectua verificarea cheltuielilor pentru întregul proiect.

- În cazurile în care STC solicită beneficiarului clarificări, corecturi sau informații suplimentare, procedura de plată se suspendă până la primirea informațiilor solicitate de la beneficiar;
- Unitatea de plată din cadrul ACM transferă sumele din fondurile ENPI către beneficiar (lider de proiect) (circuitul plăților şi controlului stabilit în cadrul Unității Financiare a ACM este prezentat în capitolul 8.2.1 al acestui document).

Fluxurile financiare

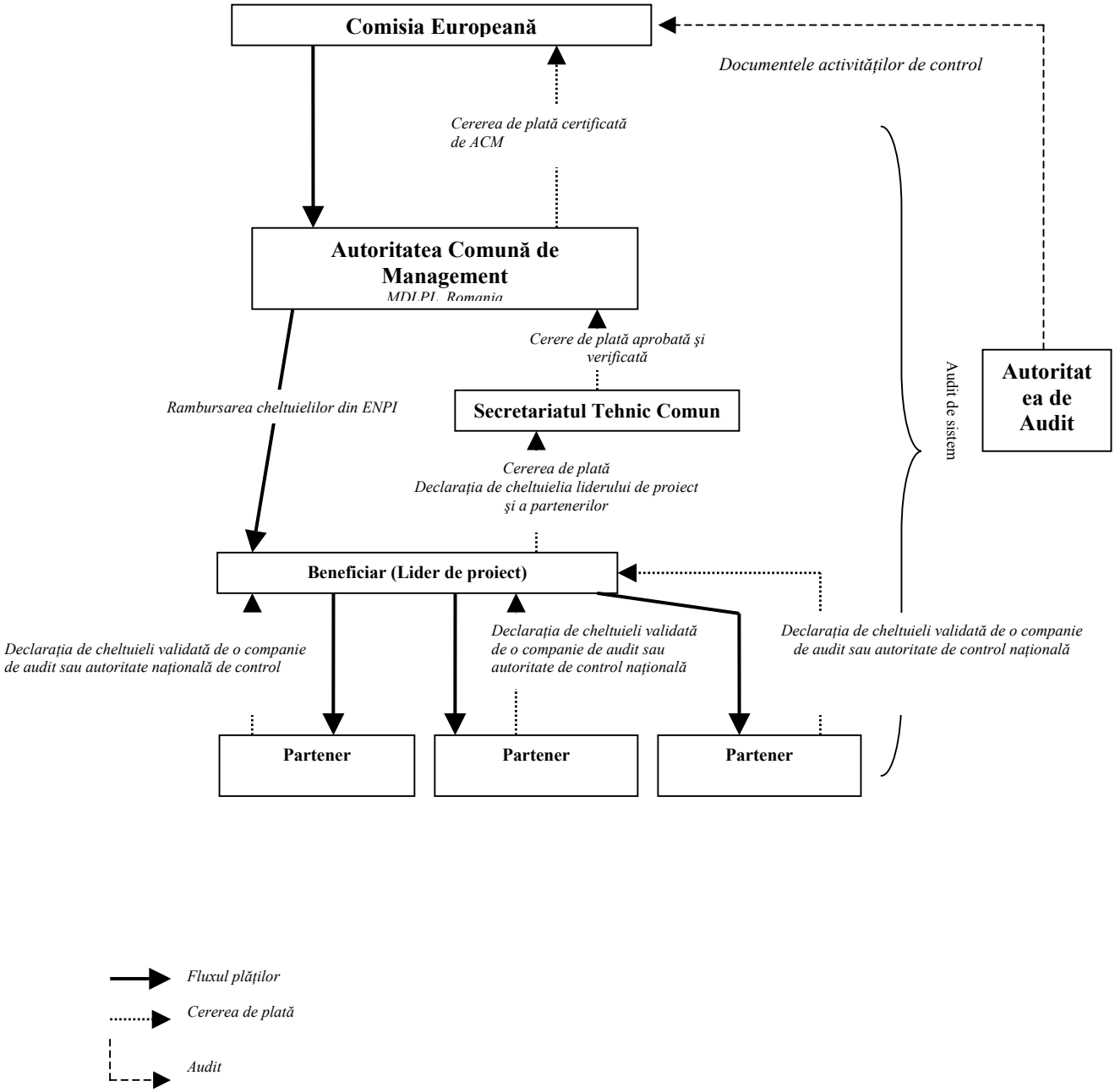

8.4 Limba oficială a programului

Deoarece acest program este prin definiţie unul multinaţional, pentru a facilita managementul şi pentru a scurta termenele, în conformitate cu Articolul 8 din Regulamentului *Comisiei Nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru ENPI CBC,* limba oficială utilizată în acest program va fi limba engleză.
Licitaţiile de proiecte vor fi lansate în limba naţională a fiecărei ţări.

8.5 Arhivarea documentelor

Autoritatea Comună de Management, Secretariatul Tehnic Comun cât şi beneficiarii şi partenerii proiectelor vor păstra timp de şapte ani de la data plății finale, toate documentele programului sau proiectului, în special rapoartele şi documentele suport cât şi documentele contabile sau oricare alt document referitor la finanțarea Programului (inclusiv toate documentele referitoare la evaluare şi contracte) şi ale proiectelor, în concordanță cu prevederile Art. 45 din Regulamentul de Implementare şi ale PRAG.

8.6 Calendar estimativ

Conform articolului 4 din *Regulamentul Comisiei (CE) Nr. 951/2007 instituind regulile de implementare pentru ENPI CBC*, programul include un calendar estimativ care specifică datele de lansare a licitațiilor de proiecte şi cele ale selecțiilor de proiecte.
După cum este prezentat în tabelul următor, sunt programate patru licitații de proiecte, în 2008, 2010, 2011 şi 2012.

CALENDAR ESTIMATIV[20]

	2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Activitățile programului																																								
Şedințele CCM																																								
Lansarea licitațiilor de proiecte (a)																																								
Evaluarea şi selecția proiectelor																																								
Monitorizarea operațională şi financiară a prooiectelor (b)																																								

[20] Tabelul are caracter informative. Orice modificare a acestuia pe durata implementării nu va face subiectul unei revizuiri a programului.

ANEXA A. DATE STATISTICE DIN ARIA PROGRAMULUI

Tabelul 1: Țările participante în program în funcție de suprafață

Țara	Aria programului (km pătrați)	Regiuni Adiacente (km pătrați)
România	37,299	4,766
Republica Moldova	33,845	Nil
Ucraina	41,410	59,287
TOTAL	**112,554**	**64,053**

Sursa: Institutul Național de Statistică România, Ministerul Economiei Ucraina, Ministerul Economiei şi Comerțului, Republica Moldova

Tabelul 2: Dimensiunea geografică a Regiunilor Adiacente

REGIUNEA	ȚARA	SUPRAFAȚA (km pătrați)
Brăila	România	4,766
Ivano-Frankivskya	Ucraina	13,900
Khmelnyitska (10 districts)	Ucraina	**10,468**
- Vinkovetskyi		0,653
- Chemerovetskyi		0,927
- Khmelnytskyi		1,227
- Kamyanets-Podilskyi		1,500
- Letychivskyi		0,951
- Dunayevetskyi		1,182
- Derazhnyanskyi		1,180
- Novoushutskyi		0,850
- Yarmolynetskyi		0,898
- Horodetskyi		1,100
Ternopilska (12 districts)	Ucraina	**8,519**
- Ternopilskyi		0,749
- Berezhanskyi		0,661
- Pidgayetskyi		0,496
- Kozivskyi		0,694
- Pidvolochyskyi		0,837
- Terebovlyanskyi		0,113
- Monasturskyi		0,558
- Gusyatynskyi		1,016
- Chortkivskyi		0,903
- Borshchivskyi		1,006
- Zalishutskyi		0,684
- Buchatskyi		0,802
Vinniytska	Ucraina	26,400

Sursa: Institutul Național de Statistică România, Ministerul Economiei Ucraina, Ministerul Economiei şi Comerțului, Republica Moldova

Tabelul 3:- Populația din aria programului România – Republica Moldova - Ucraina, 2004

Suprafața	Populație zona centrală	Populație regiuni adiacente
Republica Moldova	**3,383,332**	
România (parțial)	**3,319,853**	**400,000**

România NUTS III areas Botoşani Iaşi Suceava Tulcea Vaslui Galați Brăila	 459,195 821 621 705,202 253,419 459,255 621,161	 400,000
Ucraina (parțial)	**3,341,530**	**4,595,616**
Oblasturi ucrainene Odessa Chernivetska Ivano-Frankivska Khmelniytska (10 raioane participante): -Kamyanets-Podilskyi - Dunayevetskyi - Novoushytskyi - Chemerovetskyi - Horodetskyi - Yarmolynetskyi - Vinkovetskyi - Derazhnyanskyi - Khmelnytskyi - Letychivskyi Ternopilska (12 raioane participante) - Ternopilskyi - Berezhanskyi - Pidgayetskyi - Kozivskyi - Pidvolochyskyi - Terebovlyanskyi - Monasturskyi - Gusyatynskyi - Chortkivskyi - Borshchivskyi - Zalishutskyi - Buchatskyi Vinniytska	 2,430,030 911,500	 **1,393,616** 827,900 172,200 71,000 34,400 48,200 56,600 35,900 29,200 36,300 311,100 33,000 (654,000) 61,400 44,100 22,100 41,400 45,500 69,500 33,600 65,900 79,900 74,100 51,700 64,800 1.720,100
TOTAL	**10,044,715**	**4,975,400**
Total Populație zonă centrală & regiuni adiacente	**15,020,115**	

Sursa: Institutul Național de Statistică România, Ministerul Economiei Ucraina, Ministerul Economiei şi Comerțului, Republica Moldova

Tabelul 4 : Proporția rural/urban în zona centrală în 2004

Țara	**Rural (%)**	**Urban (%)**
Republica Moldova	58.6	41.4
România	53.5	46.5
Ucraina	46.4	53.6
Aria programului	**52.8**	**47.2**

Sursa: Institutul Național de Statistică România, Ministerul Economiei Ucraina, Ministerul Economiei şi Comerțului, Republica Moldova

Tabelul 5:- Proporția rural/urban în regiunile adiacente

Regiune	Rural (%)	Urban (%)
Brăila	35	65
Ivano-Frankivska	42.4	57.6
Khemelniytska	52.7	47.3
Ternopilska	57.1	42.9
Vinniytska	47.7	52.3
Regiunile adiacente	46.9	53.1

Sursa: Institutul Național de Statistică România, Ministerul Economiei Ucraina, Ministerul Economiei şi Comerțului, Republica Moldova

Tabelul 6:- Oraşe cu peste 100.000 locuitori în Aria Programului

Oraş	Locuitori	Locație
Odeska	1,002,048	Ucraina
Chişinău	780,000	Republica Moldova
Vinnycjtsa*	362,201	Ucraina
Galați	329,000	România
Iaşi	320,000	România
Khmelnytskyi	257,319	Ucraina
Chernivtsi	242,250	Ucraina
Brăila*	216,929	Ucraina
Ivano-Frankivska *	234,800	Ucraina
Ternopil*	219,122	Ucraina
Tiraspol	162,000	Republica Moldova
Tighina	162,000	Republica Moldova
Botoşani	130,000	România
Bălți	127,000	Republica Moldova
Suceava	106,000	România

*Regiuni Adiacente

Sursa: Institutul Național de Statistică România, Ministerul Economiei Ucraina, Ministerul Economiei şi Comerțului, Republica Moldova

Tabelul 7 :- PIB şi repartizarea sectorială pentru Aria Programului 2004

Țara	Oblast/Județ	PIB Pe cap (€)	PIB Agricultură (%)	PIB Industrie (%)	PIB Servicii (%)
România	Botoşani	1425.22	27.3	20.9	40.69
	Suceava	1820.04	21.4	26.1	41.8
	Tulcea	2056.97	21.1	30.1	37.3
	Galați	1961.32	16.0	32.2	40.2
	Iaşi	2086.18	10.9	28.5	49.1
	Vasui	1410.98	23.4	29.7	35.6
	Brăila	2089.4	29.6	21.7	37.2
Ucraina	Odesska	997.63	11.3	14.7	56.8
	Chernivetska	538.82	23.2	13.4	63.4
	Vinnytska *	660.58	na	na	na
	Ivano-Frankivska*	781.79	14.9	35.8	43.7
	Khmelnytska*	561.80	26.5	19.4	48.3
	Ternopilska*	527.91	25.93	15.28	1.68
Republica Moldova		579.94	17.6	17.1	53.5

*Regiuni Adiacente
Sursa: Institutul Național de Statistică România, Ministerul Economiei Ucraina, Ministerul Economiei şi Comerțului, Republica Moldova

Tabelul 8 : Unități C&D şi Proiecte implementate în Aria Programului, 2004

Țara	Unități C&D	Proiecte C&D
Republica Moldova	86	545
România	82	1899
Ucraina	162*	1037*

***** Cifrele Ucrainei include 72 unități C&D şi 311 proiecte în regiunile adiacente.

Sursa :- Statistici furnizate de guvernele naționale

Tabelul 9:- Numărul de turişti în Aria Programului, 2004.

Țara	Zona	Capacitatea de cazare (pe noapte)	Numărul total de turişti cazați	Numărul total de nopți de cazare
România				
	Botoşani	840	26,925	56,067
	Suceava	5755	187,412	432,448
	Tulcea	3551	73,241	130,562
	Galați	1375	57,641	109,463
	Iaşi	2996	133,507	278,724
	Vaslui	791	27,535	52,729
	Brăila	1752	59,334	264,224
Republica Moldova		23,827	286,731	1.487585
	Odessa	n/a..	289,800	564,900
	Chernivetska	1398	67.303	67.303
	Ivano-Frankivska	12,500	147,581	410,282
	Khmelniytska	n/a	n/a	n/a
	Ternopilska	n/a	n/a	n/a
	Vinnyistka	n/a	n/a	n/a

Tabelul 10: Utilizarea telecomunicațiilor şi CTI în România, Ucraina şi Republica Moldova, 2004

Performanța sectorului CTI	Republica Moldova	România	Ucraina
Linii telefonice principale (la 1,000 persoane)	296	198	230
Abonați la telefonie mobilă (la 1,000 persoane)	378	464	285
Populație acoperită de telefonia mobilă (%)	97	97	75
Utilizatori internet (la 1,000 persoane)	162	184	63
Computere personale (la 1,000 persoane)	102	83	20
Gospodării cu televizor (%)	100	96	97

Sursă: Banca Mondială.

Tabelul 11: Traficul transfrontalier în aria programului

Punctul de trecere a frontierei	Traficul transfrontalier în 2006 persoane/an	% Români	% Ucraineni/Moldoveni
Siret-Porunboe (rutier)	912342	30,35%	69,65%
Vicsani-Bogrenivka (feroviar)	60251	18,95%	81,05%
Vicov-Krasnoilsk (punct de trecere simplificat)	12198	31,24%	68,76%
Climauti-Belaia (punct de trecere simplificat)	1233	15,98%	84,02%
Ulma-Ruska (punct de trecere simplificat)	1330	31,13%	68,87%
Izvoarele Sucevei-Sepit (punct de trecere simplificat)	512	31,25%	68,75%
Aeroportul Suceava	3167	36,60%	63,40*%
Albita-Leuseni (rutier)	773138	12,66%	87,34%
Falciu-Stoianovka (feroviar)	7039	9,70%	90,30%
Galati-Giurgiulesti (rutier)	687844	3,46%	96,54%
Iasi	173438	19,30%	80,70%
Oancea-Cahul (rutier)	254246	9,93%	90,07%
Sculeni-Sculeni (rutier)	859846	11,70%	88,30%
Stanca-Costesti (rutier)	282881	7,28%	92,72%
Galati-Giurgiulesti (naval)	67929	4,32%	95,68*%
Sulina (naval)	18522	2,18%	97,82*%
Tulcea (naval)	16364	2,90%	97,10*%

* Aceste date se referă şi la alte naționalități decât cea ucraineană şi moldoveană

Sursa: Ministerul Internelor şi Reformei Administrative România, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră

Tabelul 12: Anchetele şi condamnările privind traficul de ființe umane, 2005

Țara	Nr de cazuri de trafic investigate, 2005	Cazuri trimise în instanță, 2005	Nr de condamnări 2005 (Nr. De condamnări, 200$)
Republica Moldova	388	314	58 (23)
România	231	124	235 (103)
Ucraina	78	95	115 (67)

Sursa:- "Raportul privind traficul de persoane, 2006" : Departamentul de Stat SUA.

Tabelul 13:- Speranța de viață în, România, Ucraina şi Republica Moldova, 2004

Țara	Bărbați	Femei	Ambele sexe
Republica Moldova	64.5	72.2	68.4
România	68.0	76.0	72.0
Ucraina	62.0	73.0	67.5

Sursa:- Organizația Mondială a Sănătății

ANEXA B. ZONE NATURALE PROTEJATE

Județul Botoşani

Nr Crt	Denumirea	Localizarea	Suprafața (ha)
* 1	Stânca Ştefăneşti	Comuna Ştefăneşti	1,00
* 2	Turbăria de la Dersca	Comuna Dersca	10,00
3	Bucecea - Bălțile Siretului	Comuna Bucecea	2,00
4	Stânca Ripiceni	Comuna Ripiceni	1,00
* 5	Pădurea Ciornohal	Comuna Călăraşi	76,50
* 6	Pădurea Tudora	Comuna Tudora	117,60
7	Arinişul de la Horlăceni	Comuna Şendriceni	5,00
8	Făgetul secular Stuhoasa	Comuna Suharău	60,70
9	Lacul Stânca- Costeşti	Mitoc, Liveni	2.950
* 10	Vorona	Vorona	

Județul Galați

Nr Crt	Denumirea	Localizarea	Suprafața (ha)
* 1	Dunele de nisip de la Hanu Conachi	Comuna Fundeni, satul Hanu Conachi	199,30
* 2	Pădurea Gârboavele	Municipiul Galați	230,00
* 3	Pădurea Breana-Roşcani	Comuna Băneasa	78,30
4	Locul fosilifer Tirighina-Barboşi	Municipiul Galați	1,00
5	Locul fosilifer Rateş	Municipiul Tecuci	1,50
6	Pădurea Fundeanu	Comuna Drăguşeni	53,20
* 7	Pădurea Talasmani	Oraşul Bereşti	20,00
8	Pădurea Buciumeni	Comunele Buciumeni şi Brăhăşeşti	71, 20
9	Ostrovul Prut	Municipiul Galați	62,00
10	Balta Potcoava	Comuna Braniştea	49,00
11	Balta Talabasca	Comuna Tudor Vladimirescu	139,00
12	Locul fosilifer Bereşti	Oraşul Bereşti	49,00
13	Lunca joasă a Prutului	Comuna Cavadineşti	81,00
14	Lacul Pochina	Comuna Suceveni	74,80
15	Lacul Vlăscuța	Comuna Măstăcani	41,80
* 16	Pădurea Pogăneşti	Comuna Băneasa	33,50
* 18	Pădurea Balta-Munteni	Negrileşti	
* 19	Pădurea Merişor-Cotul Zătuanului	Movileni	
* 20	Pădurea Mogoş-Mâțele	Scânteieşti	
* 21	Pădurea Torceşti	Umbrăreşti	
* 22	Râul Prut	Cavadineşti	

Județul Iaşi

Nr Crt	Denumirea	Localizarea	Suprafața (ha)
* 1	Fânețele seculare Valea lui David	Comuna Lețcani	46,36
* 2	Făgetul Secular Humosu	Comuna Sirețel	73,30
* 3	Pădurea Uricani	Comuna Miroslava, satul Uricani	68,00
* 4	Pădurea Roşcani	Comuna Trifeşti	34,60
5	Pădurea Cătălina-Cotnari	Comuna Cotnari	7,60
6	Locul fosilifer Dealul Repedea	Comuna Bârnova	5,80

7	Bohotin - Pietrosu	Comuna Răducăneni, satul Bohotin	0,91
8	Poiana cu Schit	Comuna Grajduri	9,50
9	Poieni - Cărbunăriei	Comuna Schitu Duca	9,20
* 10	Pădurea Frumuşica	Comuna Mădârjac	97,30
* 11	Pădurea Tătăruşi	Comuna Tătăruşi	49,90
12	Pietrosu	Comuna Dobrovăț	83,00
13	Pădurea Icuşeni	Comuna Victoria	11,60
* 14	Lunca Mirceşti (Vasile Alecsandri)	Comuna Mirceşti	26,30
15	Punctul fosilifer Băiceni	Comuna Cucuteni, satul Băiceni	3,23
* 16	Sărăturile din Valea Ilenei	Comuna Dumeşti	5,90
17	Pruteţul Bălălău	Comuna Probota	24,89
18	Balta Teiva Vişina	Comuna Popricani	6,90
19	Cotul Bran pe Râul Prut	Comuna Golăieşti, satul Bran	10,00
20	Cotul Sălăgeni	Comuna Grozeşti	5,81
21	Râul Prut	Comunele Bivolari, Trifeşti, Golăieşti, Probota, Țuțora, Prisăcani, Gorban	4.316,00
22	Acumularea Chirița	Comuna Holboca	78,00
23	Acumularea Pârcovaci	Oraşul Hârlău	50,00
24	Pădurea Dancu-Iaşi	Comuna Holboca	10,80
25	Şcheia	Şcheia	1,00
26	Pâraul Pietrei- Bazga	Răducăneni	0,50
* 27	Dealul lui Dumnezeu	Letcani, Movilenim, Rediu, Romanesti	
* 28	Fânețele Bârca	Mogoşeşti, Voineşti	
* 29	Pădurea Bârnova-Repedea	Bârnova, Ciurea, Comarna, Dobrovăț, Grajduri, Schitu Duca	
* 30	Pădurea Gheorghițoaia	Sineşti	
* 31	Pădurea Homița	Cristeşti, Moțca	
* 32	Pădurea Icuşeni	Golăieşti	
* 33	Pădurea Medeleni	Golăieşti, Victoria	
* 34	Pădurea şi pajiştile de la Mârzeşti	Popricani, Rediu	
* 35	Râul Prut	Bivolari, Golăieşti, Gorban, Grozeşti, Prisăcani, Probota	
* 36	Sărăturile Jijia Inferioară - Prut	Andrieşeni, Gropnița, Movileni, Popricani, Probota, Țigănaşi, Trifeşti, Victoria, Vlădeni	

Județul Suceava

Nr Crt	**Denumirea**	**Localizarea**	**Suprafața (ha)**
1	Doisprezece Apostoli PN-K	Comuna Dorna Cândrenilor	(200,00)
2	Rezervația Bila-Lala PN-G	Comuna Cârlibaba	(325,10)
3	Moara Dracului	Municipiul Câmpulung Moldovenesc	1,30
4	Piatra Țibăului	Comuna Cârlibaba	20,30
5	Piatra Buhei	Municipiul Câmpulung Moldovenesc	2,00
* 6	Tinovul Poiana Stampei	Comuna Poiana Stampei	681,80

7	Fânețele montane Todirescu	Municipiul Câmpulung Moldovenesc	44,30
* 8	Tinovul Şarul Dornei	Comuna Şarul Dornei	36,00
* 9	Fânețele seculare Ponoare	Comuna Bosanci	24,50
* 10	Fânețele seculare Frumoasa	Comuna Moara	9,50
11	Tinovul Găina - Lucina	Comuna Moldova-Sulița	1,00
12	Pădurea (Quercetumul) Crujana	Comuna Pătrăuți	39,40
13	Rarău- Pietrele Doamnei	Municipiul Câmpulung Moldovenesc	971,00
14	Codrul Secular Slătioara	Comuna Stulpicani, satul Slătioara	1.064,20
15	Codrul Secular Giumalău	Comuna Pojorâta	309,50
16	Răchitişul Mare	Comuna Moldova-Sulița	116,40
* 17	Făgetul Dragomirna	Comuna Mitocul Dragomirnei	134,80
* 18	Pădurea Zamostea - Luncă	Comuna Zamostea	107,60
* 19	Pietrosul Broştenilor- Cheile Zugrenilor	Crucea, Dorna-Arni	150,10
20	Cheile Lucavei	Comuna Moldova-Sulița	34,00
21	Jnepenişul cu Pinus cembra-Călimani PN-K	Oraşul Vatra Dornei	(384,20)
22	Piatra Pinului şi Piatra Şoimului	Oraşul Gura Humorului	0,50
23	Clipa de calcare triasice Pârâul Cailor	Comuna Breaza	0,10
24	Stratele cu Aptychus de la Pojorâta	Comuna Fundu Moldovei	1,00
25	Fânețele seculare de la Calafindeşti	Comuna Calafindeşti	17,30
26	Peştera Liliecilor	Câmpulung Moldovenesc	6,00
* 27	Găina-Lucina	Cârlibaba, Moldova-Sulița	
* 28	Munții Maramureşului	Cârlibaba	
* 29	Călimani-Gurghiu	Dorna Candrenilor, Panaci, Poiana Stampei Şaru Dornei	
* 30	Cuşma	Poiana Stampei	
* 31	Larion	Coşna, Poiana Stampei	
* 32	Rarău-Giumalău	Câmpulung Moldovenesc, Crucea, Dorna-Arni, Pojorâta, Stulpicani	
* 33	Vânători - Neamț	Boroaia	

Județul Tulcea

Nr Crt	**Denumirea**	**Localizarea**	**Suprafața (ha)**
1	Sărăturile Murighiol DD-A	Comuna Murighiol	(87,00)
2	Roşca - Buhaiova DD-A	Comuna Chilia Veche	(9.625,00)
3	Pădurea Letea DD-A	Comuna C.A. Rosetti	(2.825,00)
4	Grindul şi Lacul Răducu DD-A	Comuna C.A. Rosetti	(2.500,00)
5	Lacul Nebunu DD-A	Comuna Pardina	(115,00)
6	Complexul Vătafu - Lunguleț DD-A	Oraşul Sulina	(1.625,00)
7	Pădurea Caraorman DD-A	Comuna Crişan	(2.250,00)
8	Arinişul Erenciuc DD-A	Comuna Sfântu Gheorghe	(50,00)
9	Insula Popina DD-A	Comuna Sarichioi	(98,00)
10	Complexul Sacalin Zătoane DD-A	Comuna Sfântu Gheorghe	(21.410,00)
11	Complexul Periteasca - Leahova DD-A	Comunele Jurilovca şi Murighiol	(4.125,00)
12	Capul Doloşman DD-A	Comuna Jurilovca	(125,00)

13	Lacul Potcoava DD-A	Comuna Sfântu Gheorghe	(652,00)
14	Lacul Belciug DD-A	Comuna Sfântu Gheorghe	(110,00)
15	Lacul Rotundu DD-A	Oraşul Isaccea	(228,00)
16	Pădurea Valea Fagilor PN-P	Comuna Luncavița	(154,00)
17	Rezervația Naturală Dealul Bujorului	Oraşul Babadag	50,80
18	Rezervația de liliac Valea Oilor	Oraşul Babadag	0,35
19	Rezervația de liliac Fântâna Mare	Comuna Ciucurova, satul Fântâna Mare	0,30
20	Vârful Secarul	Comuna Ciucurova, satul Atmagea	34,50
21	Rezervația botanică Korum Tarla	Oraşul Babadag	2,00
22	Locul fosilifer Dealul Bujoarele	Comuna Turcoaia	8,00
23	Rezervația Geologică Agighiol	Comuna Valea Nucarilor, satul Agighiol	9,70
24	Pădurea Niculițel	Comuna Niculițel	11,00
25	Pădurea Babadag- Codru	Babadag	618,00
26	Lacul Traian	Cerna	326,00
27	Muchiile Cernei- Iaila	Cerna, Dorobanțu	1891,00
28	Beidaud	Beidaud	1121,00
29	Valea Mahomencea	Casimcea	1029,00
30	Dealul Ghiunghiurmez	Dorobanțu	1421,00
31	Chervant- Priopcea	Cerna	568,00
32	Călugăru- Iancina	Jurilovca	130,00
33	Muntele Consul	Izvoarele	328,00
34	Dealul Sarica	Frecăței	120,00
35	Dealurile Beştepe	Mahmudia	415,00
36	Enisala	Sarichioi	57,00
37	Carasan- Teke	Izvoarele	244,00
38	Valea Ostrovului	Dorobanțu	71,00
39	Uspenia	Slava Cercheză	22,00
40	Edirlen	Frecăței	32,80
41	Casimcea	Casimcea	137,00
42	Colțanii Mari	Casimcea	53,00
43	Peceneaga	Peceneaga	132,00
44	Măgurele	Topolog	292,00
45	Războieni	Casimcea	41,00
46	Dealul Deniztepe	Mihail Kogălniceanu	305,00
47	Dealul Mândreşti	Niculițel	5,00
48	Mănăstirea Cocoş	Niculițel	4,60
49	Seaca- Movileni	Coroieşti	48,00
50	Pădurea Muntioru	Vintileasca	22,00
* 51	Dealurile Agighiolului	Frecăței, Mihail Kogălniceanu, Sarichioi, Tulcea, Valea Nucarilor	
* 52	Delta Dunării-Zona Maritimă	Marea Neagră	
* 53	Deniz Tepe	Mihai Bravu, Mihail Kogălniceanu	
* 54	Munții Măcinului	Cerna, Greci, Hamcearca, Jijila, Luncavița, Turcoaica	
* 55	Delta Dunării	Babadac, Baia, Beştepe, C.A. Rosetti, Ceamurlia de Jos, Valea Nucarilor	
* 56	Podişul Nord Dobrogean	Babadac, Baia, Beidaud, Casimcea, Ceamurlia de Jos, Cerna, Ciucurova, Dăeni, Dorobanțu, Valea Teilor	

*57	Structuri submarine metanogene – Sf. Gheorghe	Marea Neagră	

Judeţul Vaslui

Nr Crt	Denumirea	Localizarea	Suprafaţa (ha)
1	Locul fosilifer Măluşteni	Comuna Măluşteni	10,00
2	Locul fosilifer Nisipăria Hulubăţ	Municipiul Vaslui	2,50
* 3	Movila lui Burcel	Comuna Micleşti	12,00
* 4	Tanacu - Coasta Rupturile	Comuna Tanacu	6,00
* 5	Pădurea Bădeana	Comuna Tutova	126,70
* 6	Pădurea Hârboanca	Comuna Ştefan cel Mare	43,10
7	Pădurea Bălteni	Comuna Bălteni	22,00
* 8	Fânețurile de la Glodeni	Oraşul Negreşti, satul Glodeni	6,00
* 9	Pădurea Seaca-Movileni	Coroieşti	
* 10	Lunca Joasă a Prutului	Murgeni	
* 11	Pădurea Bârnova-Repedea	Tăcuta	
* 12	Pădurea Talasmani	Vinderei	
* 13	Râul Prut	Berezeni, Drânceni, Duda-Epureni, Fălciu, Lunca Banului, Murgeni, Stănileşti	

Judeţul Brăila

Nr Crt	Denumirea	Localizarea	Suprafaţa (ha)
1	Pădurea Cameniţa	Comuna Şuţeşti	1,30
2	Lacul Jirlău – Vişani	Comunele Jirlău, Vişani, Galbenu	930,00
* 3	Munții Măcinului	Măcin	

*** Situri de importanță comunitară**

În regiunea română de graniță există următoarele rezervații ale biosferei, parcuri naționale şi naturale:

- Rezervația Biosfera Delta Dunării (Tulcea: 580,000 ha);
- National Park - Rodna Biosphere Reserve (Maramures –Suceava 46,399 ha);
- Parcul Național Munții Călimani (Suceava: 24,041 ha);
- Parcul Național Munții Măcin (Tulcea:11,321 ha).
- Câmpia Inferioară a Râului Prut (Galati: 8247 ha)
- Balta Mică a Brăilei (Braila: 17529 ha)

În regiunea ucraineană de graniți zonele protejate sunt:

- Parcul Național Carpați (Ivano-Frankivska, 50,300 ha)
- Parcul Național “Hutsulschyna”(Ivano-Frankivska, 32,300 ha)
- Rezervația Naturală “Horhany”(Ivano-Frankivska, 5,300 ha)

- Biosfera Dunării (Odesska, 46,400 ha)
- Parcul Național Vyzhnytsky (Chernivetska,7,900 ha)
- Rezervațiile naturale Luzhky, Stebnik, Tsetsino,
- Rezervația ornitologică Darnytsa,
- Rezervațiile forestiere Lunkivtsi şi Petrivtsi.
- Aproximativ 7% din oblastul Chernivetska este parte a rezervației.

În Republica Moldova, zonele naturale protejate sunt:-

- Rezervația Ştiințifică "Codri" (raion Hinceshti 5117 ha,)
- Rezervația Ştiințifică "Padurea Domnească" (Glodeni 6032 ha.)
- Rezervația Naturală "Plaiul Faguilui" (raion Ungheni 5642 ha)
- Rezervația Naturală "Prutul de Jos" (raion Cahul 1691 ha)
- Rezervația Naturală „Lebăda albă"
- Rezervațiile Pogăneşti, Sărata Răzeți, Dâncu, Nemțeni, Zberoaia Lunca
- Rezervația Valea mare –Izvoare Nisipeni.

ANEXA C. TABELUL PROIECTELOR USAID DIN ARIA PROGRAMULUI

PROGRAMUL	PROIECT	OBLASTURI PARTICIPANTE
Creştere economică	Agricultural Lending in Rural Area	Chernivtsi, Khmelnytsky. Vinnytsya Odessa Ternopil
Creştere economică	Agribusiness Volunteer Program	Vinnytsya
Creştere economică	Commercial Law Centre	Odessa
Creştere economică	Business Investments and Loans	Odessa
Creştere economică	Agricultural Marketing Project	Odessa
Democrație şi Guvernanță	Political Parties Building in Ukraine	Odessa, Ternopil, Vinnytsya
Democrație şi Guvernanță	Ukraine Reform Education Programme	Odessa, Ternopil Vinnytsya
Democrație şi Guvernanță	Promoting Democracy and Market Reform	Odessa ,Khmelnytsky
Democrație şi Guvernanță	Ukraine Citizen Action Network	Odessa, Ternopil
Democrație şi Guvernanță	Communal Services Roll-out	Odessa, Ternopil
Democrație şi Guvernanță	Expanding Training & Advocacy Services of Association of Ukrainian Cities	Odessa, Vinnytsya' Ternopil, Chernivtski
Democrație şi Guvernanță	Local Economic Development	Ternopil, Khmelnytsky
Democrație şi Guvernanță	Municipal Budget Reform	Ternopil, Khmeinytsky, Vinnytsya
Tranziție socială şi în domeniul sănătății	SUNRISE	Odessa,
Tranziție socială şi în domeniul sănătății	Countering Trafficking in Persons	Chernivtsi, Odessa, Vinnytsya, Ternopil
Tranziție socială şi în domeniul sănătății	Prevention Mother to Child Transmission of HIV/AIDS	Odessa
Tranziție socială şi în domeniul sănătății	Strengthening Civil Society Organisations	Odessa
Creştere economică	Economically Developed Ukrainian Cities	Ivano-Frankivska
Democrație şi Guvernanță	Municipal Budget Reform	Ivano-Frankivska

ANEXA D. NUMĂRUL INDICATIV DE PERSONAL AL STRUCTURILOR DE MANAGEMENT

Structuri de Management	**Tipul funcțiilor**	**Nr. Estimate de personal per instituție**	**TOTAL**
Autoritatea Comună de Management (MDLPL)	***Unitatea Operațională*** *1* Conducătorul ACM (Director General) 1 Conducător Adjunct al ACM (Director) 1 Manager Program (Şef Serviciu) 1 Ofițer Contractare 1 Ofițer Financiar/Iregularități 4 Ofițeri de Implementare 1 Ofițer de Comunicare 1 Ofițer MIS-ETC 1 Ofițer de Evaluare ***Unitatea Financiară*** 1 Director General 3 Şefi Serviciu 2 Ofițeri de Contractare 1 Ofițer de Plăți 1 Ofițer Contabil ***Unitatea de Audit Intern*** 1 Director 2 Auditori	**23**	**45**
Secretariatul Tehnic Comun din Suceava	1 Director STC 1 Coordonator Infrormare şi Publicitate/Selecție 1 Coordonator Implementare/Monitorizare 1 Coordonator Financiar 1 Assistant Manager 1 Expert IT 2 Ofițeri Informare şi Publicitate 2 Ofițeri Implementare/Monitorizare 1 Ofițer Financiar	**11**	

Biroul STC din Iasi	2 Ofițeri Informare şi Publicitate 2 Ofițeri Implementare/Monitorizare 1 Ofițer Financiar	**5**	
Oficiul din Odessa	1 Ofițer Informare şi Publicitate 1 Ofițer Implementare/Monitorizare	**2**	
Oficiul din Chernivetska	1 Ofițer Informare şi Publicitate 1 Ofițer Implementare/Monitorizare	**2**	
Oficiul din Republica Moldova	1 Ofițer Informare şi Publicitate 1 Ofițer Implementare/Monitorizare	**2**[21]	

[21] În funcție de încărcarea personalului, personalul oficiului din Republica Moldova poate avea 3 angajați.

ANEXA E CALENDAR INDICATIV AL ACTIVITĂȚILOR PE 2008

Luna[22] / Activitatea	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
Şedințe CCM												
Semnarae contractului cu STC şi plata avansului												
Licitația de proiecte şi evaluarea												
Conferința de lansare												
Seminarii de informare pentru potențialii aplicanți												
Ateliere de lucru pentru beneficiari												
Achiziție de echipament IT şi mobilier												
Întărirea capacității administrative a ACM şi STC (inclusiv oficiile)												
Informare (web site,Publicații, etc.)												
Promovare (Campanii publicitare)												

[22] Tabelul are caracter informativ. Orice modificare a acestuia pe durata implementării nu va face subiectul unei revizuiri a programului.

ANEXA F. CALENDAR ESTIMATIV

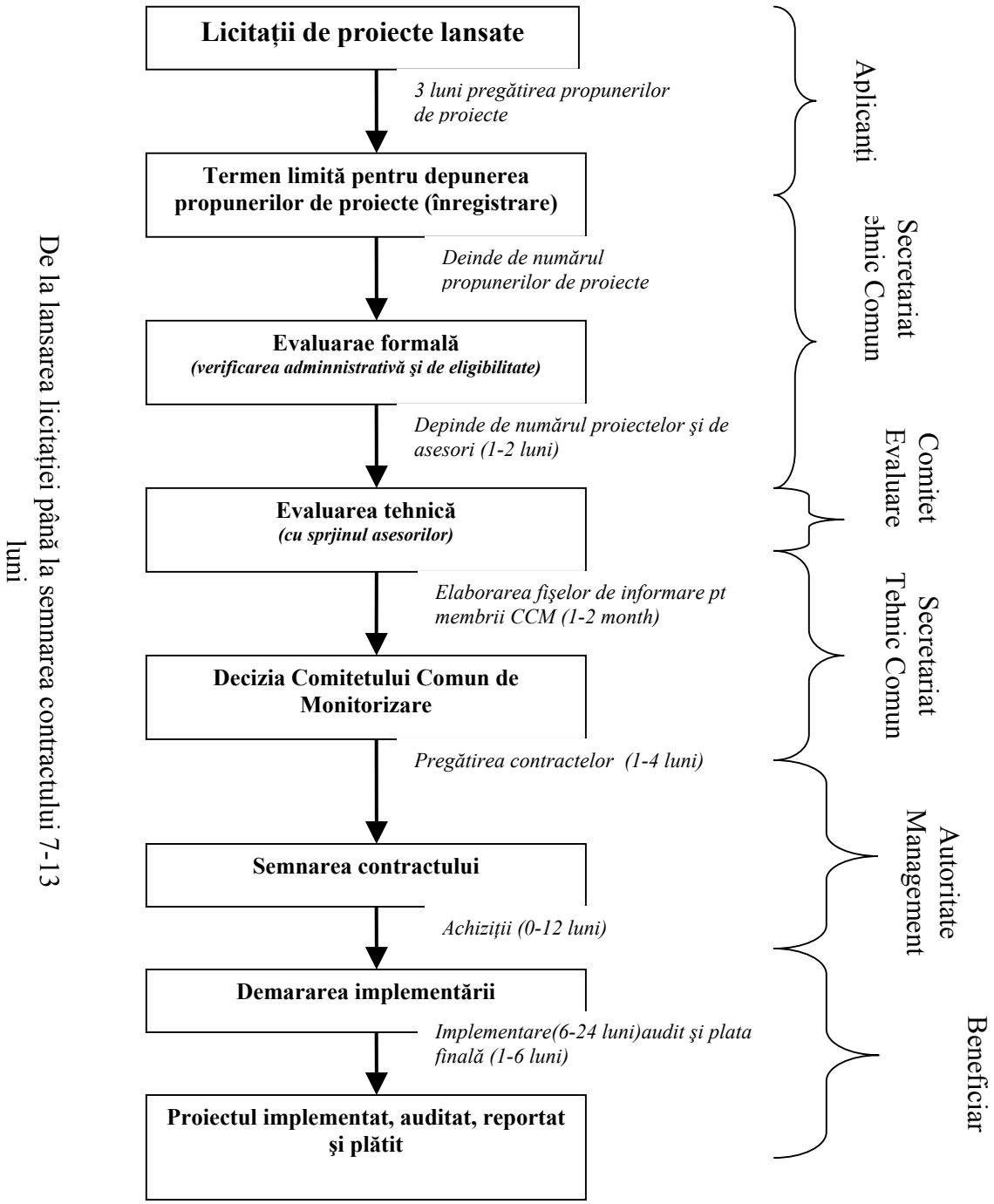

ANEXA G. SUMAR AL PLANUL DE INFORMARE ŞI COMUNICARE

O bună comunicare este esențială pentru asistența tehnică şi implementarea programului. Informarea potențialilor beneficiari şi a publicului general este esențială pentru creşterea nivelul de conştientizare cu privire la program şi la rezultatele sale.

Planul de Comunicare pentru Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova 2007-2013 stabileşte liniile directoare strategice pentru măsurile de informare şi publicitate care pot asigura o bună cunoaştere a POC România-Ucraina-Moldova şi a contribuției Uniunii Europene la dezvoltarea regiunilor de graniță şi a grupurilor țintă vizate.

O abordare strategică a comunicării în Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova 2007-2013 reprezintă o necesitate datorită legăturii puternice şi evidente între succesul politicilor de cooperare transfrontalieră şi un sistem de măsuri de informare şi publicitate coerent şi eficient. Aceste măsuri trebuie să reflecte conținutul activităților realizate prin intermediul programului şi trebuie să garanteze un nivel ridicat de transparență în ceea ce priveşte utilizarea fondurilor.

Un plan de comunicare ,în conformitate cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 951/2007 din 9 August 2007 de stabilire a normelor de aplicare a programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în cadrul Regulamentului nr. 1638/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului de stabilire a dispozițiilor generale privind instituirea unui Instrument European pentru Vecinătate şi Parteneriat, a fost realizat de către Autoritatea Comună de Management .

Obiectivul general al planului de comunicare este acela de a furniza cetățenilor din zonele vizate , aplicanților şi potențialilor beneficiari şi parteneri informații legate de program şi activitățile acestuia. O implementare eficientă a planului va asigura:

- creşterea nivelul de notorietate a programului
- furnizarea de informații corecte şi demne de încredere cu privire la program şi operațiuni beneficiarilor şi partenerilor.
- atragerea unui număr mare de potențiali beneficiari creşterea numărul de noi aplicații
- creşterea calitatea propunerilor prezentate
- evidențierea rolului Comunității şi asigurarea transparenței cu privire la asistența primită din fondurile IEVP şi din co-finanțarea națională.

Planul de Comunicare defineşte diferite acțiuni ce vor fi realizate în timpul perioadei de programare 2007-2013.

În conformitate cu planul de comunicare, Autoritatea Comună de Management va implementa măsuri de informare pentru potențialii beneficiari, măsuri informative pentru beneficiari şi măsuri de informare şi comunicare pentru publicul general din zonelor vizate în conformitate cu prevederile articolului 42 al Regulamentului Comisiei (CE) nr 951/2007 de stabilire a normelor de aplicare a programelor de cooperare transfrontalieră finanțate în cadrul Regulamentului Nr 1638/2006 al

Parlamentului European şi al Consiliului de stabilire a dispozițiilor generale privind instituirea unui Instrument European pentru Vecinătate şi Parteneriat.

Informațiile cu privire la program vor fi difuzate prin intermediul unor canale de informare diverse, cu scopul de a ajunge la grupuri țintă diferite . Un număr de surse tradiționale de informare precum şi evenimente ce vizează schimburile de bune practici folosesc ca bază pentru o diseminare amplă a informațiilor referitoare la program.

Planul de Comunicare pentru Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova a stabilit liniile sale strategice de acțiune în baza unor cercetări calitative şi cantitative ce au avut loc în România, care au furnizat o imagine clară privind nevoia de informare a publicului general, dar şi a unor grupuri țintă specifice.

OBIECTIVELE PLANULUI DE COMUNICARE

Activitățile de informare şi publicitate privind asistența financiară oferită de către Uniunea Europeană au ca scop principal: creşterea nivelului de notorietate şi asigurarea transparenței în vederea a creării unei imagini coerente asupra asistenței financiare oferite de către Uniunea Europeană.

Obiective Generale

Obiectivele generale ale Planului de Comunicare, aflate în concordanță cu obiectivul global de mai sus şi cu expunerea rezumată, sunt următoarele:

- Să furnizeze informații corecte şi actualizate despre program beneficiarilor şi publicului larg;
- Să asigure transparența şi consistența pentru o informare corectă a tuturor grupurilor țintă cu privire la oportunitățile de finanțare oferite prin Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova;
- Să ofere informații cu privire la disponibilitatea asistenței financiare UE în vederea susținerii absorbției fondurilor alocate prin Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova;
- Să informeze grupul principal de interes asupra valorii adăugate a asistenței UE şi a rolului său pentru regiunile de graniță din România,Ucraina şi Moldova.
- Să obțină sprijinul opiniei publice (cu un accent deosebit pe liderii de opinie), cu privire la necesitatea unui asemenea program şi de asemenea cu privire la obiectivele şi beneficiile fiecărei măsuri incluse în acesta..
- Să promoveze informații referitoare la temele orizontale ale Programului : şanse egale, dezvoltare durabilă şi coeziune teritorială.

Obiective specifice

- Să obțină o implementare de succes a programului prin asigurarea unui sistem şi a unor canale de comunicare eficiente la toate nivelurile şi prin furnizarea unor informații specifice şi calificate tuturor grupurilor țintă identificate.

- Să creeze şi să mențină o legătură strânsă cu media în ceea ce priveşte transparența în implementarea Programului Operațional Comun România-Ucraina-Moldova;

- Să încurajeze un parteneriat eficient între potențialii beneficiari şi administraşia publică;

- Să contribuie la stabilirea unui sistem eficient de comunicare internă între părțile interesate implicate în implementarea Programului Operațional Comun România-Ucraina-Moldova;

- Să asigure disponibilitatea tuturor informațiilor relevante referitoare la cerințele, condițiile de eligibilitate , procedurile şi bunele practice pe care un potențial beneficiar trebuie să le cunoască;

- Să asigure vizibilitatea deciziilor şi acțiunilor întreprinse de instituțiile implicate în administrarea Programului Operațional Comun România-Ucraina-Moldova;

- Să asigure vizibilitatea şi multiplicarea rezultatelor obținute prin implementarea Programului Operațional Comun România-Ucraina-Moldova;

- Să asigure diseminarea informațiilor legate de diferite proiecte care au primit asistență din partea programului;

- Să dezvolte o rețea de informare şi cooperare care să includă entități din sectorul public şi privat în vederea creării unei conştientizări pozitive cu privire la utilizarea fondurilor europene.

Planul de Comunicare pentru Programul Operațional Comun România-Ucraina-Moldova urmăreşte , pe de o parte , să facă publice informații despre program şi să contribuie astfel la creşterea participării în program a potențialilor beneficiari, rezultând în absorbție şi transparență ridicată , şi pe de altă parte să crească nivelul de informare cu privire la această inițiativă în rândul publicului larg şi al cetățenilor din zonele implicate.

Mai jos sunt prezentate măsurile şi acțiunile care vor fi avute în vedere la aplicarea Planului de Comunicare.

MĂSURI INDICATIVE

Nr	Măsura	Acțiunea	Oragnism Responsabil	Audiența Vizată
1	**Informare**			
		1.1 Website	ACM, STC	Principală, Secundară
		1.2 Publicații	ACM, STC	Principală, Secundară
		1.3 Consultanță pentru elaborarea propunerilor de proiecte (Help Desk)	STC	Principală
		1.4 Poşta electronică	ACM, STC	Principală
		1.5 Newsletter electronic	ACM, STC	Principală
		1.6 Stabilirea unei rețele de informare .	STC	Principală, Secundară
		1.7 Seminarii de informare	ACM, STC, Antene	Principală, Secundară
2	**Promovare**			
		2.1 Campanie publicitară .	ACM	Principală, Secundară
3	**Instruire**			
		3.1 Seminarii/ grupuri de lucru	ACM, STC	Principală
		3.2 Instruire activă	STC	Principală
		3.3 Conferință transfrontalieră	STC	Principală, Secundară
		3.4 Instruiri şi grupuri de lucru tematice pentru jurnalişti	ACM	Secundară
		3.5 Instruiri pentru ACM/STC/Antene	ACM STC Antene	Principală, Secundară
4 Monitorizare şi evaluare				
		.	ACM, STC	Principală, Secundară

BUGETUL AFERENT PLANULUI DE COMUNICARE

	MĂSURI	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	**Informare**	80,000	80,000	82,000	82,000	82,000	72,000
2	**Publicitate**	445,000	60,000	413,000	273,000	363,000	78,000
3	**Training**	100,000	195,000	185,000	185,000	185,000	185,000
4	**Monitorizare şi Evaluare**	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	20,000
	Reserve	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	10,000
	TOTAL (EURO)	**635,000**	**345,000**	**690,000**	**550,000**	**640,000**	**365,000**